



GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

Inkluderande beredskapsarbete med teknikbaserade hjälpmedel

En juridisk analys av behandling av personuppgifter i syfte att stärka
beredskapen för personer med funktionsnedsättning

Frida Nilsson

Juridiska institutionen
Handledare: Merima Bruncevic
Examinator:

Juristprogrammet HT 2025
HRO800 Examensarbete, 30 HP

Begreppslista	4
1. Inledning	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Syfte och frågeställning	7
1.3 Metod och material	8
1.3.1 Juridisk metod i en svensk kontext	9
1.3.2 EU-rättslig metod	10
1.3.3 Tolkning av EKMR	10
1.3.4 Tolkning av FN-konventioner	11
1.3.5 Material	11
1.3.6 Användning av AI	12
1.4 Teori	12
1.5 Avgränsning	14
1.5.1 Översvämning	14
1.5.2 Funktionsnedsättning	14
1.5.3 Hemmaboende	15
1.5.4 RescYou i förhållande till CU-projektet	16
1.5.5 Hälso- och sjukvård	16
1.6 Disposition	17
2. Bakgrunden till RescYou	17
2.1 Digital tvilling - bakgrund och definition	18
2.2 Urbana digitala tvillingar	18
2.3 Citiverses	19
2.4 Citiverses Uniting for Inclusiveness eller CU-projektet	19
2.4.1 Uniting	20
2.4.2 Inclusiveness	21
2.5 Digitala tvillingar vid naturkatastrofer	21
2.6 Risker med teknik i sammanhanget	22
2.7 RescYou	23
3. Krisberedskap	24
3.1 Bakgrund krisberedskap	24
3.2 Behov av krisberedskap	25
3.3 Beredskapen riktad till personer med funktionsvariationer	26
3.4 Reglering av beredskap	26
3.5 EU-lagstiftning	27
3.6 Svensk lagstiftning	27
3.6.1 Lagen om skydd mot olyckor (LSO)	28
3.6.2 Lag om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH)	29
3.6.3 Krisinformation	30
3.6.3.1 Hur bör krisinformation tillgängliggöras?	31

3.6.3.2 Vilken krisinformation bör tillgängliggöras?	32
4. Dataskydd	33
4.1 GDPR	33
4.1.2 Principen om uppgiftsminimering	33
4.1.2.1 Platsdata	34
4.1.2.2 Hälsouppgifter	35
4.1.3 Skydda individens intressen	35
4.1.4 Samtycke	36
4.1.5 Utföra uppgifter i allmänhetens intressen	38
4.1.6 Behandling av särskilda kategorier av personuppgifter	40
4.2 Dataförordningen	42
4.3 Dataförvaltningsakten	44
4.4 Offentlighets- och sekretesslagen	44
4.5 Förordning om medicintekniska produkter	45
5. Personer med funktionsnedsättning	46
5.1 Definition av funktionsnedsättning	47
5.2 Vem kan använda RescYou?	48
5.2.1 Uppskattning av egna behov	48
5.2.2 Tjänstemannabedömning	50
5.2.3 Läkarbedömning	50
5.3 Rättigheter för personer med funktionsnedsättning	51
5.4 Mänskliga rättigheter i FN:s konventioner	51
5.4.1 Internationell konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter	51
5.4.2 Internationell konvention om medborgerliga och politiska rättigheter	52
5.4.3 Internationella konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (Funktionsrättskonventionen)	53
5.4.4 Analys FN:s konventioner	53
5.5 Mänskliga rättigheter i en svensk och europeisk kontext	54
5.5.1 Regeringsformen	55
5.5.2 Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna - EKMR	57
5.5.2.1 Rätt till liv	57
5.5.2.2 Rätt till skydd för privat- och familjeliv	59
5.5.2.3 EKMR Artikel 14 - Förbud mot diskriminering	60
5.6 Europeiska Unionens Stadga om de Grundläggande Rättigheterna (EU-stadgan)	62
6. Avslutande diskussion	64
7. Slutsats	68
8. Avslutande reflektioner	70
Tryckta källor	71
Offentligt tryck	71
EU	73

Europadomstolen	74
FN	74
Litteratur	75
Tidskriftsartiklar	76
Internetkällor	78
Författningar	81

Begreppslista

AccessCity	Arbetsnamnet på den applikation som utvecklats inom CU-projektet
AI	Artificiell intelligens
CU	European Citiverses Uniting for Inclusiveness
Dataskyddslagen	Lag (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning
EU	Europeiska Unionen
FEUF	Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
FN	Förenta Nationerna
Funktionsrättskonventionen	Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning
GDPR	General Data Protection Regulation
ICESCR	Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, kort för engelskans International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights.
IoT	Internet of Things
LEH	Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

LSO	Lag (2003:778) om skydd mot olyckor
LSS	Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade
MDR	Förordning 2017/745 om medicintekniska produkter, kort för engelskans Medical Device Regulation.
MFD	Myndigheten för delaktighet
MSB	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
OSL	Offentlighets- och sekretesslag (2009:400)
RescYou	Den hypotetiska applikation med fokus på beredskap riktad mot personer med funktionsnedsättning
RF	Regeringsformen
VMA	Viktigt meddelande till allmänheten

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Regeringen meddelade 2024 att det säkerhetspolitiska läget är det allvarligaste sedan andra världskrigets slut.¹ Mot bakgrund av detta gav regeringen MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, numera Myndigheten för civilt försvar) i uppdrag att utveckla stöd till kommunernas krisberedskap och civilförsvar.² Att stärka beredskapen är viktigt ur flera perspektiv, inte minst för personer med funktionsnedsättning som ofta drabbas särskilt hårt vid kriser eller krig.³ Samtidigt saknar många kommuner rutiner för att hjälpa personer med funktionsnedsättning vid sådana händelser.⁴ I en rapport av MFD (Myndigheten för delaktighet) om krisberedskap för personer med funktionsnedsättning framgår det att många i gruppen är oroliga för att bli bortglömda eller inte få hjälp i tid vid en kris.⁵ Oron grundar sig i risken att inte kunna larma eller få tillgång till viktig information, att hjälpmedel slutar fungera, förnödenheter tar slut eller att förlora möjligheten att kommunicera med anhöriga eller räddningstjänst.⁶ Eftersom personer med funktionsnedsättning är en extra utsatt grupp och samhället brister i sin beredskap anpassad för gruppen finns ett tydligt behov att utreda vilka möjligheter som finns för att åtgärda detta problem.

Denna uppsats har inspirerats av prototypen till applikationen med arbetsnamnet AccessCity som utvecklas inom det EU-finansierade European Citiverses Uniting for Inclusiveness, hädanefter CU-projektet. AccessCity utgör ett digitalt hjälpmedel som riktar sig till familjer som har en medlem med en eller flera funktionsnedsättningar. Den bygger på Göteborgs digitala tvilling och med hjälp av artificiell intelligens strävar applikationen att anpassa sig efter användaren och ge stöd baserat på dennes behov. Stödet utgörs dels av anpassad vägbeskrivning, tips om lugna områden eller tillgängliga toaletter under besöket i Göteborg,

¹ Regeringsbeslut 2024-10-24, Fö2024/01754. *Uppdrag till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap att utveckla metodstöd till kommunernas arbete med att stärka det civila försvaret*, <https://www.regeringen.se/contentassets/4db8be84c43d4b22b90632f477a0dc4a/uppdrag-till-myndigheten-for-samhallsskydd-och-beredskap-att-utveckla-metodstod-till-kommunernas-arbete-med-att-starka-det-civila-forsvaret.pdf> (hämtad 2025-09-10).

²Ibid.

³ Myndigheten för delaktighet, *Krisberedskap för alla: Om kommunal krisberedskap för personer med funktionsnedsättning*, (Myndigheten för delaktighet, 2025) <https://www.mfd.se/contentassets/550fcc2bd4844a21ad44923f2046ec1f/krisberedskap-for-alla.pdf>, (hämtad 2025-09-10) s. 19-21.

⁴ Ibid, s. 7.

⁵ Ibid, s. 24-25.

⁶ Ibid.

dels möjliggör den förberedelse för individen genom att simulera ett besök i staden innan vistelsen.⁷ Med inspiration och ledning från AccessCity utforskar uppsatsen det juridiska perspektivet av att utveckla en funktion eller applikation för att stärka beredskapen, framförallt i händelse av omfattande nödsituationer eller samhällskriser, riktade mot personer med funktionsnedsättning. För att förtydliga och särskilja begreppen kallas den hypotetiska applikationen med inriktning mot beredskap RescYou. Syftet med RescYou är att räddningstjänsten ska få information om var en person med extra behov befinner sig och vilket stöd denne behöver. Tanken är att användaren ska kunna dela hälsouppgifter och plats i realtid med RescYou för att uppnå sitt syfte. Genom att dela sina personuppgifter får räddningstjänsten tillgång till viktig information som möjliggör ett effektivt räddningsarbete vilket i sin tur förhoppningsvis leder till minskad oron i gruppen. Det finns även en efterfrågan av tillgänglig information vilket är ytterligare en funktion RescYou kan bidra med. Eftersom myndigheter efterfrågar stärkt beredskap är funktionen något som kan gynna både individer och samhället i stort. MFD menar att det finns skäl att tänka utanför den så kallade vanliga verktygslådan eftersom de befintliga strukturerna i detta sammanhang inte räcker till.⁸ Utvecklingen av RescYou strävar efter att hitta en lösning på problemet med hjälp av digitala verktyg för att inkludera denna särskilt utsatta grupp i beredskapsarbetet och samtidigt bidra till ökad trygghet. Uppsatsen kommer att kartlägga och tillämpa olika rättsområden samt analysera och utvärdera om en sådan applikation är juridiskt möjlig och realistisk.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att kartlägga relevanta rättsområden i anknytning till RescYou och därefter analysera hur dessa bestämmelser påverkar individen, med huvudfokus på mänskliga rättigheter. Ändamålet är att utvärdera juridiska hinder och möjligheter vid delning av hälsouppgifter och platsdata för att avgöra om det är juridiskt möjligt att utveckla en applikation som RescYou. Därtill kommer regelverken kring samhällsinformation och kommunikation i en beredskapskontext, särskilt för personer med funktionsnedsättningar, att

⁷ Our Normal, *I want to go there now!*, (29/1 2026)

https://ournormal.org/wp-content/uploads/2026/01/Citiverse_CU_Inclusive-user-research_I_want_to_go_there_now.pdf (hämtad 2026-02-10) s. 18.

⁸ Myndigheten för delaktighet, *Krisberedskap för alla: Om kommunal krisberedskap för personer med funktionsnedsättning*, s. 3.

analyseras. För att belysa ansvarsfördelning och komplexiteten av de mänskliga rättigheterna kommer Hohfelds rättighetsanalys att appliceras.

Uppsatsens frågeställning är följande:

- Hur förhåller sig lagstiftningen i kontexten beredskap, dataskydd och mänskliga rättigheter till delning av hälsouppgifter och platsdata i realtid samt krisinformation i syfte att förbättra krisberedskapen?
- I vilken utsträckning behöver staten tillgodose beredskap för att uppfylla sina åtaganden inom mänskliga rättigheter?

1.3 Metod och material

För att uppnå ändamålet med uppsatsen används rättsdogmatisk metod, vilken förenklat innebär tillämpning av en rättsregel för att lösa ett juridiskt problem.⁹ Relevant reglering inom beredskap, dataskydd och mänskliga rättigheter kartläggs för att sedan utreda de juridiska aspekterna av hur RescYou kan användas dels i förberedelse av en kris, dels under kris. Inom ramen för den rättsdogmatiska metoden finns även utrymme att inhämta information från andra källor än de rättsliga.¹⁰ Dessa källor kan bestå av statistik, facklitteratur och intervjuer med kunniga personer inom relevanta områden.¹¹ Utöver de klassiska rättskällorna har svar sökts i bland annat myndighetsrapporter, riskhanteringsplaner, riktlinjer och överenskommelser för att få en nyanserad bild av vilka rutiner som finns och var det finns behov av förbättring. Parallellt med skrivandet av uppsatsen har praktiken på Visual Arena på Lindholmens Science Park med fokus på CU-projektet till stor del format detta arbete. Dessutom har kollegornas kompetens varit avgörande för uppsatsen. CU-projektet används som ett empiriskt exempel och gav mig inspiration till att rikta uppsatsens fokus mot samma målgrupp, nämligen personer med funktionsnedsättning. Deras kunskap om branschen förde även in mig på ämnet beredskap vilket gav uppslag till att kombinera dessa områden för att utreda dess möjligheter och hinder. Mot bakgrund av detta föddes idén om RescYou. Genom regelbundna möten har de bidragit med värdefulla insikter och information som implementerats i arbetet. De har även introducerat nyckelpersoner som har gett respons på idén om RescYou. Vidare har samtal förts med myndigheter,

⁹ M. Nääv & M. Zamboni, *Juridisk metodlära*, 3:e uppl., (Studentlitteratur, 2025) s. 25.

¹⁰ B. Lehrberg, *Praktisk juridisk metod*, 11:e uppl., (Iusté Aktiebolag) s. 201-202.

¹¹ *Ibid*, s. 202.

intresseorganisationer och akademiker för att få insikt i vad som efterfrågas för att bidra till utvecklingen av både beredskap och tillgänglighet för samhälle och individ. Dessa aktörer har på olika sätt bidragit till formandet av uppsatsen och har spelat stor roll i val av ämne och avgränsning. Hohfelds rättighetsteori appliceras genomgående i uppsatsen för att tydligt sammankoppla hans teori med mitt ämne. För att förtydliga och betona analysen kursiveras hans åtta begrepp: *krav, frihet, kompetens, immunitet, korrelat, plikt, icke-krav, underkastelse* och *oförmåga* vilka kommer att redogöras i avsnitt 1.4.

Uppsatsens omfattning träffar såväl svenska lagar som EU-rätt och internationella konventioner och det är värt att notera att rättskällornas hierarki och tolkningsmetod skiljer sig åt inom dessa olika rättsliga system. Således tillämpas regleringen i de olika rättssystemen inte konsekvent och det blir därmed nödvändigt att förklara hur tolkning och värdet av rättskällor skiljer sig. Hur regleringen i de olika rättsliga systemen bör tolkas följer nedan och börjar med det svenska rättssystemet, EU-rätten, EKMR och slutligen internationella konventioner.

1.3.1 Juridisk metod i en svensk kontext

Utgångspunkten för den juridiska metoden innebär tillämpning av de allmänt accepterade rättskällorna. Rättskällevärdet visar hur källorna förhåller sig till varandra i en hierarkisk ordning.¹² Det finns olika uppfattning inom rättsvetenskapen vilka källor som utgör denna hierarki samt hur de bör definieras. Ett vanligt tillvägagångssätt är att söka svar i följande ordning; lagstiftning, rättspraxis, förarbeten och juridisk doktrin.¹³ Detta skiljer sig dock från andra turordningar där förarbeten har en högre ställning än praxis.¹⁴ Det finns även mer nyanserade ordningar som utöver lag, förarbeten, avgörande i högsta instans innehåller sedvana, doktrin (som i detta fall är lägre ned i ordningen än sedvana), icke-specifika hänsynstaganden och slutligen avtal.¹⁵ Eftersom uppsatsen inte behandlar någon svensk praxis kommer är utgångspunkten dessa rättskällor i följande ordning: lagstiftning, förarbeten och juridisk doktrin.

¹² Å. Gunnarson & E. Svensson, *Rättsdogmatik - som rättsvetenskapligt perspektiv och metod*, (Studentlitteratur, 2023), s. 114.

¹³ M. Nääv & M. Zamboni, *Juridisk metodlära*, 3:e uppl., (Studentlitteratur, 2018) s. 25 & B. Lehrberg, *Praktisk juridisk metod*, 11:e uppl., (Iusté Aktiebolag) s. 100.

¹⁴ Å. Gunnarson & E. Svensson, *Rättsdogmatik - som rättsvetenskapligt perspektiv och metod*, s. 114.

¹⁵ *Ibid*, s. 114.

1.3.2 EU-rättslig metod

Eftersom EU-rätten implementeras i samtliga medlemsstater finns det en stor vinst i att medlemsstaterna tillämpar rätten enhetligt. För att resultatet ska bli korrekt behöver unionsrätten tillämpas med EU-rättslig metod, vilket även bör appliceras på EU-rättsliga bestämmelser som återfinns i nationell reglering såsom lagar, förordningar och föreskrifter.¹⁶ Detta gäller t.ex. svenska Dataskyddslagen som kompletterar GDPR. Unionsrätten tolkas utifrån systematisk och teleologisk tolkning, det vill säga att stor vikt läggs vid regleringens sammanhang och syfte och inte enbart utifrån bestämmelsens lydelse.¹⁷ Förarbeten har inte samma tyngd inom unionsrätten som i Sverige medan unionsrätten i större utsträckning använder prejudikat och allmänna principer som vägledning.¹⁸ Inom EU består de bindande rättskällorna av primärrätten som utgörs av bl.a. fördragen, rättighetsstadgan, bindande sekundärrätt, allmänna rättsprinciper och EU-domstolens praxis.¹⁹ Inom ramen för denna uppsats blir tolkning av bland annat EU:s rättighetsstadga och GDPR relevant. Dessa rättskällor skiljer sig från den icke bindande sekundärrätten, förarbeten och doktrin som enbart är vägledande.²⁰

1.3.3 Tolkning av EKMR

EKMR bör betraktas i sin helhet så att den får en rimlig innebörd. Det innebär att konventionen inte får tolkas så att dess olika bestämmelser hamnar i konflikt med varandra.²¹ De allmänna tolkningsprinciperna i wienkonventionen tillämpas även på EKMR, vilket innebär att förarbeten utgör en sekundärkälla och används sparsamt enligt art. i 32 wienkonventionen, vilket bekräftas i Europadomstolens praxis.²² Värt att notera är att EKMR bör tolkas dynamiskt, det vill säga i ljuset av samhälls- och rättsutvecklingen, vilket är ännu en anledning till att inte förlita sig på förarbetena som över tid lär bli utdaterade.²³ Andra principer som används vid tolkning av konventionen är subsidiaritetsprincipen, även kallad margin of appreciation, och proportionalitetsprincipen. Subsidiaritetsprincipen innebär att konventionsstaterna har ett visst utrymme att tolka konventionen flexibelt baserat på

¹⁶ J. Hettne & I. Otken Eriksson, *EU-rättslig metod*, 2:a uppl., (Norstedts Juridik, 2011) s. 34.

¹⁷ *Ibid*, s. 36.

¹⁸ *Ibid*, s. 36-38.

¹⁹ *Ibid*, s. 40-41.

²⁰ *Ibid*, s. 40.

²¹ H. Danelius m.fl. *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis : en kommentar till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna*. 6:e uppl., (Norstedts juridik, 2023), s. 62.

²² *Ibid*.

²³ *Ibid*.

inhemska omständigheter och rättsliga traditioner.²⁴ Proportionalitetsprincipen får effekt vid inskränkningar av respekt till privat- och familjeliv då det ska göras en avvägning mellan den enskildes rätt och det behov som ska tillgodoses.²⁵ Begreppen i konventionen ska tolkas autonomt, det vill säga oberoende av vilken innebörd begreppet har i konventionsstaterna.²⁶ Många artiklar i konventionen innebär förbud mot staterna att göra ingrepp i den enskildes liv, vilket brukar benämnas som en negativ skyldighet för staten.²⁷ Konventionen ger dock även uttryck för positiva förpliktelser som ska tillgodose att individen kan åtnjuta sina rättigheter.²⁸

1.3.4 Tolkning av FN-konventioner

Utöver ordalydelsen i konventionerna används allmänna rekommendationer, kommentarer samt beslut från FN:s olika kommittéer vilka fungerar som vägledning vid tolkning av konventionerna.²⁹ Hädanefter hänvisas dessa till allmänna rekommendationer som ett samlingsbegrepp. De bör beaktas vid tillämpning av konventionerna men är däremot inte bindande för konventionsstaterna eftersom kommittéerna saknar kompetensen att stifta bindande lagar.³⁰ Trots att rekommendationerna inte är bindande kan de betraktas som sekundära rättskällor eftersom de härstammar från konventionerna vilka staterna anslutit sig till.³¹ Rekommendationerna kan således tolkas som en efterföljande överenskommelse av parternas tolkning av traktatet eller som efterföljande praxis då parterna är eniga om traktatets tolkning, enligt art. 31 st 3 p. a-b wienkonventionen.³² Utöver lagtexten kommer kommittéernas allmänna rekommendationer att användas eftersom de utgör ett etablerat verktyg och har ett visst värde vid tolkning av FN:s konventioner.

1.3.5 Material

Eftersom uppsatsen berör flera rättsområden har mängden material varit omfattande. Här beskrivs endast ett utdrag av de använda källorna. Svenska domstolar använder ofta Hans Danelius bok *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis* när praxis från EKMR återges.³³ Med

²⁴ Ibid, s. 63.

²⁵ Ibid, s. 65.

²⁶ Ibid, s. 63.

²⁷ Ibid, s. 65-66.

²⁸ Ibid, s. 66.

²⁹ A. Henriksen, *International Law*, 4:e uppl., (Oxford University Press, 2023) s. 174

³⁰ D. Moeckli m.fl, *International Human Rights Law*, 3:e uppl., (Oxford University Press, 2018) s. 67- 69. & A. Henriksen, *International Law*, s. 174.

³¹ D. Moeckli m.fl, *International Human Rights Law*, s. 67.

³² Ibid, s. 69.

³³ K. Åhman, *Grundläggande rättigheter och juridisk metod*, (Norstedts Juridik, 2015) s. 21.

tanke på Danelius framstående roll i svensk tolkning av EKMR lämpar det sig att använda hans verk för denna uppsats. För att tolka Hohfelds rättighetsanalys har Håkan Gustafssons verk *Rättens Polyvalens* och *Taking social rights seriously (I): Om sociala rättigheters status*, varit till stor hjälp dels på grund av att han har översatt begreppen till svenska, dels för att han har gett egna exempel på hur schemat kan tydas. Vidare har nyhetsartiklar tjänat som underlag för att ge praktiska exempel på t.ex. vilket behov det finns av tydlig information eller vilka grupper som kan tänkas använda RescYou. Flertalet icke-bindande riktlinjer och rekommendationer har fungerat som vägledning för tolkning av olika bestämmelser inom den internationella rätten och EU-rätten. Utöver nationell lagstiftning har även regionala och lokala riktlinjer och planer fungerat som underlag för att kartlägga beredskapen vilket har varit nödvändigt för att redogöra de förutsättningar som föreligger i Göteborg. På så sätt har staden fungerat som ett verklighetsbaserat exempel på hur översvämning och krisberedskap kan utspela sig i praktiken. Samtalen med de akademiker, representanter från intresseorganisationer och myndigheter samt parterna i CU-projektet har med sin kompetens och kunskap har implementerats i uppsatsen.

1.3.6 Användning av AI

Generativ AI, närmare bestämt ChatGpt, har använts som ett verktyg under skrivandet av denna uppsats. I början av skrivprocessen användes den för att ge uppslag för olika idéer, källor och regleringar. Under förberedande av möten med experter och representanter har den gett förslag på olika frågor att ställa. I det senare skedet har den hjälpt till med språkförbättring och disposition av uppsatsen. Det är viktigt att betona att svaren från ChatGpt har granskats och den har endast bidragit med förslag och idéer vilket innebär att uppsatsen är ett självständigt verk.

1.4 Teori

Stor vikt kommer att läggas vid mänskliga rättigheter och för att få en mer nyanserad analys appliceras den amerikanske rättsteoretikern Wesley Newcomb Hohfeld's rättighetsanalys. Vid tillämpning av teorin används ett system bestående av rättsliga motsatser och korrelater eller motsvarigheter. I denna uppsats kommer störst vikt att läggas vid korrelaterna. Hohfeld's teori belyser att det som vardagligen benämns som rättigheter i själva verket kan bestå av

frihet, kompetens, immunitet eller krav.³⁴ Håkan Gustafssons tolkning av teorin och översättning av begreppen har varit till stor hjälp.³⁵ Hohfeld använder sig av följande systematik:³⁶

Rättsliga motsatser	krav	frihet	kompetens	immunitet
	icke-krav	plikt	oförmåga	underkastelse
Rättsliga korrelat	krav	frihet	kompetens	immunitet
	plikt	icke-krav	underkastelse	oförmåga

Systematiken innebär att krav är motsatsen till ett *icke-krav* och korrelerar med *plikt*. Hur *krav* och *plikt* korrelerar kan exemplifieras genom att X har ett *krav* på att Y ska hålla sig borta från X egendom, vilket samtidigt innebär att Y har en *plikt* gentemot X att hålla sig borta från dennes egendom.³⁷ *Frihet* är helt enkelt motsatsen till en *plikt* samtidigt som det är korrelat till ett *icke-krav*.³⁸ I samma exempel som ovan har X *frihet* att befinna sig på sin mark vilket även innebär att han inte är *förpliktigad* att hålla sig borta från sin egen egendom.³⁹ *Kompetens* i den rättsliga kontexten är motsatsen till *oförmåga* och korrelerat till *underkastelse*.⁴⁰ Gustafsson beskriver korrelationen mellan *kompetens* och *underkastelse* som att en examinator har *kompetens* att betygsätta en student, studenten i sin tur saknar denna *kompetens* och behöver därmed *underkasta* sig bedömningen.⁴¹ *Immunitet* är motsatsen till *underkastelse* och korrelat till *oförmåga*. Gustafsson förklarar det enligt följande: "om X har en *kompetens*, är Y *underkastad* att kunna få sin rättsliga position ändrad genom att åläggas *plikter* eller tilldelas *rättigheter*. Om X inte har en sådan *kompetens*, åtnjuter Y en *immunitet*."⁴² Under analysen används begreppet stat vilket i detta sammanhang utgör ett samlingsbegrepp för regering, centrala verk samt myndigheter.

³⁴ W.N. Hohfeld, Some Fundamental Legal Conceptions as Applied in Judicial Reasoning, *The Yale Law Journal*, (23, 1913): s. 30 <https://www.jstor.org/stable/785533> (hämtad 2025-11-07).

³⁵ H. Gustafsson, Taking social rights seriously (I): Om sociala rättigheters status, *Tidsskrift for Rettsvitenskap*, 118:4-5, (2025): s. 454. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3096-2005-04-05-01> (hämtad 2025-10-11)

³⁶ W.N. Hohfeld, Some Fundamental Legal Conceptions as Applied in Judicial Reasoning, s. 30.

³⁷ *Ibid*, s. 32.

³⁸ *Ibid*.

³⁹ *Ibid*.

⁴⁰ *Ibid*. s. 44.

⁴¹ H. Gustafsson, Taking social rights seriously (I): Om sociala rättigheters status, s. 457.

⁴² *Ibid*, s. 458.

1.5 Avgränsning

Inom ramen för denna uppsats finns det inte möjlighet att beakta all lagstiftning som kan tänkas tillämpas på RescYou eftersom det skulle utgöra ett alltför omfattande arbete. Nedan följer de avgränsningar som bedömts vara nödvändiga för att få till stånd en hanterbar arbetsbelastning. Det finns ytterligare reglering som träffar uppsatsens område men som uteslutits eftersom de inte ansågs vara tillräckligt relevanta för att hanteras inom uppsatsen begränsade utrymme.

1.5.1 Översvämning

Uppsatsen avgränsas till att behandla kriser, närmare bestämt översvämningar i Göteborg. Valet beror på att skyfall är vanligt förekommande vid Sveriges västkust och i takt med klimatförändringarna kommer skyfallen att intensifieras.⁴³ Göteborg har drabbats av omfattande översvämningar, bland annat 2011 och 2023.⁴⁴ Årliga mätningar visar att sju av de tio år med mest nederbörd har ägt rum under 2000-talet.⁴⁵ Varje år översvämmas i genomsnitt 80 hus i Göteborg,⁴⁶ vilket tyder på att översvämningar är ett reellt problem för staden. Översvämningens allvar avgränsas till en fredstida kris, det vill säga mellan allvarsgraden för olycka och höjd beredskap som blir aktuell först vid krig eller krigsfara.⁴⁷ En fredstida kris är i regel mer omfattande, sällsynt och allvarlig än en olycka och dessutom ofta mer resurskrävande än det senare.⁴⁸

1.5.2 Funktionsnedsättning

Uppsatsen lägger störst fokus på fysisk funktionsnedsättning, närmare bestämt rörelsenedsättning. Därmed utesluts psykiska, intellektuella och sensoriska funktionsnedsättningar. Rörelsenedsättning är ett samlingsbegrepp och omfattar nedsättningar med motoriska begränsningar.⁴⁹ Det innebär att en person som är drabbad har svårt att röra på vissa delar av kroppen och kan ha svårt att förflytta sig, äta, bära saker eller hålla kroppen

⁴³ Göteborgs stad, *Historiska skyfall* i Göteborg
<https://goteborg.se/wps/portal/start/bygga-bo-och-leva-hallbart/vatten-och-avlopp/dagvatten-och-skyfall/goteborgs-skyfallssasong-2025/historiska-skyfall-i-goteborg> (hämtad 2025-09-22)

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ T.O. Johansen, *Krisjuridik: rättsliga befogenheter från olycka till höjd beredskap*, (Norstedts Juridik, 2024), s. 131.

⁴⁸ Ibid, s. 132.

⁴⁹ Specialpedagogiska skolmyndigheten, *Rörelsenedsättning*, (19/12 2023)
<https://www.spsm.se/funktionsnedsattningar/rorelsenedsattning/> (hämtad 2025-10-31)

upprätt.⁵⁰ Rörelsehinder är de hinder som uppstår i omgivningen för en person med rörelsenedsättning.⁵¹ I en nödsituation kan det uppstå flera rörelsehinder vilket kan leda till att det blir svårare för en person med rörelsenedsättning att till exempel evakuera en byggnad eller ta sig fram i ett översvämmat område. Däremot vill bör de hinder som uppstår i nödsituationer för personer med andra funktionsnedsättningar än rörelsenedsättning understrykas eftersom de är minst lika relevanta. Det är inte heller helt ovanligt med flerfunktionsnedsättningar som ofta innebär intellektuell och motorisk nedsättning i kombination.⁵² Övriga funktionsnedsättningar eller flerfunktionsnedsättningar aktualiserar ytterligare aspekter av krisberedskapen. Det kan t.ex. finnas behov av tydligare kommunikation i form av visuellt eller lättläst material.⁵³ Andra aspekter som aktualiseras vid andra funktionsnedsättningar är huruvida en individ med en intellektuell eller kognitiv nedsättning kan ge ett giltigt samtycke till behandling av känsliga personuppgifter ur ett dataskyddsperspektiv. Den sammantagna bedömningen är att avgränsningen till rörelsenedsättning är lämplig eftersom uppsatsen skrivs inom begränsad tid vilket hindrar en mer utförlig utredning av så komplexa ämnen.

1.5.3 Hemmaboende

Vidare ligger uppsatsens fokus på beredskap i relation till vuxna personer som har rörelsenedsättning och som bor i eget boende utan kommunala insatser. Denna avgränsning beror på att det ofta saknas rutiner för att identifiera dessa personers behov i krisberedskapen,⁵⁴ vilket innebär att gruppen är extra utsatt och därmed viktig att uppmärksamma. Att dessa personer är svåra att identifiera beror på att uppgifter om funktionsnedsättningar inte registreras på grund av integritetsskäl.⁵⁵ I beredskapen riktad till personer med funktionsnedsättning fokuserar många kommuner istället på de som får stöd genom Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, eller socialtjänstlagen, SoL.⁵⁶ När beredskapsarbetet riktas mot de som får insatser från LSS och SoL innebär det att

⁵⁰ Habilitering & Hälsa, *Rörelsenedsättning*, Region Stockholm, <https://www.habilitering.se/kunskap-och-stod/kort-om-funktionsnedsattningar/rorelsenedsattning/> (hämtad 2025-10-31)

⁵¹ Specialpedagogiska skolmyndigheten, *Rörelsenedsättning*.

⁵² Habilitering & Hälsa, *Flerfunktionsnedsättning*, Region Stockholm, (7/4 2021) <https://www.habilitering.se/kunskap-och-stod/kort-om-funktionsnedsattningar/flerfunktionsnedsattning/> (hämtad 2025-11-18)

⁵³ Myndigheten för delaktighet, *Krisberedskap för alla: Om kommunal krisberedskap för personer med funktionsnedsättning*, s. 30-31.

⁵⁴ Ibid, s. 8.

⁵⁵ Prop. 2016/17:188, s. 52.

⁵⁶ Myndigheten för delaktighet, *Krisberedskap för alla: Om kommunal krisberedskap för personer med funktionsnedsättning*, s. 8 & 70.

de som bor hemma utan insatser förväntas att klara sig själva i händelse av kris. Gruppen efterfrågar ökad trygghet i form av stärkt beredskap för att åtgärda detta,⁵⁷ vilket denna uppsats avser att bidra till. Det är viktigt att beakta att personer i denna grupp inte nödvändigtvis saknar behov av insatser, det kan snarare vara så att de inte har ansökt om eller fått önskade insatser beviljade. Det innebär att de lämnas till att förlita sig på att få hjälp av dem i sin omgivning.⁵⁸ Konsekvenserna av minskade insatser lär bli ännu mer påtagliga i händelse av kris eftersom det torde finnas ännu mindre möjlighet till stöd då. Denna grupp omfattas inte av samma skyddsnet som de med kommunala insatser eftersom det inte finns något enhetligt system som kan identifiera vilka som har behov av extra assistans vid en samhällskris.⁵⁹

1.5.4 RescYou i förhållande till CU-projektet

Uppsatsen tar avstamp i CU-projektet som används som ett empiriskt exempel. CU-projektet kommer att förklaras närmare i kapitel 2 men här ges en kort introduktion. Projektet är delfinansierat av EU och utvecklar en applikation med arbetsnamn AccessCity som strävar efter att hjälpa användaren i vardagen med förberedelser inför besök och ge stöd under en vistelse i Göteborg. Uppsatsen har tagit inspiration från projektet men utreder en annan hypotetisk applikation som har resonerats fram till, i syfte att stärka beredskapen. Denna hypotetiska applikation kallas RescYou. Tanken är att RescYou utgörs av en funktion som möjliggör delning av viss data för att underlätta krishantering vid en samhällelig krissituation och därmed stärka beredskapen. Till en början var tanken att RescYou's funktioner skulle implementeras i AccessCity men under uppsatsens gång har RescYou kommit att bli en mer självständig produkt. RescYou kan tänkas implementeras såväl i AccessCity som i SOS Alarms applikation eller utvecklas till en egen applikation.

1.5.5 Hälso- och sjukvård

RescYou är inte en applikation som är direkt kopplad till hälso- och sjukvården. Uppsatsen utreder om användaren kan välja att dela sin hälsoinformation eller om det finns möjlighet för staten att inhämta sådan data. Insamling och delning av data sker under särskilda förutsättningar. RescYou strävar efter att stärka beredskapen, det finns således ingen direkt koppling till vården.

⁵⁷ Ibid, s. 24-25.

⁵⁸ Karolina Celinska, rättighetspolitisk samordnare, DHR, digitalt möte 5/11 2025.

⁵⁹ Karl Holzwardt Kristiansson, utredare, Myndigheten för delaktighet, digitalt möte 25/9 2025.

1.6 Disposition

Uppsatsen börjar med att redogöra för CU-projektets tekniska delar och centrala principer om tillgänglighet som projektet följer i kapitel 2. Detta är nödvändigt för att få en grundläggande förståelse för projektet och den kontext RescYou vuxit fram ur. I efterföljande kapitel kommer relevanta rättsliga områden att behandlas. Dessa områden kommer att redogöras och analyseras efter hand och genom Hohfeld's teori kommer rättsliga positioner att förtydligas. Krisberedskap och tillhörande lagstiftning behandlas i kapitel 3. Det digitala rättsområdet, som innehåller bland annat dataskydd och offentlighets- och sekretesslagen, hanteras i kapitel 4. Mänskliga rättigheter med särskilt fokus på personer med funktionsnedsättning behandlas i kapitel 5 som inleds med FN:s internationella konventioner för att sedan fortsätta med mänskliga rättigheter i en svensk och europeisk kontext. Slutligen appliceras Hohfeld's rättighetsanalys på resultatet från tidigare kapitel för att sedan avsluta uppsatsen med en slutsats.

2. Bakgrunden till RescYou

RescYou är en produkt som vuxit fram i takt med skrivandet av denna uppsats. Efter att ha tagit del av CU-projektet och resultatet av de efterforskningar som utförts har målgruppens behov kombinerats med den teknik som finns tillgänglig, vilket resulterade i RescYou. Trots att RescYou nödvändigtvis inte behöver använda sig av digitala tvillingar eller implementeras i AccessCity är det samtidigt inte en omöjlighet att kombinera dessa. En sådan kombination skulle kunna tillgodose gruppen med en helhetslösning som innefattar såväl hjälp med vardagliga bestyr som samhälleliga nödsituationer. För att förstå den kontext RescYou vuxit fram ur och tillgodogöra sig uppsatsen på bästa sätt kommer här en redogörelse för hur relevanta tekniska fenomenen förhåller sig till varandra. En grundsten i CU-projektet är Göteborgs urbana eller lokala digitala tvilling, vilken kort sagt utgör en replika av staden. Digitala tvillingar har en mängd olika användningsområden men i CU-projektet är syftet att utveckla en produkt som kan användas av personer med funktionsnedsättning i syfte att dels simulera ett besök i Göteborg, dels ge information om vilka vägar som passar bäst för individen.

2.1 Digital tvilling - bakgrund och definition

Trots att digitala tvillingar inte är ett nytt koncept har utvecklingen och användandet ökat de senaste åren och enligt prognoser lär ökningen tillta.⁶⁰ Den första versionen av en digital tvilling introducerades i USA 2003, dock användes liknande teknik av NASA redan 1970.⁶¹ Konceptet av en digital tvilling identifieras genom tre karaktäristiska attribut, det ska finnas ett fysiskt objekt, ett virtuellt objekt och slutligen ska dessa två objekt vara sammanlänkade så att data och information kan överföras mellan dem båda.⁶² Med hjälp av teknologi i form av sensorer, scanning och lasrar samlas data från det fysiska objektet till den digitala tvillingen.⁶³ I den digitala replikan simuleras parallellt vad som händer i den fysiska produkten genom ständig överföring av data.⁶⁴ Digitala tvillingar används inom många branscher, bland annat sjukvård, jordbruk och industri.⁶⁵ Replikan kan motsvara en mängd olika objekt såsom patienter, mänskliga organ, byggnader och städer.⁶⁶ En digital tvilling kan både simulera hur något i den fysiska världen kan utspela sig och kontrollera att en process i den fysiska världen utförs korrekt.⁶⁷ Ett exempel på detta är att behandling och medicin kan testas i patientens digitala tvilling för att undersöka effekten hos den fysiska patienten.⁶⁸

2.2 Urbana digitala tvillingar

Urbana digitala tvillingar representerar en stad eller stadsmiljö och har vanligtvis sex olika lager för att ge en fullständig överblick av området. Data om stadens byggnader, terräng, infrastruktur, mobilitet, IoT och ett övergripande lager används i den digitala tvillingen.⁶⁹ IoT står för Internet of Things, vilket kan översättas till "Sakernas internet" och är ett samlingsnamn för den teknik som möjliggör att föremål med inbyggd elektronik och

⁶⁰ M. Attaran & B.G. Celik, Digital Twin: Benefits, use cases, challenges, and opportunities, *Decision Analytics Journal*, (6, 2023), s. 1-2, <https://doi.org/10.1016/j.dajour.2023.100165> (hämtad 2025-09-29)

⁶¹ Ibid. s. 2 & M, Grieves. Digital Twin: Manufacturing Excellence through Virtual Factory Replication. A White Paper, *LLC.*, s. 1. <https://www.researchgate.net/publication/275211047> (hämtad 2025-09-12)

⁶² M, Grieves. Digital Twin: Manufacturing Excellence through Virtual Factory Replication. A White Paper, *LLC.*, s. 1.

⁶³ Ibid, s. 1.

⁶⁴ M. Attaran & B.G. Celik, Digital Twin: Benefits, use cases, challenges, and opportunities, *Decision Analytics Journal*, (6, 2023), s. 2.

⁶⁵ Ibid, s. 4.

⁶⁶ Ibid, s. 6-8.

⁶⁷ M, Grieves. Digital Twin: Manufacturing Excellence through Virtual Factory Replication. A White Paper, *LLC.*, s. 2.

⁶⁸ M. Strocchi, D.J. Hammersley, B.P. Halliday, m.fl. Cardiac digital twins: a tool to investigate the function and treatment of the diabetic heart. *Cardiovasc Diabetology* 24: 293 (2025): s. 6-7. <https://doi.org/10.1186/s12933-025-02839-w> (hämtad 2025-09-12)

⁶⁹ S. Mazzetto, A Review of Urban Digital Twins Integration, Challenges, and Future Directions in Smart City Development, *Sustainability*. 16 (2024): s. 3, <https://doi.org/10.3390/su16198337> (hämtad 2025-09-04)

internetuppkoppling kan styras och utbyta data via ett nätverk.⁷⁰ Exempel på sådana föremål är maskiner, byggnader, fordon och hushållsapparater och innehåller ofta sensorer som kan uppfatta temperaturer, ljud, rörelser eller om det är ljusst eller mörkt.⁷¹ Urbana digitala tvillingar kan användas för att utveckla flera områden såsom stadsplanering, infrastruktur och krishantering.⁷² Syftet med smarta städer är att genom innovation och digitala verktyg förbättra och utveckla infrastruktur, allmänna tjänster och trafiknätverk för att effektivisera, minska kostnader och förbättra servicen för stadens invånare.⁷³

2.3 Citiverses

Som ett led av EU:s satsning på digitalisering utvecklas smarta städer och digitala tvillingar.⁷⁴ Målet med smarta städer är att förbättra samhället för invånarna, företag, besökare och organisationer genom att tillgodose digitala tjänster som i sin tur bidrar till ett välmående samhälle.⁷⁵ Citiverses är en del av EU:s utveckling av smarta städer, de har digitala tvillingar som grund och fungerar som ett digitalt verktyg för att bland annat gynna samarbete mellan städer, involvera invånarna i utformning av staden och simulera olika idéer.⁷⁶ Citiverses kan användas inom ett flertal områden och flera pilotprojekt runt om i Europa utvecklar funktioner för att förbättra den urbana miljön, utveckla klimatsmarta städer samt visualisera och utvärdera framtida projekt i städerna.⁷⁷ Syftet med Citiverses är att varje stad och invånare ska dra nytta av digitaliseringen.⁷⁸

2.4 Citiverses Uniting for Inclusiveness eller CU-projektet

CU i Göteborg är ett pilotprojekt som utforskar hur Citiverses kan utvecklas för att inkludera människor med funktionsnedsättningar.⁷⁹ Genom att möjliggöra förberedelse med ett simulerat besök, navigering på plats vilket minskar stressen, tillgängliggöra information och

⁷⁰ Internet of things Sverige, *IoT – så funkar det*. <https://iotsverige.se/om-oss/iot-sa-funkar-det> (hämtad 2025-09-30)

⁷¹ Internet of things Sverige, *IoT – så funkar det*.

⁷² S. Mazzetto, A Review of Urban Digital Twins Integration, Challenges, and Future Directions in Smart City Development, *Sustainability*, s. 1.

⁷³ *Ibid.*, s. 3.

⁷⁴ European Commission, *Smart cities and communities*. Directorate-General for Communications Networks, Content and Technology. (2025). <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/smart-cities-and-communities> (hämtad 2025-09-12)

⁷⁵ *Ibid.*

⁷⁶ European Citiverses Uniting for Inclusiveness, *Citiverse*, <https://cu-project.eu/citiverse> (hämtad 2025-09-25)

⁷⁷ *Ibid.*

⁷⁸ European Citiverses Uniting for Inclusiveness, *Citiverse*, (hämtad 2025-10-10).

⁷⁹ European Citiverses Uniting for Inclusiveness, *Citiverse*, (hämtad 2025-10-16).

möta förändrade behov under besökets gång strävar AccessCity att reducera de hinder som uppstår för familjerna.⁸⁰ Projektet använder ett besök på Gothenburg Horse Show för att synliggöra de hinder och möjligheter som uppstår och vad AccessCity kan bidra med i en sådan situation.⁸¹ Intresseorganisationen och projektpartnern Our Normal bidrar med sin expertis inom universell utformning och bidrar till att produkten anpassas efter målgruppen.⁸²

2.4.1 Uniting

Begreppet uniting, beskriver arbetssättet som används inom CU-projektet, nämligen universal design.⁸³ Begreppet översätts i den svenska versionen av FN:s Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (förkortas Funktionsrättskonventionen) till universellt utformad, art. 2 i Funktionsrättskonventionen men i andra sammanhang används universell utformning.⁸⁴ Det innebär att allt från produkter och tjänster till program och platser utformas så att alla kan använda dem i största möjliga utsträckning utan behov av specialutformning eller annan anpassning, art. 2 i Funktionsrättskonventionen. Konventionen betonar även vikten av att universell utformning inte ska utesluta tillgång till de hjälpmedel som personer med funktionsnedsättning är i behov av, art. 2 Funktionsrättskonventionen. I projektet används alltså universell utformning för att införa åtgärder för människor med funktionsnedsättning som även kan vara till nytta för andra. Detta kan sammanfattas som “nödvändigt för vissa men bra för många”.⁸⁵ Exempel på hur detta kan se ut i praktiken är utformandet av eltandborsten som var ämnad att hjälpa personer med funktionsnedsättning men som numera rekommenderas till i stort sett alla.⁸⁶ I en stad kan dessa åtgärder handla om att bygga nedsänkta trottoarkanter för att underlätta framkomlighet för de som sitter i rullstol, men en sådan åtgärd underlättar även för dem som använder cyklar, barnvagnar eller resväskor på hjul.⁸⁷

⁸⁰ Our Normal, *I want to go there now!*, (29/1 2026)

https://ournormal.org/wp-content/uploads/2026/01/Citiverse_CU_Inclusive-user-research_I_want_to_go_there_now.pdf (hämtad 2026-02-10) s. 18.

⁸¹ European Citiverses Uniting for Inclusiveness, *Deliverable D2.1 Inclusive user research and initial prototype development*, (hämtad 2025-10-16) s. 14.

⁸² European Citiverses Uniting for Inclusiveness, *Meet Jenny Lindström Beijar from Our Normal Association – WP2 lead in the project*, (1/10 2025) https://cu-project.eu/video-viewer?video_id=1123569869 (hämtad 2026-02-10).

⁸³ European Citiverses Uniting for Inclusiveness, *Citiverse*, (hämtad 2025-10-10).

⁸⁴ Myndigheten för delaktighet, *Universell utformning*, (18/11 2025)

<https://www.mfd.se/utgangspunkter/funktionshindropolitiken/universell-utformning/> (hämtad 2026-02-07)

⁸⁵ Monica Ek, projektledare för CU-projektet, digitalt möte 23/6 2025.

⁸⁶ Monica Ek, projektledare för CU-projektet, digitalt möte 8/10 2025.

⁸⁷ Monica Ek, projektledare för CU-projektet, digitalt möte 16/6 2025.

2.4.2 Inclusiveness

Inclusiveness, som översätts till delaktighet, betonar utvecklingen av tillgänglighet i Europa.⁸⁸ För att tillgodose de behov som finns och utveckla funktioner som efterfrågas spelar Our Normal en central roll i CU-projektet. En del av underlaget som inhämtats från intresseorganisationen har sin utgångspunkt i enkätsvar och intervjuer med familjer som har barn med en eller flera funktionsnedsättningar.⁸⁹ Our Normal's engagemang i projektet ser till att familjerna involveras, adderar ett funktionsnedsättningsperspektiv och att projektet efterlever principen om universell utformning.⁹⁰ Vidare har Our Normal identifierat olika hinder och på vilket sätt CU-projektet kan möta behoven för att inkludera och underlätta för familjerna.⁹¹ Dessa hinder eller barriärer består av sociala normer kopplade till utomståendes attityd gentemot personer med funktionsnedsättningar, fysiska hinder, sensoriska barriärer och bristfällig information.⁹² Efter att ha identifierat målgruppens behov är det enklare att implementera lösningar på hur Göteborg kan göras mer tillgänglig vilket CU-projektet och dess AccessCity strävar efter. Genom att möjliggöra simulerade besök, navigering under besöket, tillgänglig information och chans att anpassa efter förändrade behov är förhoppningen att AccessCity ska leda till att ett besök i Göteborg blir mindre stressfyllt.⁹³ Det lär förhoppningsvis leda till att besök är lättare att hantera, uppmuntrar till utforskande av staden att därmed minskar risken att familjerna isolerar sig.⁹⁴

2.5 Digitala tvillingar vid naturkatastrofer

Digitala tvillingar har flera funktioner vid en naturkatastrof. De kan bidra till att förebygga, förbereda, agera, återställa, rehabilitera, rekonstruera och lindra följderna av katastrofen.⁹⁵ Det går även att simulera naturkatastrofer i en stads digitala tvilling och bevaka olika naturkatastrofers påverkan på en stad för att på så sätt förbereda staden inför liknande händelser.⁹⁶ Genom olika verktyg kan information samlas genom att använda drönare för att

⁸⁸ European Citiverses Uniting for Inclusiveness, *Citiverse*, (hämtad 2025-10-10).

⁸⁹ European Citiverses Uniting for Inclusiveness, *The European Citiverses Uniting for Inclusiveness project - FAQ*, <https://cu-project.eu/about> (hämtad 2026-02-10).

⁹⁰ European Citiverses Uniting for Inclusiveness, *Meet Jenny Lindström Beijar from Our Normal Association – WP2 lead in the project*.

⁹¹ Our Normal, *I want to go there now!*, s. 18.

⁹² Ibid, s. 9, 11, 13 & 15.

⁹³ Ibid, s. 15.

⁹⁴ Ibid, s. 9.

⁹⁵ M.R.M.F. Ariyachandra & G. Wedawatta, Digital Twin Smart Cities for Disaster Risk Management: A Review of Evolving Concepts. *Sustainability*. 15 (2023):, <https://doi.org/10.3390/> (hämtad 2025-09-12) s. 9.

⁹⁶ Ibid, s. 3.

leta efter offer eller hitta en framkomlig väg eller analysera inlägg från sociala medier för att identifiera olika behov eller risker.⁹⁷ Andra sätt är att samla in information från allmänheten som t.ex. bilder som kan kopplas till platsen bilden togs på,⁹⁸ följa SIM-kortens rörelse för att kartlägga folkströmmar,⁹⁹ använda sensorer för att upptäcka jordskred, vulkanutbrott, översvämningar och jordbävningar.¹⁰⁰ Vidare kan AI användas för att förutspå och bedöma omfattningen av diverse naturkatastrofer samt när dessa ska ske.¹⁰¹

2.6 Risker med teknik i sammanhanget

Det finns däremot flera risker med att förlita sig på digitala tvillingar och tillhörande teknik i händelse av naturkatastrofer. I många områden saknas tillräcklig mängd av data som i sin tur ger en bristfällig översikt av situationen. Om det saknas information om befolkningsmängd, höjdkartor, eller antal byggnader försvåras konsekvensbedömningen och kan därmed leda till att hjälpinsatser inte blir lika effektiva.¹⁰² Tillgång till fungerande infrastruktur är avgörande för att använda tekniken som krävs för att utnyttja en digital tvilling, men vid naturkatastrofer riskeras värdefull infrastruktur att förstöras och därmed tillgången till den digitala tvillingens värdefulla information.¹⁰³ Ett exempel från Sverige då en naturkatastrof fått stora konsekvenser för infrastrukturen är när stormen Gudrun orsakade att 730 000 abonnenter blev utan el.¹⁰⁴ Även om teknologin fungerar krävs det att allmänheten tar del av viktig information för att dra nytta av den utvecklade tekniken. Här finns stora klyftor mellan vilka som har tillgång till och vilka som har förmåga att använda tekniken. Rika och välutbildade har oftare större tillgång till digitala hjälpmedel medan de som har lägre utbildning och inkomst tenderar att inte vara lika delaktiga i tekniken.¹⁰⁵ Kulturella skillnader bidrar även till att öka klyftan vad gäller användandet av digitala hjälpmedel.¹⁰⁶

⁹⁷ C. Fan m.fl., Disaster City Digital Twin: A vision for integrating artificial and human T intelligence for disaster management, *International Journal of Information Management* 56 (2021), <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2019.102049> (hämtad 2025-09-11) s. 3.

⁹⁸ M.R.M.F. Ariyachandra & G. Wedawatta, Digital Twin Smart Cities for Disaster Risk Management: A Review of Evolving Concepts. *Sustainability*. 15 (2023): s. 10.

⁹⁹ Ibid.

¹⁰⁰ Ibid, s. 11.

¹⁰¹ Ibid, s. 11-12.

¹⁰² Ibid, s. 13.

¹⁰³ Ibid, s. 15.

¹⁰⁴ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, *Nationell risk- och sårbarhetsbedömning (NRSB) 2025*, (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Enheten för strategisk analys och utvärdering, 2025), <https://rib.msb.se/filer/pdf/31068.pdf> (hämtad 2025-09-22) s. 53.

¹⁰⁵ M.R.M.F. Ariyachandra & G. Wedawatta, Digital Twin Smart Cities for Disaster Risk Management: A Review of Evolving Concepts. *Sustainability*. 15 (2023): s. 15.

¹⁰⁶ Ibid.

2.7 RescYou

Utöver CU-projektet har även SOS Alarms applikation, 112-appen, haft stor inverkan i utvecklingen av RescYou. 112-appen ger användaren information om inträffade händelser i närområdet, såsom explosioner, trafikolyckor och bränder.¹⁰⁷ Applikationen skickar även ut information som är kopplad till krissituationer och Viktigt meddelande till allmänheten (VMA).¹⁰⁸ Platsdelning är en central funktion i 112-appen vilket har gett inspiration till RescYou. Användaren kan dela sin position med SOS Alarm och då kan operatören identifiera användarens exakta plats vilket underlättar räddningsinsatsen.¹⁰⁹ I likhet med 112-appen ska RescYou's användare kunna dela plats med t.ex. SOS Alarm, men det ska även finnas möjlighet att dela hälsouppgifter samt ta emot information. Genom att dela sina personuppgifter kan räddningstjänsten få tillgång till information om var det finns personer med särskilda behov i det drabbade området, men även vilka insatser som kan tänkas behövas. Om information om hälsouppgifter och platsdata delas med t.ex. en myndighet kan de skicka särskild utrustning eller utbildad personal till platsen, utan att individen behöver ringa t.ex. SOS Alarm. Således kan individen vara trygg i att myndigheter har vetskap om var denne befinner sig och är inte beroende av tillgång till el eller en fungerande telefon. Tanken är att den delade informationen ska effektivisera räddningsinsatser och bidra till en fördelaktig resursfördelning vid en samhällelig krissituation. Med vetskap om att räddningstjänsten har information om var individen befinner sig och vilken nedsättning denne har är förhoppningen att oron i gruppen minskar. Någon motsvarande funktion eller applikation har inte hittats under efterforskningarna till denna uppsats. Karolina Celinska från intresseorganisationen DHR, kort för Delaktighet – Handlingskraft – Rörelsefrihet, gav synpunkter och tankar om RescYou's funktion och design.¹¹⁰ Hon ställde sig positiv till idén om RescYou förutsatt att applikationen är anpassad efter den berörda individen så att denne får riktad nödvändig information och på så sätt kan få sina behov tillgodosedda. Det är fördelaktigt om uppgifterna är uppdaterade i realtid för att säkerställa att uppgifterna är korrekta. Utdaterad och felaktig information kan utgöra en risk för den som exempelvis söker skydd eller förnödenheter om individen t.ex. möts av stora vattenmassor eller bråte som kan skada personen. För att dessutom öka tryggheten föreslog Celinska att det skulle finnas

¹⁰⁷ SOS Alarm, *112-appen*, 13/6 2025 <https://www.sosalarm.se/112-och-andra-viktiga-nummer/112-appen/> (hämtad 2025-10-24)

¹⁰⁸ Ibid.

¹⁰⁹ Ibid.

¹¹⁰ Karolina Celinska, Rättighetspolitisk samordnare, DHR, digitalt möte 5/11 2025.

kontaktuppgifter till någon ansvarig för att säkerställa direktkontakt om det skulle behövas.¹¹¹ Coronapandemin förde med sig utvecklad användning av digitalisering vilket bidrog till ökat utanförskap för personer med funktionsnedsättning.¹¹² Med inspiration från CU-projektet och AccessCity, som präglas av principen om universell design, är strävan att även RescYou ska följa denna princip. Genom att vidta sådana åtgärder är förhoppningen att RescYou blir tillgänglig och inte ytterligare bidrar till utanförskap.

3. Krisberedskap

3.1 Bakgrund krisberedskap

Krisberedskap är förmågan att hantera, förebygga och motstå olika krissituationer.¹¹³ Genom utbildning, övning, samarbete och uppbyggandet av strukturer stärks denna förmåga.¹¹⁴ Krisberedskapen berör hela samhället och alla verksamheter förväntas att ta ansvar för sin beredskap, vilket även gäller privatpersoner.¹¹⁵ Syftet med Sveriges krisberedskap är att värna om människan genom att bibehålla samhällets funktionalitet och upprätthålla fundamentala värden såsom demokrati, rättssäkerhet samt mänskliga fri- och rättigheter.¹¹⁶ I en krissituation i Sverige kan två olika system aktiveras, antingen totalförvarssystemet eller krisberedskapssystemet.¹¹⁷ Totalförvarssystemet träder i kraft först när regeringen bedömer att en viss händelse ligger till grund för höjd beredskap, vilket föranleds av att Sverige befinner sig i krig eller krigsfara, enligt 3§ Lag om totalförvar och höjd beredskap.¹¹⁸ När totalförvaret blir operativt är högsta prioritet att försvara Sverige mot väpnade angrepp och bland annat värna om landets säkerhet och frihet.¹¹⁹ Vid en händelse som inte påverkar samhället i lika stor utsträckning men som ändå kräver samverkan av flera aktörer, sker denna

¹¹¹ Karolina Celinska, Rättighetspolitisk samordnare, DHR, digitalt möte 5/11 2025.

¹¹² Myndigheten för delaktighet, *Krisberedskap för alla: Om kommunal krisberedskap för personer med funktionsnedsättning*, s. 19.

¹¹³ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, *Det svenska civila beredskapssystemet*, (18/9 2025), <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/krisberedskap--civilt-forsvar/beredskapssystemet/det-svenska-civila-beredskapssystemet/> (hämtad 2025-10-20)

¹¹⁴ Ibid.

¹¹⁵ Ibid.

¹¹⁶ Regeringskansliet, *Krisberedskap*, <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/krisberedskap/> (hämtad 2025-10-20)

¹¹⁷ Centrum för totalförvar och samhällets säkerhet, *Förutsättningar för krisberedskap och totalförvar i Sverige*, (Förvarshögskolan, 2023) (hämtad 2025-09-10) <https://fhs.diva-portal.org/smash/get/diva2:1805339/FULLTEXT03.pdf> s. 118-119.

¹¹⁸ Ibid, s. 118-120.

¹¹⁹ Ibid.

process inom ramen för krisberedskapssystemet.¹²⁰ Eftersom uppsatsen avgränsas till en samhällskris, närmare bestämt översvämning, kommer uppsatsen att fokusera på krisberedskap. Krisberedskapssystemet utgår från ordinarie förvaltningsstrukturer och tar avstamp i principerna om ansvar, likhet och närhet.¹²¹ Principen om ansvar innebär i stora drag att den myndighet som har ansvar för ett uppdrag under normala förhållanden bär samma ansvar vid krissituationer.¹²² Vidare innebär likhetsprincipen att verksamheten ska struktureras på samma sätt vid normala förhållanden som vid krissituationer och närhetsprincipen ger uttryck för att kriser ska hanteras på lägsta möjliga nivå.¹²³

3.2 Behov av krisberedskap

Som nämndes i inledningen av uppsatsen är det säkerhetspolitiska läget det allvarligaste på 80 år och MSB har fått i uppdrag att utveckla den kommunala krisberedskapen.¹²⁴ Samtidigt kartlägger MSB:s rapport Nationell risk- och sårbarhetsbedömning från 2025 totalt 26 hot och risker mot Sverige.¹²⁵ Sverige står således inför större hot än på länge vilket innebär att beredskapen behöver höjas. Så sent som i november 2024 publicerade MSB en ny version av broschyren *Om krisen eller kriget kommer* som ger information om hur privatpersoner ska förbereda sig för krig eller kris för att öka Sveriges motståndskraft och försvara landets självständighet och demokrati.¹²⁶ Motsvarande broschyr har publicerats och distribuerats fyra gånger tidigare i Sveriges historia men världsläget har försämrats kraftigt sedan den förra utgåvan publicerades 2018.¹²⁷ Detta tyder på att det inte bara är myndigheter som uppmanas att stärka sin beredskap, utan även enskilda personer. Sveriges förvaltningsmodell, vilken genomsyras av decentralisering, har tidigare fått kritik för att vara till nackdel vid krissituationer.¹²⁸ Under de senaste kriserna har bristerna uppmärksammats då myndigheterna kritiserats för insatserna vid skogsbränderna i mellersta Sverige 2018, spridningen av

¹²⁰ Ibid, s.119.

¹²¹ Ibid, s. 122.

¹²² Ibid, s. 59-60.

¹²³ Ibid, s. 59-60.

¹²⁴ Regeringsbeslut, *Uppdrag till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap att utveckla metodstöd till kommunernas arbete med att stärka det civila försvaret.*

¹²⁵ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, *Nationell risk- och sårbarhetsbedömning (NRSB)*, s. 9.

¹²⁶ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, *Om krisen eller kriget kommer*, <https://rib.msb.se/filer/pdf/30828.pdf>, (hämtad 2025-20-21), s. 3.

¹²⁷ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, *Ladda ner eller beställ broschyren Om krisen eller kriget kommer*, (19/8 2025)

<https://www.msb.se/sv/rad-till-privatpersoner/broschyren-om-krisen-eller-kriget-kommer/ladda-ner-broschyren-om-krisen-eller-kriget-kommer/> (hämtad 2025-10-21)

¹²⁸T.O. Johansen, *Krisjuridik: rättsliga befogenheter från olycka till höjd beredskap*, s. 56.

Covid19 och översvämningarna i Gävleborg 2021.¹²⁹ Den samlade kritiken riktas mot bristande samordning, kommunikation och ledarskap samt fördröjda insatser som avslutas för tidigt.¹³⁰ Det finns alltså behov av att utveckla beredskapen både för myndigheter, privata aktörer och enskilda, inte minst när det kommer till samarbete, kommunikation och tidseffektivitet.

3.3 Beredskapen riktad till personer med funktionsvariationer

Kommunernas krisberedskap för personer med funktionsnedsättning riktas främst mot dem som får hjälp genom LSS eller Socialtjänstlagen.¹³¹ Däremot saknas rutiner för de som har funktionsnedsättningar och som bor hemma utan kommunalt stöd.¹³² I en enkätundersökning som gjorts på uppdrag av MFD fanns en utbredd oro bland deltagarna. Många uttryckte att de är oroliga för att glömmas bort, inte få hjälp i tid, förlora möjligheten att kommunicera, sakna förnödenheter och inte ha möjlighet att söka sig till skyddsrum i händelse av en kris.¹³³ Utöver det upplever många att de saknar den ekonomi som krävs för att kunna förbereda sig själva genom att t.ex. lagra förnödenheter eller investera i hjälpmedel.¹³⁴ Det finns alltså behov av att utveckla beredskapen så att den även inkluderar människor med funktionsnedsättningar, vilket skulle gynna såväl den enskilda individen som samhället i stort.

3.4 Reglering av beredskap

Regleringen av Sveriges krisberedskap delas in i tre områden och används olika beroende på om det rör sig om olycka, fredstida kris och höjd beredskap.¹³⁵ Beredskapsregleringen blir endast tillämplig vid en fredstida kris, den fungerar som en komponent i den övergripande krisberedskapen och bidrar till att strukturera och fördela samhällets resurser vid kris.¹³⁶ Lagstiftningen belyser ansvar och uppgifter som ska utföras och överlåter till ansvariga organ

¹²⁹ Centrum för totalförsvaret och samhällets säkerhet, *Förutsättningar för krisberedskap och totalförsvaret i Sverige*, s. 87, 88 & 96.

¹³⁰ Ibid, 87, 88 & 96.

¹³¹ Myndigheten för delaktighet, *Krisberedskap för alla: Om kommunal krisberedskap för personer med funktionsnedsättning*, s. 8.

¹³² Ibid.

¹³³ Ibid, s. 24-27.

¹³⁴ Ibid, s. 27.

¹³⁵ T.O. Johansen, *Krisjuridik: rättsliga befogenheter från olycka till höjd beredskap*. s. 55.

¹³⁶ Ibid, s. 56.

att hantera uppgifterna inom deras expertis, det är i regel samma myndighet som ansvarar för sitt område vid kris eller krig som i fredstid.¹³⁷

3.5 EU-lagstiftning

EU:s reglering för extraordinära händelser är inte särskilt långtgående. Artikel 196 i FEUF, fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, beskriver hur unionen ska främja civilskydd i förebyggande syfte i händelse av naturkatastrof eller katastrofer orsakade av människor. Bestämmelsen innebär inga skyldigheter för medlemsstaterna och därmed inte någon harmonisering av regleringen.¹³⁸ Vidare reglerar artikel 222 FEUF hur medlemsstaterna i solidaritet ska hjälpa den utsatta medlemsstaten vid naturkatastrof eller terroristattentat. EU har dock implementerat ett översvämningsdirektiv som i Sverige tar sin form i översvämningsförordningen och föreskrifter om riskhanteringsplaner.¹³⁹ Både förordningen och Göteborgs riskhanteringsplan syftar främst till att kartlägga och förebygga risk för översvämningsrisker och tar ingen särskild hänsyn till personer med funktionsnedsättningar.¹⁴⁰ EU:s lagstiftning inom beredskap är således inte särskilt långtgående och kommer inte att utredas i någon större utsträckning eftersom det saknar relevans för uppsatsen.

3.6 Svensk lagstiftning

Det finns flera nationella lagar och förordningar som reglerar Sveriges beredskap. Eftersom uppsatsen avgränsas till översvämningsrisker kommer detta avsnitt att beröra den reglering som träffar krisberedskap. Det innebär att reglering som endast träffar höjd beredskap, det vill säga om Sverige befinner sig i krigsfara eller krig, kommer att uteslutas.¹⁴¹ Förordning om statliga myndigheters beredskap och Förordning om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter vid höjd beredskap träffar främst samverkan och ansvarsfördelning och blir således inte särskilt relevant inom ramen för uppsatsen. Huruvida en översvämningsrisk bedöms vara en olycka eller en extraordinär händelse är avgörande för vilken reglering som tillämpas. En

¹³⁷ SOU 2001:41 s. 117 & T.O. Johansen, *Krisjuridik: rättsliga befogenheter från olycka till höjd beredskap*, s. 56-57.

¹³⁸ T.O. Johansen, *Krisjuridik: rättsliga befogenheter från olycka till höjd beredskap*, s. 86.

¹³⁹ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, *Översvämningsdirektivet*, (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 12/5 2025)
<https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farliga-amnen/naturolyckor-och-klimat/oversvamnning/oversvamningsdirektivet/> (hämtad 2025-10-21)

¹⁴⁰ Länsstyrelsen Västra Götaland, *Riskhanteringsplan Göteborg 2022 - 2027 Enligt Översvämningsdirektivet 2007/60/EC*, Rapport: 2021:42.

¹⁴¹ T.O. Johansen, *Krisjuridik: rättsliga befogenheter från olycka till höjd beredskap*, s. 170.

olycka är relativt vanligt förekommande till skillnad från en extraordinär händelse som är desto mer sällsynt och befinner sig mellan normaltillstånd och höjd beredskap.¹⁴² Varken Lagen om skydd mot olyckor (LSO) eller Lag om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) ger någon särskilt tydlig definition av respektive vägledande begrepp. Ledning ges i förarbeten där det framgår att översvämningar faller både under begreppet olycka enligt LSO och extraordinär händelse enligt LEH.¹⁴³ Vilken lag som bör tillämpas beror på översvämningens allvar och utsträckning.¹⁴⁴ Det är viktigt att notera att tillämpningen av LEH inte utesluter LSO, istället fungerar LSO som ett komplement till LEH.¹⁴⁵

3.6.1 Lagen om skydd mot olyckor (LSO)

Olyckor är det vanligast förekommande fenomenet inom den krisjuridiska regleringen.¹⁴⁶ Begreppet olycka definieras inte i LSO, dock kan stöd sökas i förarbeten eller i lagens syfte.¹⁴⁷ Propositionen till den nuvarande lagen hänvisar till den tidigare propositionen som definierar begreppet olyckshändelse som något som inträffar plötsligt och som medför eller befaras medföra skada.¹⁴⁸ Exempel på olyckshändelser från propositionen är bränder, skred, ras, översvämning, oväder och explosioner.¹⁴⁹ Eftersom översvämning ingår i propositionens definition av olycka bör lagen bli tillämplig för en sådan översvämning som uppsatsen avgränsas till. Lagen syftar till att skydda egendom, miljö samt människors liv och hälsa samtidigt som lokala förhållanden ska beaktas och bör ge ett tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor, enligt 1 § 1 kap. LSO. Staten och kommunerna är ansvariga för räddningstjänsten, 2 § 1 kap. LSO. Enligt 3 § 1 kap LSO ska räddningstjänsten planeras och organiseras så att insatser kan genomföras effektivt. En av de viktigaste bestämmelserna inom ramen för denna uppsats är 3 a § 1 kap. LSO där vikt läggs vid förebyggande arbete för att förhindra olyckor och framförallt att förhindra människors död och allvarliga skador. Dessa bestämmelser bekräftar en strävan att främja människors liv och hälsa samt behovet av effektiva räddningsinsatser. Staten har således en *plikt* att tillgodose räddningstjänst,

¹⁴² Prop. 2005/06:133 s. 97 & T.O. Johansen, *Krisjuridik: rättsliga befogenheter från olycka till höjd beredskap*, s. 132.

¹⁴³ T.O. Johansen, *Krisjuridik: rättsliga befogenheter från olycka till höjd beredskap*, s. 108-109 & 139.

¹⁴⁴ *Ibid*, s. 131-132.

¹⁴⁵ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, *Juridisk vägledning – Kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser*, (PM ärendenr 2020-02881)

¹⁴⁶ T.O. Johansen, *Krisjuridik: rättsliga befogenheter från olycka till höjd beredskap*, s. 102.

¹⁴⁷ *Ibid*, s. 108.

¹⁴⁸ Prop. 2002/03:119, s. 68 & prop. 1985/86:170, s. 62 f.

¹⁴⁹ Prop. 1985/86:170, s. 62.

lagstiftningen *förpliktigar* även staten förebygga olyckor samt planera och organisera denna så att räddningsinsatserna uppnår effektivitet. Dessa *förpliktiganden* torde ge individen möjligheten att ställa motsvarande *krav* på staten.

3.6.2 Lag om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH)

LEH syftar till att regioner och kommuner ska minska sårbarheten, stärka sin förmåga att hantera krissituationer i fredstid och uppnå grundläggande civilt försvar, 1 § 1 kap LEH. En extraordinär händelse definieras som en händelse som avviker från det normala, innebär en störning av viktiga samhällsfunktioner, eller utgör en överhängande risk för en sådan störning, 4 § 1 kap LEH. Dessutom ska en extraordinär händelse kräva skyndsamma insatser av kommun och region, 4 § 1 kap LEH. Lagen och dess anslutande förordning (Förordning om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap) ger kommuner och regioner i uppdrag att förbereda sig samt analysera eventuella krissituationer som kan drabba dem i fredstid.¹⁵⁰ Resultatet från dessa analyser ska värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys, 1 § 2 kap LEH. Både Västra Götalandsregionens och Göteborgs stads risk- och sårbarhetsanalys identifierade skyfall som ett fördjupat riskområde.¹⁵¹ Båda rapporterna analyserar flertalet risker men lägger inget särskilt fokus på gruppen personer med funktionsnedsättningar. Större vikt läggs vid generella risker och åtgärder för att bibehålla kritiska samhällsfunktioner. Enligt Göteborgs stads risk- och sårbarhetsanalys utgör skyfall en risk för människors liv och hälsa.¹⁵² Kommunen tar alltså höjd för att människor riskerar att skadas vid översvämning i Göteborg trots att människor endast skadades i begränsad utsträckning under översvämningarna i Gävleborg 2021.¹⁵³ I Göteborgs Stads plan för arbetet med civil beredskap 2024–2027 uppmärksammas däremot personer med funktionsnedsättningar som en extra sårbar grupp, dock endast i samband med värmeböljor och inte i översvämningar.¹⁵⁴ Precis som i många

¹⁵⁰ T.O. Johansen, *Krisjuridik: rättsliga befogenheter från olycka till höjd beredskap*, s. 140-141.

¹⁵¹ Västra Götalandsregionen, *Risk- och sårbarhetsanalys Västra Götalandsregionen 2023–2026*, <https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/rs10162-1596316381-317/surrogate/Risk-%20och%20s%c3%a5rbarhetsanalys%20V%c3%a4stra%20G%c3%b6talandsregion%202023%20-%202026.pdf> (hämtad 2026-01-12), s. 27 & Göteborgs Stad, *Göteborgs Stads risk- och sårbarhetsanalys 2023* [https://www4.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/SamrumPortal.nsf/252E5E53663D04A7C1258A580049D5B4/\\$File/26_20231108.pdf?OpenElement](https://www4.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/SamrumPortal.nsf/252E5E53663D04A7C1258A580049D5B4/$File/26_20231108.pdf?OpenElement) (hämtad 2026-01-12), s. 33.

¹⁵² Göteborgs Stad, *Göteborgs Stads risk- och sårbarhetsanalys 2023*, s. 35-36.

¹⁵³ Ibid.

¹⁵⁴ Göteborgs Stad, *Göteborgs Stads plan för arbetet med civil beredskap 2024–2027*, <https://www4.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/SamrumPortal.nsf/93ec9160f537fa30c12572aa00>

andra kommuner riktar sig beredskapsarbetet främst till den grupp som har kommunala insatser medan beredskapsinsatser för den grupp som bor hemma uteblir i planeringen.¹⁵⁵ Detta tyder på att det finns ett behov av utökad beredskap även för de som bor hemma utan kommunala insatser även i Göteborg. Detta tyder på att RescYou skulle fylla en funktion om den realiseras. Lagen syftar till att minska sårbarheten och ha god förmåga att hantera krissituationer. Men det verkar som att den enda *plikt* staten, som i detta fall representeras av regioner och kommuner, ska utföra är risk- och sårbarhetsanalyser samt fastställa en plan på hur en krissituation bör hanteras. Riskanalyser och planering är givetvis en förutsättning för god beredskap, men lagstiftningen ger inte uttryck för hur hanteringen av en kris bör hanteras. Det innebär att regioner och kommuner besitter en *kompetens* om hur de väljer att hantera sina kriser. I nästa led innebär det att invånarna *underkastas* statens (som i detta fall utgörs av regioner och kommuner) genomförande. Det finns givetvis fördelar med att varje region och kommun kan nyttja sin *frihet* och anpassa sina riskhanteringsplaner efter sina egna förutsättningar, men när dessa inte beaktar de grupper som är särskilt utsatta, utgör det en risk för den enskilde som denne måste *underkasta* sig. Denna risk är påtaglig i Göteborgs stads planering som brister i detta hänseende.

3.6.3 Krisinformation

Lag om viktigt meddelande till allmänheten (lagen om VMA) reglerar hur, när och vem som har befogenhet att begära ett viktigt meddelande till allmänheten (VMA), vilket framgår av 1 § lagen om VMA. Syftet är att varna allmänheten för att förhindra eller begränsa fara för liv, hälsa, egendom eller miljö, enligt 4 § lagen om VMA. Lagen om VMA och dess tillhörande förordning (Förordning om viktigt meddelande till allmänheten) saknar ytterligare instruktioner om vad som bör framgå i de meddelanden som skickas ut till allmänheten. Däremot framgår det av propositionen till lagen om VMA att informationen ska sträva efter att vara tillgänglig för så många som möjligt och även nå personer med funktionsnedsättning.¹⁵⁶ Liknande bestämmelse framgår av 1 § 2 st Förordning (2001:526) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförande av funktionshinderspolitiken. MSB tydliggör på sin hemsida att ett meddelande bör innehålla information om det akuta hotet, vad människor bör göra för att skydda sig samt vad allmänheten kan göra för att underlätta ett

[4b6c1a/d36d28874a77259ec1258ae70038919e/\\$FILE/10.4.2%20Goteborgs%20Stads%20plan%20for%20arbetet%20med%20civil%20beredskap%202024_2027.pdf](https://www.goteborg.se/4b6c1a/d36d28874a77259ec1258ae70038919e/$FILE/10.4.2%20Goteborgs%20Stads%20plan%20for%20arbetet%20med%20civil%20beredskap%202024_2027.pdf) s. 15, (hämtad 2025-10-22).

¹⁵⁵ Ibid, s. 15.

¹⁵⁶ Prop. 2022/23:77, s. 33-34.

räddningsarbete.¹⁵⁷ I Göteborgs Stads riktlinje för kriskommunikation beskrivs att informationen som riktas till invånarna ska vara “målgruppsanpassad och tillgänglig”.¹⁵⁸ I denna riktlinje förtydligas att informationen ska översättas till elva språk utöver svenska.¹⁵⁹ Förutom översättning till andra språk framgår det inte på vilket sätt informationen ska tillgängliggöras. Sammanfattningsvis kan det konstateras att den information som meddelas till allmänheten, antingen baserat på lagen om VMA eller i Göteborgs stads riktlinjer, inte beskriver *vilken* information som ska meddelas till allmänheten. Det framgår inte heller *hur* denna information ska tillgängliggöras för personer med funktionsnedsättning. Återigen riskerar vagt utformade bestämmelser att få negativa konsekvenser för personer med funktionsnedsättning. När det inte finns tydliga lagar eller riktlinjer av hur krisinformation ska utformas har staten en *frihet* att utforma den utan att beakta grupper med särskilda behov. Det innebär att individen inte kan ställa *krav* på staten och lämnas med *icke-krav*.

3.6.3.1 Hur bör krisinformation tillgängliggöras?

Många kommuner hävdar att de anpassar krisinformationen genom att översätta informationen till annat språk, använder klarspråk, bildstöd, informationspunkter samt riktad och målanpassad kommunikation.¹⁶⁰ Ett exempel då tillgång till krisinformation brustit är i samband med terrorattentatet på Drottninggatan i Stockholm 2017 då information anpassad till döva och teckenspråkiga personer dröjde eller saknades, vilket ledde till att gruppen inte hade samma möjlighet att förstå vad som inträffat.¹⁶¹ Om varken lagen eller kommunala riktlinjer förklarar på vilket sätt informationen ska tillgängliggöras finns det en risk att de med särskilda behov inte får tillgång till krisinformation för att anpassat språk antingen bortprioriteras eller glöms bort vid en krissituation. Samtidigt finns det EU-direktiv och svensk lagstiftning som strävar efter att säkerställa tillgänglighet av den digitala service som

¹⁵⁷ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, *Behörighet för att begära VMA* (26/9 2025) <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/krisberedskap--civilt-forsvar/befolkningsskydd/varning/behorighet-for-at-t-begara-vma/> (hämtad 2025-11-16).

¹⁵⁸ Göteborgs Stad, *Göteborgs Stads riktlinje för kriskommunikation*, (26/1 2023) [https://www5.goteborg.se/prod/Stadsledningskontoret/LIS/Verksamhetshandbok/Forfattn.nsf//4D9AA1652F6E5B53C12580EC003211B6/\\$File/C12574360024D6C7WEBVCP4385.pdf?OpenElement](https://www5.goteborg.se/prod/Stadsledningskontoret/LIS/Verksamhetshandbok/Forfattn.nsf//4D9AA1652F6E5B53C12580EC003211B6/$File/C12574360024D6C7WEBVCP4385.pdf?OpenElement) (hämtad 2025-11-17) s. 6.

¹⁵⁹ Ibid.

¹⁶⁰ Myndigheten för delaktighet, *Krisberedskap för alla: Om kommunal krisberedskap för personer med funktionsnedsättning*, s. 39.

¹⁶¹ Ibid, 21.

tillhandahålls av offentlig aktör.¹⁶² Det vore således en god idé för kommunen att uppdatera sina riktlinjer vad gäller tillgänglig kriskommunikation.

3.6.3.2 Vilken krisinformation bör tillgängliggöras?

Uppfattningen var till en början att det främst var personer med sensoriska, intellektuella eller kognitiva nedsättningar som var i behov av anpassad information. Dessutom framgick det i MFD:s rapport att den bristande tillgängligheten av information främst drabbade teckenspråkiga personer. Således tolkades situationen som att störst vikt bör läggas vid *hur* information utformas, inte *vilken* information som ges ut. Denna uppfattning förändrades i mötet med Celinska från DHR, som menar att många har behov av annan information än den som finns tillgänglig.¹⁶³ I och med uppsatsens avgränsning, som innebär fokus på personer med rörelsenedsättning, finns det inte nödvändigtvis några hinder för gruppen att tillgodogöra sig information. Det innebär att informationens innehåll är central medan utformningen av information är sekundär. Ett exempel från Celinska är att tillgång till information om var det finns tillfällig eltillförsel i händelse av strömavbrott har stor betydelse.¹⁶⁴ Eftersom många personer med rörelsenedsättning använder eldrivna hjälpmedel kan det vara avgörande för gruppen att få tillgång till informationen om var det finns eltillförsel för att fortsätta använda sina hjälpmedel. Utan fungerande hjälpmedel riskeras deras säkerhet och hälsa.¹⁶⁵ Med vetskap om att sådan information finns att tillgå i händelse av kris är förhoppningen att minska dels oron i gruppen, dels risken att gruppen far illa. Ytterligare information om framkomliga och tillgängliga vägar är avgörande för gruppen så att de kan undvika farliga situationer om de behöver skaffa hjälp eller förnödenheter. För att inte riskera att olika behov förbises är det av största vikt att inte bara fokusera på *hur* information tillgängliggörs utan även *vilken* information som tillgängliggörs. Detta bör beaktas i relevant reglering för att undvika samma misstag som under terrorattentatet på Drottninggatan och därmed uppnå kraven i funktionsrättskonventionen. Likaså bör det beaktas i utvecklingen av RescYou för att applikationen ska vara till så stor nytta som möjligt.

¹⁶² Se Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2102 av den 26 oktober 2016 om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer (Text av betydelse för EES) & Lag (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service.

¹⁶³ Karolina Celinska, Rättighetspolitisk samordnare, DHR, digitalt möte 5/11 2025.

¹⁶⁴ Karolina Celinska, Rättighetspolitisk samordnare, DHR, digitalt möte 5/11 2025.

¹⁶⁵ Myndigheten för delaktighet, *Krisberedskap för alla: Om kommunal krisberedskap för personer med funktionsnedsättning*, s. 25.

Redogörelsen visar att krisjuridiken har få specifika krav vad gäller utformandet av insatser och information vilket leder till att olika aktörer själva får utforma dessa. Det finns förvisso fördelar med att aktörerna får utöva sin *frihet* och *kompetens* i utformning av sitt arbete så att olika aspekter och förutsättningar kan beaktas. Men det riskerar även att aktörerna missar väsentliga delar i utformningen som individen *inte* har möjlighet att ställa *krav* på och måste *underkasta* utformningen av arbetet eftersom det inte står uttryckt i relevant lagstiftning.

4. Dataskydd

4.1 GDPR

EU:s allmänna dataskyddsförordning, mer känd som GDPR, har som syfte att skydda fysiska personers fri- och rättigheter med särskilt fokus på rätt till skydd av personuppgifter, vilket framgår av art. 1 GDPR. För att behandlingen av personuppgifter inte ska strida mot förordningen krävs att vissa kriterier uppfylls bland annat att personuppgiftsansvarig kan bevisa vilken grund behandlingen baseras på och att denne uppfyller bland annat att uppgifterna behandlas lagligt, korrekt och öppet i förhållande till individen, enligt art. 5 GDPR. Vilka kriterier som ska ligga till grund för behandling av personuppgifter framgår av art. 6 GDPR och särskilt relevanta grunder för denna uppsats utgörs av samtycke, fullgörelse av en förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige, behov att skydda individens intressen eller om det är nödvändigt att fullgöra en uppgift av allmänt intresse, art. 6.1 a, c, d och e GDPR. Dessa grunder kommer att utredas nedan. Sverige har dessutom infört lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (Dataskyddslagen). Både Dataskyddslagen och dess förarbeten kommer att beaktas i utredningen av dataskydd.

4.1.2 Principen om uppgiftsminimering

Principen om uppgiftsminimering hittas i art. 5.1 c i GDPR och innebär i stora drag att uppgifterna ska vara nödvändiga för ändamålet med behandlingen. Därmed blir det relevant att bedöma om den data som RescYou samlar in kommer att vara nödvändig för att uppnå sitt syfte, vilket följer nedan.

4.1.2.1 Platsdata

Insamlingen av platsdata i RescYou syftar till att ge räddningstjänsten en överblicksbild av var det finns personer med särskilda behov för att bidra till att effektivisera krishanteringen. Förhoppningen är att denna funktion ska ge en ökad trygghet för målgruppen då många har en oro för att bli förbisedda i en krissituation, framförallt om krisen leder till strömavbrott. Då kan individen inte kontakta anhöriga eller räddningstjänsten och därmed riskera att stå utan hjälp. Eftersom delning av platsdata i realtid är inskränkande för individens privatliv skulle ett alternativ vara att användaren uppger sin adress istället. Å ena sidan skulle det främja skyddet av individens privatliv, å andra sidan skulle det troligen försämra och urvattna RescYou's funktion. Tanken med RescYou är att den ska utgöra ett hjälpmedel även om användaren inte befinner sig i sin bostad. Om endast uppgifter till individens adress tillgängliggörs kan åtminstone två risker adresseras. Dels kan individen befinna sig på en annan plats och återigen stå utan det skydd som RescYou (med platsdelning i realtid) erbjuder. Dels kan det innebära att resurser från räddningsinsatsen skickas på felaktiga premisser till användarens adress vilket riskerar att både personal och de som behöver hjälp försätts i fara i onödan. Under coronapandemin utgav dataskyddsstyrelsen EU-gemensamma riktlinjer för användandet av datadrivna lösningar i syfte att hindra smittspridningen.¹⁶⁶ För att hindra spridningen av smittan föreslogs användandet av platsdata för att följa hur viruset spred sig.¹⁶⁷ Coronapandemin innebar en samhällskris och borde kunna liknas vid andra nödlägen, såsom naturkatastrof i form av översvämning. Däremot skiljer sig översvämning och coronapandemin eftersom pandemin sträckte sig över flera år medan en översvämning kan ske under en dag. Den personliga datan som samlades in fick endast lagras under pandemin och skulle efteråt anonymiseras eller raderas.¹⁶⁸ Ett motsvarande villkor skulle bli svårt att uppfylla vid en översvämning eftersom det finns praktiska svårigheter att samla in och använda datan endast under den period nödsituationen sträcker sig. För att kunna nyttja platsdatan behöver insamling möjliggöras innan en översvämning eller annan krissituation utspelar sig. Genom att använda platsdata i realtid får räddningstjänsten underlag att avgöra om personen befinner sig inom eller utanför det drabbade området. Således fyller inhämtande av platsdata en funktion och är därmed nödvändig för att uppfylla avtalet.

¹⁶⁶ European Data Protection Board, *Guidelines 04/2020 on the use of location data and contact tracing tools in the context of the COVID-19 outbreak*, Adopted on 21 April 2020. https://www.edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-042020-use-location-data-and-contact-tracing_en (hämtad 2025-09-19), s. 3.

¹⁶⁷ Ibid.

¹⁶⁸ Ibid, s. 8.

4.1.2.2 Hälsouppgifter

Syftet med inhämtandet av hälsouppgifter är att komplettera informationen om platsdelning för att effektivisera krishanteringen och tillgodose målgruppens behov. I början av RescYou's utveckling var syftet med funktionen att underlätta evakuering vid översvämning eller liknande krissituation. Men efter möte med Celinska från DHR tillkom nya perspektiv som synliggjorde att inrymning kan vara lika fördelaktigt som utrymning.¹⁶⁹ För personer med särskilda behov kan inrymning vara det bästa alternativet eftersom det egna boendet ofta är tillrättalagt efter individens behov, medan ett tillfälligt boende kan sakna sådana anpassningar. Oavsett vilket alternativ som blir aktuellt kan det finnas fördelar att ha information på förhand. Om personen ska utrymmas från en lägenhet i ett översvämmat område kan särskilda resurser krävas, som till exempel evakueringsrullstol eller evakueringslakan.¹⁷⁰ Det kan även vara en fördel att ha tillgång till personal med erfarenhet av rullstolar, bärteknik eller personal som är extra stark.¹⁷¹ Sådana resurser bidrar till att minska risken att personer med rörelsenedsättning skadas eller att personalen bär personen på ett felaktigt sätt.¹⁷² Inrymning kan istället kräva andra resurser som till exempel extra mediciner eller tillfällig eltilförsel så att personens tekniska hjälpmedel kan fortsätta fungera. Således kan det vara en fördel för räddningspersonalen att ha information om hälsouppgifter för att fördela resurser på ett gynnsamt sätt, spara tid och förhoppningsvis rädda fler liv. Slutsatsen är att det är nödvändigt att inhämta hälsouppgifter för att RescYou ska uppnå sitt ändamål.

4.1.3 Skydda individens intressen

Det är möjligt att behandla personuppgifter i syfte att skydda individens intresse, art. 6.1.d GDPR. Detta alternativ bör dock endast användas om inget annat kan ligga till grund för behandlingen vilket framgår av skäl 46 i GDPR. Behandling av personuppgifter vid humanitära kriser, exempelvis för att förhindra spridandet av en epidemi eller i katastrofer orsakade av natur eller människan, kan grundas på att skydda individens, allmänhetens intresse eller som ett led i myndighetsutövning, enligt skäl 46 GDPR. I sådant fall bör alltså allmänintresset eller myndighetsutövning användas som grund för att motivera behandlingen

¹⁶⁹ Karolina Celinska, Rättighetspolitisk samordnare, DHR, digitalt möte 5/11 2025.

¹⁷⁰ Räddningsverket (SRV), *Utrymnings säkerhet för rörelsehindrade*, 2001, <https://rib.msb.se/bib/Search/Document?id=17726> (hämtad 2025-11-28) s. 61.

¹⁷¹ Ibid.

¹⁷² Ibid.

av personuppgifter.¹⁷³ Eftersom denna bestämmelse endast tillämpas om ingen annan grund kan motivera behandling av personuppgifter så kommer denna grund tillämpas i sista hand eftersom behandling av personuppgifter kan baseras både på utförande av uppgifter i allmänhetens intresse och samtycke enligt art. 6.1.e respektive art. 7 GDPR.

4.1.4 Samtycke

Art. 6.1 a GDPR uttrycker samtycke som en möjlig grund för behandling av personuppgifter. För att samtycket ska vara giltigt krävs det att den personuppgiftsansvarige kan styrka att den registrerade har samtyckt till behandlingen av uppgifterna, art. 7.1 GDPR. Det är lämpligt att förslagsvis inrätta register för skriftliga samtycken för att styrka behandling av personuppgifterna, trots att detta inte är ett krav.¹⁷⁴ Vid bedömning av huruvida ett giltigt samtycke föreligger beaktas om fler uppgifter har behandlats än vad som är nödvändigt för att uppfylla avtalet, art. 7.4 GDPR. Detta resonemang stärks av principen om uppgiftsminimering i art. 5.1.c GDPR. Användaren ska alltså inte behöva samtycka till behandling av fler uppgifter än vad som är nödvändigt för det specifika avtalet. Detta har diskuterats tidigare i avsnitt 4.1.2.3 om platsdata och 4.1.2.4 om hälsouppgifter. Slutsatsen som dragits från nämnda avsnitt är att både behandling av platsdata och hälsouppgifter är nödvändigt för att RescYou ska uppnå sitt ändamål. Dessutom ska samtycket vara baserat på klar och tydlig information, art. 7.2 GDPR. Den registrerade ska när som helst kunna återkalla sitt samtycke vilket ska ske med samma enkelhet som när samtycket gavs, art. 7.3 GDPR. Stor vikt läggs vid att samtycket ska vara helt frivilligt, art. 7.4 GDPR, vilket innebär att på förhand ikryssade rutor, tystnad eller inaktivitet inte utgör något giltigt samtycke, som framgår av skäl 32 GDPR. En annan aspekt som kan försvåra användandet av samtycke som grund är den maktobalans som uppstår mellan den enskilde och den aktör som ska behandla uppgifterna. Denna obalans kan uppstå om aktören utgörs av en arbetsgivare eller offentlig myndighet.¹⁷⁵ I denna kontext blir det således relevant att bedöma om maktobalansen mellan individen och den offentliga myndighet som avses att nyttja RescYou, vilket följer nedan.

¹⁷³ P. Voigt & A. von dem Bussche, *The General Data Protection Regulation (GDPR) - A Practical Guide*, (Springer International Publishing, 2017), s. 108.

¹⁷⁴ European Data Protection Board, *Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679, Adopted on 4 May 2020*, https://www.edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-052020-consent-under-regulation-2016679_en (hämtad 2025-11-27) s. 22-23.

¹⁷⁵ European Data Protection Board, *Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679, Adopted on 4 May 2020*, https://www.edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-052020-consent-under-regulation-2016679_en (hämtad 2025-11-27) s. 7-8.

Enligt skäl 43 i GDPR bör situationer då en offentlig myndighet inhämtar samtycke från en individ särskilt uppmärksammas, vilket beror på den obalans som uppstår och att samtycket följaktligen inte kan garanteras baseras på frivillighet. En sådan bedömning behöver göras från fall till fall och någon vidare förklaring av vilka omständigheter som ska beaktas kan inte utrönas i GDPR.¹⁷⁶ Däremot har Europeiska dataskyddsstyrelsen, hädanefter Dataskyddsstyrelsen, publicerat riktlinjer för hur samtycke inom ramen för GDPR bör hanteras. I dessa riktlinjer framgår det att Dataskyddsstyrelsen menar att samtycke förvisso kan vara en lämplig grund för behandling av personuppgifter i vissa sammanhang men ännu andra alternativ bör övervägas.¹⁷⁷ Exempel på andra lämpliga grunder hittas i art. 6.1.c GDPR som innebär att behandlingen är nödvändig för att fullfölja den förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige eller art. 6.1.e GDPR som innebär att behandlingen är nödvändig för att uppfylla en uppgift av allmänt intresse eller i myndighetsutövning.¹⁷⁸ Dataskyddsstyrelsen ger dock exempel på när samtycke som grund är lämpligt i relationen mellan offentliga myndigheter och individ. Ett exempel avser en situation där invånarna i en kommun frivilligt kan skriva upp sig på en mejllista för att få information om de vägarbeten som utförs i området.¹⁷⁹ Det framgår även tydligt i exemplet att de som väljer att inte skriva upp sig på listan har möjlighet till samma service eftersom informationen kommer att publiceras på kommunens hemsida.¹⁸⁰ Vid jämförelse mellan RescYou och detta exempel (hädanefter vägarbetsexemplet) finns aspekter som skiljer dem åt. Det som talar emot att en liknelse är lämplig beror på uppgifternas olika grad av känslighet. En mejladress är inte av lika känslig karaktär som hälsouppgifter, eftersom hälsouppgifter utgör känsliga personuppgifter enligt art. 9 GDPR. Det kan således ifrågasättas om en analogi till exemplet om vägarbete är rättvisande. Däremot utgör uppgifternas karaktär inte essensen av vägarbetsexemplet, snarare ligger fokus på själva samtycket. Huvudprincipen från exemplet innebär att individen delar personuppgifter med myndigheter för att i utbyte få bättre service, dock ska samma grundläggande service finnas tillgänglig för dem som väljer att inte dela sina personuppgifter. Samtycket från användarna är endast frivilligt förutsatt att det inte är till nackdel för de som väljer att inte samtycka till behandling av sina personuppgifter. I relation till RescYou innebär det att offentliga myndigheter ska erbjuda samma service i form av räddningsinsatser till de

¹⁷⁶ P. Voigt & A. von dem Bussche, *The General Data Protection Regulation (GDPR) - A Practical Guide*, (Springer International Publishing, 2017), s. 95.

¹⁷⁷ European Data Protection Board, *Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679*, s. 8.

¹⁷⁸ Ibid.

¹⁷⁹ Ibid.

¹⁸⁰ Ibid.

som har delat med sig av sina personuppgifter som till de som inte har delat sina personuppgifter. Förhoppningen med RescYou är att effektivisera krishanteringen, minska oro i målgruppen och att de som använder tjänsten har ett högre skydd vid krissituationer än de som inte använder tjänsten. Likväl utesluter RescYou inte möjligheten att larma räddningstjänsten på andra sätt för att ta del av räddningsinsatser. I praktiken kan RescYou jämföras med sin inspirationskälla SOS Alarms applikation, vilken baserar behandlingen av platsdata på samtycke.¹⁸¹ Eftersom SOS Alarm ägs gemensamt av svenska staten och Sveriges kommuner och regioner,¹⁸² kan det konstateras att det finns utrymme för offentliga myndigheter att använda samtycke som grund även när det kommer till behandling av personuppgifter.

Den sammantagna bedömningen är att samtycke bör kunna användas som grund för behandling av personuppgifter trots att det uppstår en maktobalans i relationen mellan den enskilde och myndigheten. Eftersom möjligheten kvarstår för den enskilde att larma räddningscentralen och ta del av räddningsinsatser är det inte till nackdel för den enskilde att inte dela sina personuppgifter och därmed kan samtycket konstateras vara frivilligt. Detta har även visats vara möjligt i praktiken genom platsdelning genom SOS Alarms applikation.

4.1.5 Utföra uppgifter i allmänhetens intressen

Den sista grunden i GDPR som är relevant att utreda inom ramen för denna uppsats är behandling av personuppgift som är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i myndighetsutövning, art. 6.1.e GDPR. För att behandling av uppgifter ska vara laglig behöver den nödvändiga behandlingen vara i allmänt intresse och myndighetsutövning stadgas i unionsrätt eller nationell rätt, art. 6.3 GDPR. Myndighetsutövning är dock generellt sett något som ligger i allmänt intresse.¹⁸³ För att säkerställa att kraven om laglig och rättvis behandling av uppgifter i allmänhetens intresse efterlevs kan EU:s medlemsstater införa specifika bestämmelser, art. 6.2 GDPR. I svenska dataskyddslagen framgår det tydligt att båda grunderna i art. 6.1.e GDPR måste följa av lag eller annan författning, 2 § 2 kap dataskyddslagen. Enligt förarbeten till dataskyddslagen inbegrips även kollektivavtal samt myndighetsbeslut för att något ska följa av lagen och dessa

¹⁸¹ SOS Alarm, *Användarvillkor och integritetspolicy för appen SOS Alarm 112*, 9/6 2025, <https://www.sosalarm.se/112-och-andra-viktiga-nummer/112-appen/anvandarvillkor/> (hämtad 2025-12-17)

¹⁸² SOS Alarm, *Vårt viktiga uppdrag*, <https://www.sosalarm.se/om-oss/> (hämtad 2025-12-17)

¹⁸³ S. Öman, *Dataskyddsförordningen, (GDPR) m.m. - En kommentar*, 3:e uppl., (Norstedts Juridik AB, 2024) s. 202.

uppgifter kan även utföras av privata aktörer.¹⁸⁴ Vid bedömning av huruvida något ligger i allmänhetens intresse krävs alltså stöd av lag, beslut eller liknande, vilket innebär att det inte är någon skönsmässig bedömning som avgör huruvida något ligger i allmänhetens intresse. Hur specifik den rättsliga grunden behöver vara för att uppnå kravet om att behandling av personuppgifter utgör nödvändig myndighetsutövning bedöms från fall till fall.¹⁸⁵ Som exempel kan behandling av namn baseras på en relativt allmän hållen grund samtidigt som ett mer omfattande intrång i den personliga integriteten, som behandling av hälsouppgifter, behöver en mer precis grund för att vara mer förutsebar.¹⁸⁶ Här bör även förarbeten, bestämmelsens ändamål samt den rättsliga kontexten beaktas.¹⁸⁷ Det innebär att den bestämmelse som behöver ligga till grund för behandling av personuppgifter inom RescYou behöver specificera en sådan åtgärd. Under skrivandet av denna uppsats har någon tillräckligt specifik bestämmelse som skulle möjliggöra ett sådant intrång inte identifierats. Det finns förvisso bestämmelser i regleringen om krisberedskap och mänskliga rättigheter som diskuteras i kapitel 5 som skulle kunna styrka användningen av personuppgifter till följd av allmänhetens intresse. Det är dock tvivelaktigt att dessa utgör så specifika bestämmelser att de skulle möjliggöra ett så omfattande intrång i den personliga integriteten. Uppgiften som utfärdas genom myndighetsutövning kan dock utföras på mer än ett sätt men behöver vara ändamålsenlig, effektiv och i proportion till intrånget i den enskildes privatliv.¹⁸⁸ Eftersom RescYou strävar efter att använda personuppgifter för att öka beredskapen bör behandlingen vara ändamålsenlig. Det lär även vara ett effektivt sätt att lösa bristande beredskap. Huruvida intrånget är proportionerligt för att inte medföra onödigt intrång i den personliga integriteten har redogjorts för i avsnitt 4.1.2 där det konstaterats att trots att intrånget i den personliga integriteten är omfattande är den nödvändig för att RescYou ska vara användbar. Sammanfattningsvis behöver den bestämmelse som används som grund för behandling av personuppgifter inom RescYou vara relativt specifik eftersom RescYou avser att behandla känsliga personuppgifter. Eftersom någon sådan inte identifierats under efterforskningarna till denna uppsats kan det inte med säkerhet garanteras att en sådan bestämmelse möjliggör behandling av personuppgifter baserat på art. 6.1.e GDPR för att utföra uppgifter i allmänhetens intresse.

¹⁸⁴ Prop. 2017/18:105, s. 189-190.

¹⁸⁵ S. Öman, *Dataskyddsförordningen, (GDPR) m.m. - En kommentar*, s. 194-195.

¹⁸⁶ *Ibid.*

¹⁸⁷ *Ibid.*

¹⁸⁸ *Ibid.*, s. 196.

4.1.6 Behandling av särskilda kategorier av personuppgifter

Enligt resonemanget i avsnitt 4.1.2.4. är det i princip nödvändigt att behandla användarens hälsouppgifter för att RescYou ska uppfylla sitt syfte. Det bör således utredas om en sådan behandling är tillåten enligt GDPR. Behandling av hälsouppgifter är förbjuden enligt huvudregeln i art. 9.1 GDPR. Hälsouppgifter tolkas brett och utgörs av information om en persons fysiska och psykiska hälsotillstånd, vilket framgår av skäl 35 GDPR. I hälsouppgifter ingår även bland annat uppgifter om kallelse till vårdgivare eller information om skolgång i specialskola samt hjälpmedel.¹⁸⁹ Det finns särskilda undantag från förbudet av behandling av särskilda personuppgifter, art. 9.2. GDPR. Listan av undantag i art. 9.2. GDPR är uttömmande och behandlingen behöver även ha en rättslig grund i art. 6 GDPR.¹⁹⁰ Det finns fyra, för denna uppsats, relevanta grunder som kan utgöra undantag från förbudet av behandling av särskilda personuppgifter. Den första består av samtycke från individen, 9.2.a GDPR. Den andra innebär att behandling av uppgifter är nödvändig för att personuppgiftsansvarige eller den registrerade ska kunna fullgöra sina skyldigheter respektive åtnjuta sina rättigheter inom området för social trygghet, art. 9.2.b GDPR. Den tredje grunden är behandling av uppgifter som är nödvändig för att skydda den individens rättigheter om denne inte har möjlighet att samtycka, 9.2.c GDPR. Den fjärde och sista grunden innebär att behandling av uppgifter är nödvändig för att skydda ett viktigt allmänt intresse, art. 9.2.g GDPR.

Vad gäller samtycke i art. 9.2.a kan samma resonemang användas som i diskussionen om samtycke i avsnitt 4.1.4 eftersom riktlinjer om samtycke riktar sig till både behandling av personuppgifter i art. 6 och 9 GDPR. I avsnittet konstaterades att det inte finns något hinder för att använda samtycke som grund så länge samtycket garanteras vara fritt.

Undantaget i art. 9.2.b GDPR grundar sig på att behandlingen av uppgifterna är nödvändig för att den registrerade ska åtnjuta sina rättigheter eller den personuppgiftsansvarige ska fullgöra sina skyldigheter inom arbetsrätten eller socialt skydd förutsatt att det finns stöd i EU-rätt, nationell rätt eller kollektivavtal. Eftersom RescYou inte berör arbetsrätt är grunden endast relevant om beredskap och räddningsinsatser inbegrips i begreppet socialt skydd. Socialt skydd verkar emellertid syfta på socialförsäkringar som bland annat ger ersättning för

¹⁸⁹ Ibid, s. 115-119.

¹⁹⁰ Ibid, s. 284.

sjukdom eller arbetslöshet, men bestämmelsen är inte helt tydlig i sin innebörd.¹⁹¹ Eftersom det saknas underlag för att tolka begreppet kan det inte med säkerhet avgöras om undantaget kan tillämpas på de hälsouppgifter som behandlas inom RescYou. Eftersom RescYou varken berör arbetsförhållanden eller utgör någon socialförsäkring lär RescYou förmodligen inte inbegripa i detta undantag. Således utesluts undantaget i art. 9.2.b. GDPR som grund för att behandla särskilda personuppgifter.

Art. 9.2.c GDPR utgör ett undantag som förutsätter att behandlingen av personuppgifter är nödvändig för att skydda den enskildes intressen när denne är rättsligt eller fysiskt förhindrad att samtycka till behandlingen. Dessa hinder kan utgöras av att den enskilde är ett barn eller medvetlös och inte har förmåga att lämna samtycke.¹⁹² Eftersom RescYou riktar sig främst till vuxna personer med rörelsenedsättning som bor ensamma, är behandling barns personuppgifter inte aktuella att utreda för denna uppsats. Ytterligare hinder för vuxna med funktionsnedsättning är inte särskilt relevant att utreda eftersom uppsatsen avgränsas till att endast beakta personer med rörelsenedsättning. Det innebär att kognitiva nedsättningar som riskerar att hindra en person från att samtycka utesluts vilket innebär att det inte finns anledning att utreda hindrat samtycke vidare. Denna bedömning förutsätter att personerna inte har flerfunktionsnedsättningar och därmed inte står under förvaltarskap eller har en så omfattande kognitiv nedsättning att de inte kan ge ett giltigt samtycke. Det utesluter däremot inte att denna grund skulle vara användbar i samband med RescYou för att stärka beredskapen även för barn och personer med kognitiva nedsättningar. Förvisso förutsätts att barn bor med, och ombesörjs, av sina föräldrar. Men äldre och mer självständiga barn kan fortfarande ha användning av RescYou för att öka tryggheten när de är ensamma hemma. Dock utesluts denna grund för behandling av särskilda personuppgifter för vuxna med rörelsenedsättning vilket är det som är relevant för uppsatsen.

Ytterligare undantag utgörs av grunden viktigt allmänt intresse som baseras på EU-rätt eller nationell rätt och är i proportion till det eftersträlvade syftet, i enlighet med dataskyddet och säkerställer den enskildes rättigheter, art. 9.2.g GDPR. För att behandlingen ska vara tillåten behöver någon av grunderna i art. 6.1.b-f GDPR vara uppfyllda.¹⁹³ Som tidigare utretts är skydd för individens intresse i art. 6.1.d och allmänt intresse i art. 6.1.e i GDPR de grunder i

¹⁹¹ Ibid, s. 291.

¹⁹² Ibid, s. 292-293.

¹⁹³ Ibid, s. 303.

art. 6 som är mest relevanta. Eftersom art. 6.1.e GDPR om skydd för personens intressen ska användas som sista utväg, vilket redogjorts för i avsnitt 4.1.3, bör art. 6.1.e GDPR beaktas i första hand. Enligt det resonemang som förts i avsnitt 4.1.5, om att utföra uppgifter i allmänhetens intresse, har någon tillräckligt specifik bestämmelse som preciserar ett så omfattande intrång i den personliga integriteten inte identifierats. Således är det lämpligt att bedöma om art. 6.1.d GDPR kan användas. I likhet med resonemanget ovan om art. 9.2.c behöver personen vara rättsligt eller fysiskt förhindrad att lämna sitt samtycke till behandlingen. Eftersom utgångspunkten för denna uppsats är att gruppen har rörelsenedsättning, lär det alltså inte finnas några hinder att ge ett giltigt samtycke. Således utesluts även art. 9.2.g som grund för behandling av personuppgifter.

Sammanfattningsvis är samtycke den grund som ter sig lämpligast att använda för behandling av särskilda kategorier av personuppgifter. Trots att samtycke innebär en maktobalans mellan stat och individ har denna obalans avfärdats, vilket redogjorts för i avsnitt 4.1.4. De övriga grunderna utesluts eftersom RescYou inte utgör något socialförsäkringsskydd eller berör arbetsrätten i art. 9.2.b. GDPR. Inte heller är gruppen med rörelsenedsättning hindrade från att samtycka till behandling vilket innebär att det inte finns anledning att använda grunden i art. 9.2.d som utgör ett skydd för personens intressen. Slutligen har inte någon tillräckligt specifik bestämmelse som är så precis att den tillåter så omfattande intrång i den personliga integriteten identifierats, art. 9.2.g GDPR. Således bör samtycke vara den grund som är lämpligast att använda förutsatt att samtycker är helt frivilligt. Med samtycke som grund har individen en *frihet* att samtycka samtidigt som staten inte kan ställa *krav* på individen. Det innebär att individen besitter en *kompetens* att samtycka eller inte, ett beslut som staten måste *underkasta sig*.

4.2 Dataförordningen

Dataförordningen, på engelska kallad data act, är en grundsten i EU:s strategi för data som introducerades 2020.¹⁹⁴ Förordningen reglerar flera olika områden såsom att datan ska tillgängliggöras för användaren, interoperabilitet och krav på att tillgängliggöra data vid exceptionella behov, art. 3, 30, 16 i dataförordningen.¹⁹⁵ Den möjliggör även att samma data kan användas för flera syften utan att varken kvalitet eller kvantitet sjunker enligt skäl 1 i

¹⁹⁴ M.Hennemann, G.K. Ebner, B. Karsten, L. Gregor & M. Wienroeder, *Data Act - An Introduction*, (Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG, 2024) s. 19.

¹⁹⁵ Ibid.

Dataförordningen.¹⁹⁶ Vid exceptionellt behov kan offentliga organ samla in data för att använda i allmänhetens intresse, art. 14 dataförordningen. Exceptionella behov utgörs av bland annat nödlägen såsom nödsituationer som uppstår till följd av naturkatastrofer och inbegriper även sådana nödsituationer som förvärras av klimatförändringar, vilket framgår av skäl 64 dataförordningen. Nödläget ska vara förutsebart och tidsbegränsat, det vill säga att data inte får inhämtas för ofta förekommande eller planerade händelser, enligt skäl 63 dataförordningen. Översvämning torde inbegripas i termen naturkatastrof, även de gånger katastrofen förvärrats till följd av klimatförändringar, vilket således inte är ett hinder för att utgöra en naturkatastrof, enligt skäl 64 dataförordningen. Men eftersom översvämningarna i Göteborg lär öka i takt med klimatförändringarna kan det diskuteras huruvida dessa är för vanligt förekommande för att vara oförutsebara, vilket är ett krav enligt skäl 64 dataförordningen. Denna bedömning görs av ett offentligt organ eller EU-organ, art. 14 dataförordningen. Offentliga organ utgörs av nationella, regionala, lokala myndigheter, art. 2.28 dataförordningen. Det skulle alltså vara möjligt för statliga myndigheter som MSB, regionala myndigheter såsom Västra Götalandsregionen eller Länsstyrelsen Västra Götaland samt Göteborgs stad att besluta att exceptionellt behov föreligger. Ett problem som uppstår är att dataförordningen inte reglerar förebyggandet av nödlägen, trots att det nämns i förslaget till förordningen.¹⁹⁷ Där föreslås att det ska vara möjligt att inhämta data vid andra tillfällen än när exceptionella behov föreligger, såsom vid förebyggande eller återställande av ett nödläge.¹⁹⁸ När det inte går att inhämta data i förebyggande syfte kan det bli problematiskt vid en så akut nödsituation som översvämning eftersom datan behövs inom ett relativt kort tidsspann och lär behöva nyttjas i direkt samband med översvämningen. Däremot kan bestämmelsen troligtvis vara användbar vid en epidemi som förmodligen sträcker sig över längre tid, enligt det resonemang som fördes i avsnitt 4.1.2.3. En pandemi lär i regel sträcka sig över en längre period än översvämningar vilket leder till att datainsamlingen inte är lika akut. Vid en epidemi är det dessutom svårare att särskilja förebyggande, respons och lindring av nödsituationen,¹⁹⁹ än till exempel vid en översvämning. Sammanfattningsvis finns det möjlighet att inhämta data genom tillämpning av dataförordningen förutsatt att exceptionellt behov föreligger, som till exempel under en översvämning. Däremot finns det inte någon bestämmelse i dataförordningen som tillåter insamling av data i förebyggande syfte vilket

¹⁹⁶ Ibid.

¹⁹⁷ Ibid, s. 156.

¹⁹⁸ European Parliament, Committee on Legal Affairs, *Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on harmonised rules on fair access to and use of data (Data Act)*, JURI PE736.696, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/JURI-AD-736696_EN.pdf, (hämtad 2026-01-22) s. 21.

¹⁹⁹ M. Hennemann, G.K. Ebner, B. Karsten, L. Gregor & M. Wienroeder, *Data Act - An Introduction*, s. 156.

försvårar tillämpningen av regleringen just vid översvämning. Min bedömning är att dataförordningen inte är särskilt lämplig att använda vid en nödsituation som översvämning men kan däremot fungera bättre vid andra nödlägen såsom en epidemi.

4.3 Dataförvaltningsakten

Dataförvaltningsaktens syfte är att främja datadelning inom EU för att bidra till bättre vård och omsorg, främja innovation och skapandet av fler arbetstillfällen.²⁰⁰ Den reglerar bland annat villkoren för vidareutnyttjande av data inom EU av offentliga myndigheter och delning av data för altruistiska ändamål, art. 1.1 dataförvaltningsakten. Regleringen påverkar dock inte tillämpningen av GDPR vilket innebär att GDPR har företräde framför dataförvaltningsakten, art. 1.3 dataförvaltningsakten. GDPR:s företräde framför dataförvaltningsakten betonas även i skäl 4 i dataförvaltningsakten. Eftersom RescYou strävar efter att behandla personuppgifter i enlighet med GDPR som har företräde blir således dataförvaltningsaktens betydelse sekundär. Det är alltså inte nödvändigt att utreda dataförvaltningsakten vidare i detta sammanhang eftersom denne inte påverkar tillämpningen av GDPR.

4.4 Offentlighets- och sekretesslagen

Offentlighets- och sekretesslag, förkortat OSL, reglerar hantering av allmänna handlingar som utförs av myndigheter och andra organ, 1 § 1 st 1 kap OSL. Den innehåller bestämmelser om tystnadsplikt och förbud mot röjande av allmänna handlingar, 1 § 2 st 1 kap OSL. Vad som utgör allmänna handlingar anges i tryckfrihetsförordningen (TF), 1 § 3 st 1 kap OSL. En allmän handling utgörs av en framställning i skrift eller bild som antingen inkommit till en myndighet eller upprättats hos en myndighet, 3-4 §§ 2 kap TF. Det innebär att de personuppgifterna som inhämtas eller delas med RescYou är allmänna handlingar. Sekretess innebär ett förbud mot att röja uppgifter, 1 § 3 kap OSL. Rätten att ta del av allmänna handlingar kan dock begränsas bland annat med hänsyn av skydd för enskildas personliga förhållanden, 2 § 2 kap TF. Sekretess gäller för den enskildes uppgifter om hälsa, 1 § 21 kap OSL. Det innebär att myndigheter inte får röja eller utnyttja en sådan uppgift, 1 § 2 kap OSL. Således får den myndighet som opererar RescYou inte sprida de uppgifter om den enskilde.

²⁰⁰ European Commission, *Data Governance Act explained*, (11/10 2024)
<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/data-governance-act-explained> (hämtad 2026-01-23)

Kapitel 38 i OSL berör sekretess till skydd för den enskilde i bland annat krisberedskap. Intressanta bestämmelser i kapitlet utgörs av 6-8 §§ 38 kap OSL. Dessa bestämmelser avser dock främst den enskildes affärs- och driftförhållanden, uppfinningar eller utlandsmyndigheternas krisberedskap. Således är kap 38 inte relevant och kommer inte att utredas vidare. Sammanfattningsvis täcks hälsouppgifter av myndigheters sekretess vilket innebär att de inte får sprida dessa uppgifter till andra. Det innebär att delning av hälsouppgifter med till RescYou som avses att nyttjas av en myndighet inte får sprida dessa uppgifter.

4.5 Förordning om medicintekniska produkter

Förordning 2017/745 om medicintekniska produkter, även kallad MDR (kort för engelskans Medical Device Regulation) tillämpas främst på medicintekniska produkter med tillbehör som används på människor och kliniska prövningar av dessa produkter, art. 1.1 MDR. En medicinteknisk produkt utgör bl.a. en programvara vars ändamål är att användas på människor i syfte att kompensera för en människas funktionsnedsättning, art. 2.1 MDR. Eftersom RescYou inte används på människor, utan snarare av människor, träffas inte applikationen av MDR, art. 1.1 och 2.1 MDR. Inte heller bör den anses vara en kompensation för en människas funktionsnedsättning, art. 1.1 och 2.1 MDR. MDR tillämpas även på produkter som inte har medicinskt ändamål men som finns i bilaga XVI, art. 1.2 MDR. Ingen av de produkter som står skrivna i bilaga XVI stämmer överens med RescYou eftersom applikationen varken utgör kontaktlinser, artikel som ska föras in i människokroppen, en substans eller artikel som ska fylla ut huden, utrustning som ska reducera fettvävnad, utrustning som avger högintensiv elektromagnetisk strålning eller utrustning som ska stimulera hjärnan genom elektrisk ström. Ingen vägledning inom primärrätten eller relevanta domar från EU-domstolen som har betydelse tolkningen av MDR har identifierats i efterforskningen av denna uppsats. Samordningsgruppen för medicintekniska produkter har publicerat vägledning för hur mjukvara och hårdvara i medicintekniska produkter samspelar.²⁰¹ I det vägledande dokumentet framgår det att till exempel en pulsklocka kopplad till en smart telefon inte utgör ett medicinskt ändamål.²⁰² Eftersom RescYou inte kräver någon ytterligare produkt än en mobiltelefon lär hårdvaran inte heller uppnå kriterierna för

²⁰¹ Medical Device Coordination Group (MDCG), *Guidance on MDSW intended to work in combination with hardware or hardware components*, MDCG 2023-4

https://health.ec.europa.eu/system/files/2023-10/md_mdcg_2023-4_software_en.pdf (hämtad 2025-11-26)

²⁰²Ibid, s. 6.

medicinteknisk produkt. Mer relevant blir utredningen av mjukvaran. Enligt det vägledande dokumentet behöver tillverkaren av mjukvaran hävda att produkten har ett medicinskt ändamål och dessutom bevisa att produkten uppnår kriterierna i MDR.²⁰³ Detta resonemang styrks av skäl 19 i ingressen till MDR som förtydligar att en generell programvara, trots att den används i en vårdmiljö, eller en programvara som är avsedd att användas för livsstilsändamål alternativt för att främja välbefinnande, inte klassas som en medicinteknisk produkt. Skälen kan vägas in i bedömningen eftersom unionsrätten tolkas teleologiskt, det vill säga att den tolkas i ljuset av regleringens syfte, enligt den EU-rättsliga metoden. Bilden av RescYou är att dess funktion inte har ett medicinskt ändamål inom ramen för MDR vilket innebär att MDR inte är tillämplig. Bedömningen är således att MDR inte är applicerbart på RescYou och kommer därmed inte att utredas vidare.

5. Personer med funktionsnedsättning

Eftersom uppgifter om personer med funktionsnedsättningar inte får registreras på grund av integritetsskäl,²⁰⁴ riskerar de som inte har kommunala insatser i vardagen att bli utan rätt stöd i händelse av en kris.²⁰⁵ Personer med nedsättningar är en utsatt grupp som i större utsträckning lever i ensamhushåll och som ofta saknar familj och nära vänner.²⁰⁶ Att de inte beaktas i krisberedskapen utgör en risk och har under tidigare samhällskriser fått negativa konsekvenser för gruppen.²⁰⁷ De kommuner som idag tar hänsyn till personer med funktionsnedsättningar i sitt beredskapsarbete förbiser ofta de som bor hemma utan kommunala insatser trots erfarenhet av följderna från tidigare kriser.²⁰⁸ Eftersom uppsatsen strävar efter att belysa, utreda och motverka detta utanförskap är det relevant att utreda vilka som omfattas av lagstiftningen och därmed beredskapsarbetet. Det är viktigt att alla med funktionsnedsättningar, inte bara de med kommunala insatser, inkluderas i beredskapsarbetet. Ett sätt att inkludera fler är att bredda definitionen av funktionsnedsättning i beredskapsarbetet.²⁰⁹ Nedan följer en redogörelse av hur begreppet funktionsnedsättning

²⁰³ Ibid.

²⁰⁴ Prop. 2016/17:188, s. 52.

²⁰⁵ Myndigheten för delaktighet, *Krisberedskap för alla: Om kommunal krisberedskap för personer med funktionsnedsättning*, s. 38.

²⁰⁶ Ibid, s. 19.

²⁰⁷ Ibid, s. 51.

²⁰⁸ Ibid.

²⁰⁹ Ibid.

definieras för att användas som en utgångspunkt i utredningen av mänskliga rättigheter och användandet av RescYou.

5.1 Definition av funktionsnedsättning

Begreppet funktionsnedsättning definieras olika av olika myndigheter och lagstiftningar och skiljer sig främst åt huruvida nedsättningen är av bestående eller icke-bestående karaktär. Funktionsrättskonventionen skyddar personer som har varaktiga fysiska, intellektuella, sensoriska och psykiska funktionsnedsättningar, enligt art. 1 st 2 i Funktionsrättskonventionen. Även LSS, som på grund av uppsatsens avgränsning inte är tillämplig, ger stöd till personer med varaktiga eller bestående funktionsnedsättningar men utesluter nedsättningar som är till följd av ålder, 1 § LSS. Till skillnad från bestämmelserna i Funktionsrättskonventionen och LSS definierar Socialstyrelsen funktionsnedsättning som en nedsättning av en persons psykiska, fysiska eller funktionella förmåga men ställer inget krav på att nedsättningen ska vara permanent eller statisk, utan innefattar även nedsättningar som kan ändras över tid.²¹⁰ I MFD:s rapport syftar begreppet funktionsnedsättning till psykisk, fysisk eller intellektuell nedsättning som kan vara bestående eller av övergående natur.²¹¹ Skillnaden mellan funktionsnedsättning och funktionshinder är att funktionshinder är den begränsning som nedsättningen innebär för en person i förhållande till omgivningen.²¹² Det nuvarande systemet, där beredskap riktad till personer med funktionsnedsättning utan insatser förbises, bör ses över eftersom det leder till negativa konsekvenser för gruppen och ett exkluderande samhälle. Eftersom RescYou syftar till att uppmärksamma problemet och bidra till en lösning fungerar denna redogörelse främst som en utgångspunkt för hur aktuell lagstiftning behandlar gruppen. I relation till RescYou är det relevant för att säkerställa att den grupp som utesluts ur det nuvarande beredskapssystemet inte exkluderas i användandet av RescYou. Nedan följer en redogörelse för vilka alternativa grupper som kan tänkas ansluta sig till RescYou.

²¹⁰ Socialstyrelsen, *Stöd inom funktionshindersområdet*, (2023)

<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/funktionshinder/> (hämtad 2025-10-03) & Socialstyrelsen, *Internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa (ICF)*, Svensk version 2024 av International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF), <https://www.socialstyrelsen.se/contentassets/545bf72b1de34af18e3e7ac9a790f513/2024-2-8921.pdf> (hämtad 2025-10-03) s. 16.

²¹¹ Myndigheten för delaktighet, *Krisberedskap för alla: Om kommunal krisberedskap för personer med funktionsnedsättning*, s. 13.

²¹² Socialstyrelsen, *Stöd inom funktionshindersområdet*.

5.2 Vem kan använda RescYou?

Det finns anledning att använda Socialstyrelsens och MFD:s förhållningssätt, vilka även inkluderar funktionsnedsättningar som kan förändras över tid, för att hjälpa fler personer vid en kris.²¹³ På så sätt skulle t.ex. inte bara de som omfattas av LSS eller SoL beaktas i beredskapsarbetet vilket är RescYou's främsta syfte. Däremot bör det poängteras vilken eller vilka grupper som får tillgång till RescYou lär vara en fråga om resurser eftersom det inte räcker att applikationen är tillgänglig, den behöver givetvis även följas upp av eventuella räddningsinsatser. Det finns dock tre möjliga alternativ av hur användningen av RescYou kan fördelas. Det första alternativet är att användaren på eget bevåg skattar sina egna behov. Det andra alternativet innefattar uppställda krav på nedsättning vilket användaren kan styrka genom att skicka in intyg eller journaler. Det sista alternativet ställer samma krav som alternativ två, men användaren behöver få ett läkarintyg som styrker individens behov att ta del av en tjänst som RescYou. Samtliga alternativ har för- och nackdelar och kommer att belysas i följande avsnitt.

5.2.1 Uppskattning av egna behov

Det finns negativa aspekter av att låta alla människor själva skatta sina behov för att ta del av tjänsten som RescYou erbjuder. Det beror på att insatser riskerar att fördelas på ett inadekvat sätt. De som har skattat sin nedsättning högt, men som klarar sig i högre utsträckning än många andra, kan få mer hjälp än de som har mer omfattande nedsättningar som skattat sina behov lågt. Om gemene man kan lista sig som en behövande person riskerar hela syftet att rikta insatser mot personer med funktionsnedsättning att urvattnas. Det torde även påverkas av huruvida staten är villig att lägga resurser på de som eventuellt inte behöver riktade insatser genom RescYou. Å andra sidan skiljer det sig inte nämnvärt från dagens system där alla har möjlighet att ringa SOS Alarm och uppge sina behov av räddningsinsatser. Ett sätt att motverka denna risk är att implementera ett hjälpmedel för att stärka enhetlighet, såsom en matris eller guide som individen kan utgå från under självskattningen. Samtidigt finns det en stark fördel att låta alla få använda funktionen och själv skatta sina behov. Det skulle troligtvis innebära en trygghet för de med funktionsnedsättningar som bor hemma och samtidigt öka inkluderingen i samhället. Gruppens behov skulle inte bedömas av externa parter och självbestämmandet skulle öka. Resonemanget går i linje med den nya socialtjänstlagen som innebär att socialtjänsten ska tillhandahålla insatser utan individuell

²¹³ Socialstyrelsen, *Internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa (ICF)*, s. 16.

behovsprövning.²¹⁴ En av anledningarna är att det skulle öka delaktigheten och självbestämmandet.²¹⁵ Troligtvis skulle ett sådant förhållningssätt få samma effekt på användningen av RescYou. Med självskattning skulle troligen den administrativa bördan inte utgöra en lika stor belastning som i de övriga alternativen vilket förhoppningsvis skulle leda till ett mer tidseffektivt system. Det skulle förmodligen förenkla tillgången till RescYou även för dem med icke-bestående funktionsnedsättningar. Ett i tiden närliggande exempel är från i somras då en nyopererad kvinna på Öland avled när hennes bostad började brinna.²¹⁶ På grund av hennes tillstånd kunde hon inte evakuera byggnaden på egen hand och till följd av ett missförstånd inom räddningstjänsten förlorade hon sitt liv i branden.²¹⁷ Situationen må vara ett sällsynt misstag men illustrerar det faktum att de med icke-bestående rörelsenedsättning riskerar att fara illa vid en kris och skulle troligen bli hjälpta av samma hjälpmedel som de med bestående rörelsenedsättning. Att inkludera de med icke-bestående nedsättning kräver att personuppgifterna är uppdaterade för att undvika att räddningsinsatser inleds på felaktiga premisser. Som exempel kan en person som är nyopererad eller vars ben är gipsat behöva använda RescYou under en period eftersom skadan leder till nedsatt rörlighet som i sin tur leder till svårigheter att evakuera en byggnad. Om denne då har delat sina personuppgifter med RescYou behöver dessa uppdateras när individen har fått tillbaka rörligheten för att förhindra att resurser läggs på räddningsinsatser som inte är nödvändiga. Denna risk skulle kunna åtgärdas genom att den enskilde antingen kan tidsbestämma hur länge RescYou's funktioner ska vara aktiva eller att påminnelser skickas till individen med jämna mellanrum så att denne kan bekräfta eller avfärda användningen av dessa funktioner. Att även inkludera äldre som på grund av hög ålder har minskad rörlighet, skulle förmodligen öka såväl säkerheten som tryggheten för den äldre gruppen. Genom självskattning skulle individen ha *frihet* att dela sina personuppgifter med RescYou samtidigt som staten har ett *icke-krav* på individen att dela med sig av sådana uppgifter. Trots ovan nämnda nackdelar med självskattning av individens behov skulle det bidra till att applikationen blir mer flexibel, ökar självbestämmande och bli användbar för en större grupp. Således skulle beredskapen stärkas och ändamålet med RescYou skulle främjas.

²¹⁴ Prop. 2024/25:89, s. 322.

²¹⁵ Ibid.

²¹⁶ SVT Nyheter småland, *Kvinna på Öland brann inne – trots att brandkåren var på plats*, (29/8 2025) <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/smaland/tragedin-pa-oland-kvinna-brann-inne-trots-att-brandkaren-var-pa-plats> (hämtad 2025-10-09) & Svenska Dagbladet, *Missade att kvinnan var vid liv i branden*, (30/8 2025) <https://www.svd.se/a/5ExldX/fick-uppgifter-kring-mammans-dod-via-medierna> (hämtad 2025-10-09)

²¹⁷ Ibid.

5.2.2 Tjänstemannabedömning

Om RescYou däremot utgår från myndighetsbeslut, baserat på sådana uppgifter som styrker användarens behov, lär antalet användare av applikationen begränsas. Risken med att låta en tjänsteman fatta sådana beslut är att ställningstagandet i större utsträckning kommer att utgå från tillgängliga resurser, politik eller ekonomi snarare än från individens reella behov. Om RescYou ställer för höga krav på dokumentation och bedömning av individens nedsättning riskerar åtminstone en del av gruppen återigen att stå utan hjälp vid en kris och syftet med RescYou tillintetgörs. Enligt Celinska från DHR upplever många personer med funktionsnedsättning att de inte får den hjälp de behöver från samhället och lämnas att förlita sig på grannar och anhöriga.²¹⁸ Eftersom det är myndigheter som avgör huruvida en individ behöver kommunala insatser kan statens slutgiltiga bedömning skilja sig från vilka behov individen själv upplever. Något som styrker detta påstående är att ledsagningen till synskadade har minskat med 75% sedan 2010.²¹⁹ Inget verkar tyda på att andelen synskadade har minskat, det minskade stödet verkar snarare bero på att insatserna ges med stöd av SoL istället för LSS, att kommunerna numera begränsar i större utsträckning vilka aktiviteter som beviljas ledsagning samt ökade avgifter för den enskilde vid ledsagning.²²⁰ Om RescYou tillämpar tjänstemannabedömning skulle det innebära att staten besitter en *kompetens* som individen i sin tur behöver *underkastas*. Detta tillvägagångssätt skulle även riskera att utesluta de som har nedsättningar av övergående natur om t.ex. handläggningen drar ut på tiden.

5.2.3 Läkarbedömning

I likhet med läkarintyg för sjukpenning kan ett läkarintyg utfärdas som ger tillgång till RescYou. Ett sådant intyg baseras på medicinsk information, läkarens bedömning av arbetsförmågans nedsättning och individens behov av sjukskrivning.²²¹ Motsvarande kriterier för ett intyg som styrker behov av RescYou skulle kunna inkludera medicinsk information,

²¹⁸ Karolina Celinska, Rättighetspolitisk samordnare, DHR, digitalt möte 5/11 2025.

²¹⁹ SVT Nyheter Helsingborg, *Kraftig minskning av ledsagning till synskadade – Riksförbundet kräver lagändring* (12/11 2025)

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/helsingborg/kraftig-minskning-av-ledsagning-till-synskadade-riksforbundet-kraver-lagandring> (hämtad 2025-11-14)

²²⁰ Socialstyrelsen, *Allt färre unga synskadade får rätt till ledsagning*, (Socialstyrelsen, 2023)

<https://www.socialstyrelsen.se/om-socialstyrelsen/pressrum/press/allt-farre-unga-synskadade-far-ratt-till-ledsagning/> (hämtad 2026-01-07)

²²¹ Försäkringskassan, *Intyg för sjukpenning*, (27/11 2025)

<https://www.forsakringskassan.se/halso-och-sjukvarden/sjukdom-och-skada/intyg-for-sjukpenning> (hämtad 2026-01-08)

läkarens bedömning av individens rörelsenedsättning och behov av räddningsinsatser. På samma sätt som en patient kan få ett tidsbestämt läkarintyg för sjukpenning skulle de med icke-bestående nedsättning kunna få tidsbestämt intyg som ger individen möjlighet till räddningsinsatser under motsvarande period. Som nämndes i avsnitt 5.2.1. kan en person som är nyopererad eller har ett gipsat ben få tillgång till RescYou under en viss period. I detta fall skulle tillgången till RescYou kräva ett tidsbestämt intyg. De resurser som skulle sparats i räddningsarbetet om RescYou begränsar antalet användare skulle troligen få följder i vården. En av nackdelarna med att utfärda läkarintyg för samtliga med behov av extra insatser vid en nödsituation är den belastning vården skulle drabbas av. Det skulle riskera att ta tid och resurser från att ge omvårdnad för att istället utföra medicinska bedömningar. Även här handlar det om att staten utövar sin *kompetens* att avgöra huruvida individen behöver RescYou medan individen behöver *underkasta* sig det beslutet. Här kan det hävdas att en läkarbedömning är mer förmånlig för individen i jämförelse med tjänstemannabedömningen eftersom vårdpersonal förmodligen beaktar individens medicinska behov i större utsträckning än de ekonomiska och politiska som annars ligger till grund för statens åtaganden.

5.3 Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Uppsatsen avgränsas till att utreda behoven för personer med funktionsnedsättning som bor hemma utan kommunala insatser vilket innebär att regleringar som SoL och LSS inte är tillämpliga. De kommer vidare inte att behandlas i någon större utsträckning. Däremot blir FN:s konventioner, Regeringsformen, Europakonventionen (EKMR) och EU-stadgan desto mer relevanta att utreda eftersom de reglerar sådana rättigheter som aktualiseras för gruppen.

5.4 Mänskliga rättigheter i FN:s konventioner

5.4.1 Internationell konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter

Sverige har ratificerat FN:s Internationella konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, även kallad ICESCR, kort för engelskans International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights.²²² Konventionen strävar efter att ge varje individ en tillfredsställande levnadsstandard och lämplig bostad samt främja individens psykiska och fysiska hälsa, art. 11.1 och 12.1 ICESCR. FN:s ekonomiska och sociala råd, som ger

²²² UN Treaty Body Database, *View the ratification status by country or by treaty: Sweden.* https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/TreatyBodyExternal/Treaty.aspx?CountryID=168&Lang=EN (hämtad 2026-02-09).

vägledning om hur konventionen bör tolkas,²²³ tillämpar en bred tolkning av rätten till lämplig bostad så att det även innefattar tillgång räddningstjänst.²²⁴ Rätten till räddningstjänst är således något som varje individ har rätt till enligt ICESCR. I övrigt främjar ICESCR främst andra sociala rättigheter såsom rätt till arbete, utbildning m.m.

5.4.2 Internationell konvention om medborgerliga och politiska rättigheter

Sverige har ratificerat konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, kallat ICCPR efter engelskans International Covenant on Civil and Political Rights.²²⁵ Konventionen ger skydd för alla folks självbestämmande och möjlighet till fri politisk ställning samt ekonomisk, social och kulturell utveckling, art. 1.1 ICCPR. Ratificering av konventionen innebär att staterna åtar sig att respektera och tillförsäkra rättigheterna i konventionen, art. 2.1 ICCPR. Den mest relevanta rättigheten för denna uppsats är rätten till liv, art. 6.1 ICCPR. Rätten till liv ska tillförsäkras utan åtskillnad på grund av bland annat kön, hudfärg, religion eller börd och ställning i övrigt, art. 2.1 ICCPR. I konventionen nämns alltså inte funktionsnedsättning som en grund för diskriminering. I den allmänna kommentaren om rätt till liv förklaras däremot att rätten till liv ska ges ett effektivt skydd utan diskriminering av personer med funktionsnedsättning.²²⁶ Rätt till liv innebär inte bara en negativ skyldighet för staten att inte beröva någon livet, det innebär även en skyldighet att vidta lämpliga åtgärder för att skydda individer mot direkta hot om livet och att individen kan åtnjuta ett värdigt liv.²²⁷ Sådana åtgärder strävar efter att förebygga bland annat industriolyckor, försämring av miljön och spridning av livshotande sjukdomar.²²⁸ Åtgärderna ska bestå av att främja räddningsinsatser, stärka beredskapen och utveckla planer för att hantera olika katastrofer såsom orkaner, tsunamis, jordbävningar, kärnkraftsolyckor eller cyberattacker.²²⁹

²²³ United Nations, *General Comments*, <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/general-comments> (hämtad 2026-01-09).

²²⁴ J. Dugard m.fl., *Research Handbook on Economic, Social and Cultural Rights As Human Rights*, (Edward Elgar Publishing Limited, 2020), s. 184 & General Comment No. 4: The Right to Adequate Housing (Art. 11 (1) of the Covenant) (13/12 1991) <https://www.refworld.org/legal/general/cescr/1991/en/53157> (hämtad 2026-01-09) p. 8(b).

²²⁵ UN Treaty Body Database, *View the ratification status by country or by treaty: Sweden*.

²²⁶ Human Rights Committee, *General comment No. 36 - Article 6: right to life, International Covenant on Civil and Political Rights*, (3/9 2019) <https://docs.un.org/en/CCPR/C/GC/36> s. 13.

²²⁷ *Ibid*, s. 6.

²²⁸ *Ibid*.

²²⁹ *Ibid*.

5.4.3 Internationella konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (Funktionsrättskonventionen)

Konventionen tillför inga nya rättigheter utan förtydligar endast vad som behövs för att personer med funktionsnedsättning ska kunna få sina rättigheter tillgodosedda.²³⁰ Konventionen betonar vikten av att främja tillgång och användning av ny teknik som bland annat kan innehålla information- och kommunikationsteknik, art. 4.1 g Funktionsrättskonventionen. Varje människa är lika inför lagen och har rätt till lika skydd och förmåner, art. 5.1 Funktionsrättskonventionen. Dessutom belyser konventionen vikten av att människor med funktionsnedsättning ska få tillgång till service vid en nödsituation, art. 9.1 b Funktionsrättskonventionen. Vidare understryks den skyldighet staten har att vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa skydd för personer med funktionsnedsättning vid bland annat humanitära nödlägen och naturkatastrofer, art. 11 Funktionsrättskonventionen. Samtidigt har personer med funktionsnedsättning rätt till personlig integritet i samma utsträckning som andra, art. 17 Funktionsrättskonventionen. Dock är insamling av information om personer med funktionsnedsättning tillåtet under förutsättning att det bland annat följer annan lag och för att identifiera hinder som personer med funktionsnedsättning står inför, art. 31.1-2 Funktionsrättskonventionen. Det finns även bestämmelser i konventionen som ger rätt till människor med funktionsnedsättning att bo hemma och samtidigt få rätt till service, art. 19 Funktionsrättskonventionen.

5.4.4 Analys FN:s konventioner

Utöver att förbjuda diskriminering erkänner FN:s konventioner flertalet rättigheter såsom rätt till liv, rätt till lämplig bostad och ålägger konventionsstaterna att vidta åtgärder för att ge service till personer med funktionsnedsättning i nödsituationer. Dessa rättigheter *förpliktigar* konventionsstaterna samtidigt som det ger *kravrättigheter* till individen. Andra rättigheter i konventionerna uttrycks snarare som målsättningar. Sådana rättigheter är inte definitiva eftersom det inte finns någon tydlig slutpunkt för när ett sådant mål har uppnåtts. Det blir således svårt för individen att hävda att konventionsstater t.ex. inte har främjat teknik tillräckligt om det inte finns någon särskild slutpunkt för när detta mål har uppnåtts. Det kan leda till svårigheter för individen att ställa *krav* på staten eftersom målet saknar en exakt definition för när *plikten* är uppfylld. Det riskerar leda till en situation med motstående intressen där aktörerna har en tydlig maktobalans. Det innebär att staten har *kompetens* att

²³⁰ Myndigheten för delaktighet, *FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning*, (29/8 2025) <https://www.mfd.se/utgangspunkter/manskliga-rattigheter/fn-konventionen/> (hämtad 2025-10-31).

främja teknik, men beslutet om i vilken utsträckning staten utövar denna *kompetens* får individen *underkasta* sig. Eftersom rättigheten saknar precision så lär den vara relativ i förhållande till andra rättigheter och andra staters förverkligande av samma rättighet. Gissningsvis lär Sveriges invånare ha möjlighet att ställa högre *krav* på Sverige och få genomslag för dessa än invånare i andra länder med sämre förutsättningar och en inte lika utvecklad välfärd. FN:s konventioner är bindande och deras kontrollmekanism utgörs i regel av krav på efterlevnadsrapporter från staterna, allmänna kommentarer, kritiska utlåtanden och risken att upplåtas på en så kallad skamlista.²³¹ Efterlevnadskontrollen är emellertid inte helt tillfredsställande.²³² Bristande efterlevnadskontroll riskerar att de *krav* som individen ställer vilka motsvaras av statens *plikt*, inte uppfylls. Således blir FN:s konventioner främst symboliska.

5.5 Mänskliga rättigheter i en svensk och europeisk kontext

Övriga rättigheter som är relevanta för denna uppsats utgörs av Regeringsformen (RF), Europakonventionen (EKMR) och EU-stadgan vilka kommer att utredas nedan.²³³ De utgör även de rättskällor som har störst betydelse för mänskliga rättigheter i den svenska och europeiska kontexten.²³⁴ Tidigare har RF främst haft inverkan på lagstiftningsförfarandet men efter grundlagsreformen 2010 har detta sakteligen förändrats och numera får bestämmelserna även ett visst genomslag i rättstillämpningen i viss utsträckning.²³⁵ Av dessa rättskällor har EKMR, inklusive Europadomstolens praxis, haft störst inverkan på de svenska domstolarna.²³⁶ Sett till antalet domar har EU-stadgan inte haft någon större betydelse för svenska domstolar och ger främst uttryck för principer.²³⁷ I nedanstående utredning kommer störst vikt att läggas vid regeringsformen som utgör en av Sveriges grundlagar samt EKMR som har haft stort inflytande i Sverige.

²³¹ O. Bring m.fl., *Sverige och folkrätten*, 7:e uppl., (Norstedts Juridik, 2025) s. 266-267.

²³² Ibid, s. 267.

²³³ K. Åhman, *Grundläggande rättigheter och juridisk metod*, (Norstedts Juridik, 2015) s. 111-113.

²³⁴ Ibid, s. 35.

²³⁵ Ibid, s. 37-38 & 46.

²³⁶ K. Åhman. 2 kap. RF, Europakonventionen och EU:s stadga om grundläggande rättigheter — en jämförelse, (SvJT 3016, 2016) <https://svjt.se/svjt/3016/460> (hämtad 2025-11-03) s. 463-464.

²³⁷ Ibid, s. 462-463.

5.5.1 Regeringsformen

Som nämnts ovan hade RF tidigare främst effekt i lagstiftningsförfarandet vilket ändrades i grundlagsreformen 2010.²³⁸ Numera har RF även verkan i rättstillämpningen,²³⁹ vilket leder till att det alltså finns skäl att granska bestämmelserna i tillämpningen för att kontrollera efterlevnad. Eftersom RF är en grundlag bör försiktighet vidtas i tolkningen då det är omstritt huruvida metoder som analogier eller *e contrario* är lämpliga att använda.²⁴⁰ Rätten till informationsfrihet, personlig integritet och förbud mot diskriminering i 1, 6 och 12 §§ 2 kap RF är de rättigheter i RF som är relevanta att behandla inom denna uppsats. Rätten till informationsfrihet och rätten till personlig integritet får begränsas enligt 20 § 2 kap RF. Informationsfriheten i 1 § 2 p. 2 kap RF utgör en rättighet för varje individ att ta emot information, det innebär däremot inte någon skyldighet för allmänheten att ge information till invånarna.²⁴¹ Det finns alltså ingen *plikt* för staten att utge information till invånarna, vilket innebär att invånarna saknar möjligheten att ställa *krav* på staten att till exempel utge krisinformation såsom VMA. Det finns således heller ingen möjlighet för individen att ställa *krav* på tillgänglig krisinformation i form av t.ex. lättlästa texter eller visuell information. Istället innebär det en *frihet* för staten att utge sådan information samtidigt som det utgör ett *icke-krav* för individen. Vad gäller personlig integritet framgår det tydligt av 6 § 2 st 2 kap RF att varje individ är skyddad mot intrång förutsatt att ett sådant intrång sker utan samtycke om det innebär övervakning eller kartläggning av individens personliga förhållanden. Med begreppet personliga förhållanden avses bland annat uppgifter om hälsa.²⁴² Innebörden av övervakning och kartläggning är samma som i normalt språkbruk, men eftersom lagstiftaren tagit hänsyn till teknikens utveckling inkluderas även sådan teknik som ännu inte var tillgänglig under lagstiftningsförfarandet.²⁴³ Således omfattas även RescYou av bestämmelsen, oavsett om sådan teknik var tillgänglig när lagen stiftades. Eftersom RescYou behandlar hälsouppgifter är det viktigt att säkerställa att funktionen inte utgör övervakning eller kartläggning av den enskilde. Det finns dock undantag från skyddet av den personliga integriteten. De åtgärder som anges i 20-21 §§ 2 kap RF, vilka innebär intrång i den personliga integriteten som sker utan samtycke och utgör övervakning eller kartläggning av

²³⁸ Ibid, s. 463-464.

²³⁹ Ibid, s. 463-464.

²⁴⁰ W. Warnling Conradson m.fl. *Statsrättens grunder*, 7:e uppl., (Norstedts Juridik AB) s. 42.

²⁴¹ A. Eka m.fl., *Regeringsformen - med kommentarer*, 2:a uppl., (Karnov Group Sweden AB, 2018), s. 88 & prop. 1975/76:209, s. 143.

²⁴² A. Eka m.fl., *Regeringsformen - med kommentarer*, s. 106.

²⁴³ Ibid, s. 107 & prop. 2009/10:80, s. 250 & 182.

den enskildes personliga förhållanden, får endast vidtas förutsatt att de är reglerade i lag.²⁴⁴ I detta sammanhang skulle det kunna röra sig om någon av de krisjuridiska lagarna eller GDPR. Intrånget måste även vara godtagbart och i proportion till ändamålet, 21 § 2 kap RF. Här har återigen staten en *plikt* att inte göra intrång i den personliga integriteten samtidigt som individen kan ställa motsvarande *krav* på staten. Samtidigt besitter staten en *kompetens* att stifta lagar som möjliggör intrång i den personliga integriteten, en lag som individen behöver *underkasta* sig.

Skyddet mot diskriminering i 12 § 2 kap RF utgör ett skydd mot att rättsregler missgynnar en viss grupp och förbjuder diskriminering på grund av följande grunder: etnicitet, hudfärg eller liknande, samt sexuell läggning. I bestämmelsen nämns inte något förbud mot diskriminering av personer med funktionsnedsättning, vilket inte heller hittats i doktrin eller förarbeten till RF.²⁴⁵ Skyddet mot diskriminering i 12 § 2 kap RF verkar specifikt rikta sig mot lagstiftsförfarandet, medan resterande bestämmelser i RF numera även omfattar rättstillämpningen.²⁴⁶ Däremot stadgas objektivitetsprincipen och likhetsprincipen i 9 § 1 kap RF vilka riktar sig till domstolar, förvaltningsmyndigheter och regeringen.²⁴⁷ Av 2 § 5 st 1 kap RF framgår det även att det allmänna ska motverka diskriminering av bland annat personer med funktionsnedsättning. Dock ska 1 kap i RF endast användas som utgångspunkt vilket innebär att den materiella betydelsen är begränsad.²⁴⁸ Det är alltså inte bara bestämmelsernas olika diskrimineringsgrunder som skiljs åt, skillnaden ligger även i att bestämmelsen i 2 § 1 kap RF är bindande vilket inte 2 § 1 kap RF är.²⁴⁹ Eftersom RF:s diskrimineringsförbud som specificerar funktionsnedsättning inte är bindande kan det argumenteras för att motverkandet av diskriminering endast utgör en *frihet* för staten. Det innebär i sin tur att individen har ett *icke-krav* på staten att infria detta diskrimineringsförbud. Samtidigt finns det andra bestämmelser såsom objektivitets- och likhetsprincipen som utgör ett skydd mot diskriminering och som uttrycker två av rättsordningens grundläggande principer.²⁵⁰ Det kan alltså även argumenteras för att diskrimineringsförbudet i RF trots allt utgör en *plikt* för staten som möjliggör att individen kan ställa motsvarande *krav*. Eftersom grundlagens tolkning är omdebatterad kan det inte med säkerhet avgöras om

²⁴⁴ A. Eka m.fl., *Regeringsformen - med kommentarer*, s. 106.

²⁴⁵ Jfr Bull, Åhman, Eka & prop. 2009/10:80.

²⁴⁶ T. Bull & F. Sterzel, *Regeringsformen - en kommentar*, 4:e uppl., (Studentlitteratur 2023), s. 84.

²⁴⁷ A. Eka m.fl., *Regeringsformen - med kommentarer*, s. 63.

²⁴⁸ T. Bull & F. Sterzel, *Regeringsformen - en kommentar*, s. 45.

²⁴⁹ *Ibid*, 53.

²⁵⁰ *Ibid*, s. 56.

diskrimineringsförbudet för personer med funktionsnedsättning utgör en *plikt* eller *frihet* för staten respektive ett *krav* eller *icke-krav* för individen.

Sammanfattningsvis finns det i RF ingen *plikt* för staten att tillhandahålla information, vilket innebär att det inte heller finns möjlighet för individen att ställa *krav* på tillgänglig krisinformation. Vidare är individen skyddad mot intrång i den personliga integriteten med undantag för om intrånget bland annat är reglerat i lag. Alltså kan individen ställa *krav* på staten att utföra sin *plikt* att avstå från intrång i individens personliga integritet. Slutligen finns det inte något bindande förbud i RF som riktar sig särskilt mot diskriminering av personer med funktionsnedsättning. På grund av den omdebatterade tolkningen av RF är det svårt att avgöra om staten har en *frihet* eller *plikt* att motverka diskriminering mot gruppen och om individen har ett motsvarande *icke-krav* eller *krav* på staten att infria detta. Dock bör objektivitets- och likhetsprincipen trots allt tillämpas vid myndighetsutövning och rättstillämpning.

5.5.2 Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna - EKMR

EKMR har en särskild konstitutionell ställning eftersom den återfinns i RF som förbjuder att lagar eller föreskrifter antas i strid med konventionen enligt 2 kap. 19 § RF.²⁵¹ Utifrån uppsatsens kontext är bedömningen att rätt till liv i art. 2 EKMR, rätt till skydd för privat- och familjeliv i art. 8 EKMR och förbudet mot diskriminering art. 14 EKMR är de mest relevanta bestämmelserna och kommer att behandlas nedan. Art. 5 EKMR, som fastställer rätten till frihet och säkerhet, kan vid en första anblick verka relevant men eftersom den främst berör situationer då personer blir frihetsberövade hamnar den utanför uppsatsens omfattning.

5.5.2.1 Rätt till liv

Rätt till liv som uttrycks i art. 2 EKMR aktualiseras främst först när en person har dödats och statens negativa skyldighet överträtts.²⁵² Men den positiva skyldigheten som innebär en skyldighet att skydda den enskildes liv, inträder redan när denne utsätts för livsfara.²⁵³ Staten har alltså en *plikt* att dels avstå från att beröva den enskilde livet, dels en *plikt* att skydda den enskilde från fara. Statens skyldighet kan bestå av att varna och vidta åtgärder för att skydda

²⁵¹ A. Eka m.fl., *Regeringsformen - med kommentarer*, s. 76.

²⁵² H. Danelius m.fl., *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis : en kommentar till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna*, s. 70.

²⁵³ *Ibid.*

invånarna.²⁵⁴ Det innebär att den enskilde besitter möjligheten att ställa *krav* på staten att skydda individen. Som exempel från praxis har staten skyldighet att varna och vidta skyddsåtgärder för att lindra effekten av jordskred, explosion på soptipp samt översvämning till följd av utsläpp från en vattenreservoar eller oskadliggöra landminor för att skydda befolkningen.²⁵⁵ Dessa fall berör specifika nödlägen då myndigheter hade kännedom om att en särskild risk för fara förelåg, men där staten brast i sina skyldigheter att varna och skydda sina invånare. När staten *förpliktigats*, som påtalas i praxis, tyder det på att det har funnits ett konkret hot eller att staten hade tillsynsansvar över verksamheten. Till exempel fastställer Europadomstolen i Öneryıldiz mot Turkiet att staten är *förpliktigad* att ansvara för licensiering, drift, säkerhet och övervakning av farliga verksamheter såsom soptippar, för att säkerställa skydd för sina invånare.²⁵⁶ I Budayeva m.fl. mot Ryssland utspelar sig händelsen i ett område där jordskred är vanligt förekommande.²⁵⁷ Baserat på nämnda praxis kan det argumenteras för att staten har en skyldighet att vidta åtgärder även vid naturkatastrofer, i alla fall förutsatt att myndigheterna har kännedom om t.ex. en prognos om kraftig nederbörd som kan orsaka översvämning i Göteborg. Det torde innebära att staten har en *plikt* att varna och vidta åtgärder för att skydda invånarna även vid sådana tillfällen. Trots att rätt till liv har en tydlig plats bland rättigheterna kvarstår frågan om hur långtgående statens positiva skyldighet sträcker sig, det vill säga när har staten uppfyllt sin *plikt*? Eftersom rätt till liv består av både den negativa skyldigheten att inte beröva den enskilde livet och den positiva skyldigheten att skydda individen från faror, är det inte särskilt tydligt när statens *plikt* har uppnåtts. Om det är oklart när *plikten* har uppfyllts blir det även svårt för individen att veta vilka *krav* denne kan ställa. Om en sådan bedömning är skönsmässig kan det försvåra möjligheten för individen att få sin rättighet uppfylld och bestämmelsen riskerar att bli symbolisk eller urvattnad. När personer med funktionsnedsättning utan kommunala insatser exkluderas i beredskapsarbetet kan det hävdas för att staten agerar konventionsstridigt eftersom dessa personer utsätts för livsfara enligt art. 2 EKMR. Trots att det är något oklart hur långtgående statens *plikt* sträcker sig, har de enligt praxis en skyldighet att varna och vidta skyddsåtgärder. Sammanfattningsvis är bedömningen att staten har en *plikt* att vidta åtgärder för att skydda sina invånare vid livsfara, såsom översvämning, samtidigt som den enskilde bör kunna ställa *krav* på staten att vidta sådana åtgärder. Men eftersom det inte finns någon tydlig ändpunkt för när staten har

²⁵⁴ Ibid, s. 79.

²⁵⁵ Ibid, s. 79-80.

²⁵⁶ Öneryıldiz mot Turkiet, nr 48939/99, dom meddelad 30 november 2004.

²⁵⁷ Budayeva med flera mot Ryssland, nr 15339/02, 21166/02, 20058/02, 11673/02 och 15343/02, dom meddelad 20 mars 2008.

uppfyllt sin *plikt* kan det försvåra möjligheten för den enskilde att ställa *krav* på staten att skydda denne från faror.

5.5.2.2 Rätt till skydd för privat- och familjeliv

Varje individ har rätt till skydd för privat-, familjeliv samt hem och korrespondens, enligt art. 8 st 1 EKMR. Störst fokus kommer att läggas på respekt för privatliv eftersom rätten till familjeliv, hem och korrespondens inte är särskilt relevant för uppsatsen. Utgångspunkten är alltså att den enskilde har *frihet* från intrång i privatlivet, samtidigt som staten har *icke-krav* att ta del av privatlivet. Denna utgångspunkt innebär en möjlighet för den enskilde att ställa *krav* på staten att uppfylla sin *plikt* att avstå intrång i privatlivet. Registrering av personuppgifter, och framförallt känsliga sådana, som information om sjukdomar eller liknande, omfattas av rätten till privatliv i art. 8 EKMR.²⁵⁸ Det finns dock två möjligheter för staten att använda personuppgifter vilket förutsätter att det är nödvändigt och lagstadgat eller föregås av samtycke från individen. I undantaget i art. 8 st 2 EKMR framgår det att myndigheter endast får ingripa i denna rättighet förutsatt att det finns stöd i lag och är nödvändigt för den allmänna säkerheten eller i syfte att skydda hälsan. Således möjliggör ett sådant nödvändigt och lagstadgat intrång en *kompetens* för staten, samtidigt som individen måste *underkasta* sig intrånget. För att undantaget ska hanteras korrekt behöver uppgifternas karaktär utredas, vilket syfte de tjänar samt huruvida hanteringen är proportionerlig och förenlig med bestämmelsens syfte.²⁵⁹ För att behandlingen av uppgifterna ska grundas på stöd i lag krävs dessutom en nationell lag som styrker behandlingen och samtidigt uppfyller krav på rättssäkerhet, precision och tillgänglighet för allmänheten.²⁶⁰ Eftersom RescYou syftar till att stärka beredskapen med hjälp av uppgiftsdelning torde en sådan lag antingen finnas inom det krisjuridiska eller digitaliseringsjuridiska området för att uppfylla kraven om både rättssäkerhet och precision. I kapitel 3 som behandlar krisberedskap och kapitel 4 som hanterar dataskydd har inte någon reglering som uppfyller krav om precision identifierats. Inom ramen för denna uppsats har det inte funnits utrymme att göra en så långtgående utredning av hur precis en lag som tillåter intrång behöver vara för att uppfylla kravet i undantaget i art. 8 st 2 EKMR. Men eftersom någon sådan lag inte har identifierats tyder denna utredning på att det inte finns någon lag som uppfyller kraven, således verkar det finnas begränsat utrymme i en svensk kontext att utnyttja undantaget i art. 8 st 2 EKMR. Om

²⁵⁸ H. Danelius m.fl., *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis : en kommentar till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna*, s. 472.

²⁵⁹ Ibid.

²⁶⁰ Ibid, s. 443.

samtycke till behandling av personuppgifter föreligger kan det däremot utesluta att intrång har skett, alternativt att samtycket är i enlighet med undantaget i andra stycket.²⁶¹ För att samtycket ska vara giltigt behöver det vara informerat och entydigt.²⁶² Förutsatt att ett intrång varken är nödvändigt eller lagstadgat utgör samtycket en *kompetens* för individen som i sin tur innebär att staten *underkastar* sig individens beslut om att samtycka eller inte. Om behandlingen av personuppgifterna föregås av samtycke skulle det även främja delaktigheten för gruppen. Sammanfattningsvis verkar det finnas bättre förutsättningar att använda samtycke som grund för att behandla personuppgifter i RescYou än att använda undantaget som förutsätter stöd i annan lag samt ytterligare krav på behandlingen av uppgifter.

5.5.2.3 EKMR Artikel 14 - Förbud mot diskriminering

Principen om "lika fall ska behandlas lika" uttrycks i art. 14 EKMR.²⁶³ Konventionen uttrycker ett förbud mot diskriminering på grund av bland annat sexuell läggning, politisk åsikt eller ställning i övrigt. Eftersom bestämmelsen inte är uttömmande kan fler diskrimineringsgrunder inbegripas och det finns flera exempel från praxis då funktionsnedsättning har utgjort en grund för diskriminering.²⁶⁴ Det är dock viktigt att notera att diskrimineringsförbudet endast avser rättigheterna i konventionen, det vill säga att förbudet endast realiseras om någon rättighet i konventionen kränkts.²⁶⁵ Sverige har inte ratificerat konventionens tillhörande protokoll som innehåller ett generellt förbud mot diskriminering.²⁶⁶ Således är Sverige inte bundet av något generellt diskrimineringsförbud inom ramen för sina åtaganden enligt EKMR²⁶⁷ Det blir således endast relevant att bedöma diskriminering av rätten till liv och rätt till privatliv i förhållande till RescYou och dess funktioner.

För att diskriminering ska föreligga ska åtgärden inte baseras på en objektiv och godtagbar grund.²⁶⁸ Förbudet mot diskriminering ska tolkas restriktivt och ska bedömas baserat på

²⁶¹ European Court of Human Rights, *Guide to the Case-Law of the European Court of Human Rights - Data protections*. (31/8 2025) https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_data_protection_eng (hämtad 2026-01-14) s. 59

²⁶² Ibid, s. 59

²⁶³ H. Danelius m.fl., *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis : en kommentar till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna*, s. 669.

²⁶⁴ European Convention on Human Rights, *Factsheet – Persons with disabilities and the ECHR*, Press Unit October 2024, https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/fs_disabled_eng (hämtad 2025-11-03)

²⁶⁵ H. Danelius m.fl., *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis : en kommentar till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna*, s. 667.

²⁶⁶ Ibid.

²⁶⁷ Ibid.

²⁶⁸ Ibid, s. 670.

syften och verkningar av åtgärden samt de principer som tillämpas i ett demokratiskt samhälle.²⁶⁹ RescYou är ett försök att skydda rätten till liv men som samtidigt kräver intrång i de enskildes liv för att uppnå sitt syfte. Utan RescYou riskeras gruppen att diskrimineras för att staten inte uppfyller sin *plikt* avseende rätten till liv, men vid införlivande av RescYou riskerar gruppen att diskrimineras eftersom det är en särskild grupp vars personliga integritet inskränks. Det är svårt att med säkerhet svara på om staten uppfyller sitt åtaganden för att tillgodose individens rätt till liv, trots bristande beredskap för gruppen med funktionsnedsättning. Staten har uppenbarligen inte gett personer med funktionsnedsättning samma krisberedskap som den övriga befolkningen vilket både myndighetsrapporter och media vittnar om. Huruvida krisberedskap är ett krav för att uppnå statens *plikt* att tillgodose rätt till liv för sina invånare är inte helt klart. Således går det heller inte att avgöra om de bristande åtgärderna har stridit mot förbudet mot diskriminering i art. 14 EKMR. Diskriminering till följd av intrång i den personliga integriteten aktualiseras först om RescYou tas i bruk eftersom det är en särskild grupp vars personuppgifter är relevanta att inhämta. Undantag från intrång i den personliga integriteten utgörs av, som redogjorts för i avsnitt 5.5.2.2, om det är nödvändigt och lagstadgat eller om samtycke föreligger. Förutsatt att behandling av personuppgifter har stöd i lag bör det sedan avgöras om det föreligger en objektiv och godtagbar grund vilket beaktar syfte, verkningar och de principer som används i ett demokratiskt samhälle.²⁷⁰ Eftersom syftet med RescYou och intrånget i den personliga integriteten är att skydda individen, vilket lär utgöra ett godtagbart sådant. Vidare behöver ingreppets verkningar bedömas. Eftersom såväl hälsouppgifter som platsdata utgör känsliga personuppgifter innebär insamling av sådan data ett omfattande intrång i den personliga integriteten. Samtidigt ska dessa uppgifter endast nyttjas i RescYou's specifika användningsområde, vilket innebär att uppgifterna inte får användas i annat syfte. Således bör verkningarna inte få särskilt ingripande verkan. Om behandlingen av personuppgifterna grundas på samtycke kan dessutom individen avgöra i vilken mån detta intrång påverkar dennes liv. Slutligen ska åtgärden beakta de principer som vanligen används i ett demokratiskt samhälle. I Sverige utgörs dessa bland annat av legalitetsprincipen samt objektivitets- och likhetsprincipen.²⁷¹ Eftersom ett sådant intrång skulle vara i enlighet med t.ex. GDPR, vilket utretts i kapitel 4, uppfyller åtgärden efterlevnad med legalitetsprincipen. Vidare kan objektivitetsprincipen godkänna särbehandling för vissa grupper i syfte att uppnå

²⁶⁹ Ibid.

²⁷⁰ Ibid.

²⁷¹ W. Warnling Conradson m.fl. Statsrättens grunder, s. 49.

samma livsvillkor som majoriteten av befolkningen.²⁷² Eftersom syftet med RescYou är att ge personer med funktionsnedsättning samma möjlighet till beredskap lär åtgärden inte strida mot objektivitetsprincipen. Sammanfattningsvis är det svårt att avgöra huruvida någon diskriminering mot personer med funktionsnedsättning har skett eftersom det inte är helt klart när statens *plikt* att tillgodose rätten till liv överträds. Användning av RescYou lär inte riskera diskriminering eftersom särbehandlingen kan godtas om den utgör en objektiv och godtagbar grund.

5.6 Europeiska Unionens Stadga om de Grundläggande Rättigheterna (EU-stadgan)

Enligt EU-stadgans ingress är stadgan tillämplig inom EU och dess medlemsstater,²⁷³ vilket innebär att den är tillämplig i Sverige. Däremot är stadgan endast tillämplig när EU-rätten är tillämplig vilket framgår av art. 51 p.1 i EU-stadgan. Det är emellertid inte helt klart vad som utgör unionsrättens tillämpningsområde vilket givetvis får stor betydelse för stadgans verkan.²⁷⁴ I detta sammanhang är utgångspunkten att stadgan främst träffar översvämningsdirektivet och de regleringar som rör teknologin såsom GDPR, dataförordningen och dataförvaltningsakten. Som redan konstaterats i avsnitt 3.5 har EU inte någon särskilt omfattande kompetens inom beredskapsområdet utöver översvämningsdirektivet. De för uppsatsen relevanta bestämmelserna i EU-stadgan utgörs av rätt till liv i art. 2, respekt för privat- och familjelivet i art. 7, skydd av personuppgifter i art. 8, yttrande- och informationsfrihet i art. 11, likhet inför lagen i art. 20, icke-diskriminering i art. 21, integrering av personer med funktionshinder i art. 26 och slutligen socialt och tryggt stöd i art. 34 EU-stadgan.

Rätten till liv som uttrycks i art. 2 i EU-stadgan baseras på EKMR:s bestämmelse om rätt till liv i art. 2 EKMR.²⁷⁵ Bestämmelsens omfattning har dock inte diskuterats i doktrin, förarbeten eller praxis.²⁷⁶ Rätten till liv i EU-stadgan ger inte uttryck för några positiva *förpliktigheten* för staten och bestämmelsen är strängt taget tillämplig först om EU utökar sin kompetens.²⁷⁷ Således får bestämmelsen begränsad betydelse och kommer inte att utredas

²⁷² Ibid, s. 57.

²⁷³ C. Lebeck, *EU-stadgan om grundläggande rättigheter*, 2:a uppl., (Studentlitteratur AB, 2016), s. 59.

²⁷⁴ K. Åhman, *Grundläggande rättigheter och juridisk metod*, s. 59.

²⁷⁵ S. Peers m.fl. *The EU Charter of Fundamental Rights*, 2:a uppl., Bloomsbury Publishing, s. 25.

²⁷⁶ C. Lebeck, *EU-stadgan om grundläggande rättigheter*, s. 223.

²⁷⁷ Ibid.

vidare. Rätten till integritet i art. 3 i EU-stadgan utesluts eftersom det främst behandlar fysisk och mental integritet i form av olika tvångshandlingar som förändringar i kroppen, medicinska behandlingar och fysiskt våld.²⁷⁸ Det bör dock påpekas att gränserna mellan rätten till integritet och privatliv i art. 3 och 7 i EU-stadgan inte är helt klara.²⁷⁹ Vidare blir rätten till privat- och familjelivet i art. 7 relevant. Skyddet för privatliv ska erbjuda samma skydd som rätten till privatliv i art. 8 i EKMR och kan även begränsas på samma sätt som i art. 8 i EKMR.²⁸⁰ Eftersom rätten till privatliv i EKMR redan har utretts i avsnitt 5.5.2.2 kommer rätten till respekt för privat- och familjeliv i EU-stadgan inte att utredas vidare eftersom bestämmelserna har samma innebörd. Skydd för personuppgifter i art. 8 i EU-stadgan uttrycker att personuppgifter endast får registreras förutsatt att samtycke eller legitima allmänna intressen föreligger.²⁸¹ Det är i enlighet med GDPR vilket utretts i kapitel 4 och är således inte nödvändigt att lägga någon större vikt vid rätten till skydd för personuppgifter inom ramen för EU-stadgan. Informationsfriheten i art. 11 verkar, precis som i RF, inte utgöra någon *plikt* för staten att utge information till den enskilde.²⁸² Likhet inför lagen i art. 20 i EU-stadgan ger uttryck för principen med samma namn vilken innebär att enskilda personer ska behandlas lika såväl inom lagstiftning som i den offentliga verksamheten.²⁸³ Diskrimineringsförbudet i art. 21 i EU-stadgan berör däremot främst rätten till arbete för personer med funktionsnedsättningar, dock finns det inget som begränsar att art. 21 även tillämpas på andra områden.²⁸⁴ Diskrimineringsförbudet ska tolkas i ljuset av FN:s Funktionsrättskonvention och har en nära koppling till bestämmelsen om integrering av personer med funktionshinder som främjas i art. 26 i EU-stadgan.²⁸⁵ Art. 26 utgörs främst av sociala rättigheter som bör tolkas utifrån principen om successivt förverkligande.²⁸⁶ De är dock för vagt definierade för att en enskild person ska kunna grunda ett rättsligt anspråk på dem.²⁸⁷ Det innebär att art. 26 inte ger individen någon möjlighet att ställa *krav* på staten att uppfylla sin *plikt*. Vidare bör bestämmelsen om trygghet och socialt stöd i art. 34 främst betraktas som en princip och är inte direkt tillämplig.²⁸⁸ Omfattningen av rätten till socialt stöd är omdebatterad men den uttrycker inte någon generell rätt till socialt bistånd och det

²⁷⁸ Ibid, s. 225.

²⁷⁹ Ibid.

²⁸⁰ Ibid, s. 257-259.

²⁸¹ Ibid, s. 278.

²⁸² Ibid, s. 336.

²⁸³ Ibid, s. 498.

²⁸⁴ Ibid, s. 534.

²⁸⁵ Ibid, s. 534 & 581.

²⁸⁶ Ibid, s. 581.

²⁸⁷ Ibid.

²⁸⁸ Ibid, s. 481.

finns utrymme för EU:s medlemsländer att lagstifta hur det sociala stödet ska ta sig i uttryck.²⁸⁹ På grund av olika politiska och kulturella traditioner skiljer sig medlemsstaternas åsikter om huruvida ett sådant stöd ska tillgodoses av familjen eller staten.²⁹⁰

Sammanfattningsvis får de rättigheterna i stadgan ingen större betydelse i praktiken eftersom de antingen ger uttryck för principer, inte är tillämpliga inom området eller motsvaras av rättigheterna i EKMR som har ett mer långtgående skydd. Med tanke på att individen har begränsad möjlighet att använda EU-stadgan som grund för att ställa *krav* på staten att uppfylla sin *plikt* blir stadgan i detta sammanhang till viss del tandlös. Stadgan verkar snarare ge uttryck för statens *frihet* att tillgodose rättigheter samtidigt som individen *inte* har möjlighet att ställa *krav* vilket lämnar denne med *icke-krav*.

6. Avslutande diskussion

Som diskuterats ovan kan rätten till liv vid en första anblick tolkas som att statens *plikt* endast innebär att avstå från att döda den enskilde, det vill säga att *plikten* utgörs av en negativ skyldighet. Men rådande praxis ålägger staten dessutom en positiv skyldighet eller *plikt* att skydda individens rätt till liv genom att varna och skydda individen, som konstaterats i avsnitt 5.5.2.1 Inom ramen för denna uppsats har inte något exakt svar hittats för att avgöra när denna *plikt* har fullgjorts. Inte heller huruvida denna *plikt* innebär ett mer omfattande åtagande för en särskilt utsatt grupp, som personer med funktionsnedsättningar. Det finns inte heller några implikationer på att tekniska lösningar för att fullgöra en sådan *plikt* framhävs som ett alternativ, förutom Funktionsrättskonventionen som främjar teknologi. För att staten ska fullgöra sin *plikt* att varna och skydda befolkningen lär det förmodligen behövas någon form av beredskap. Oavsett hur långt denna *plikt* sträcker sig lär det ställas *krav* på staten att skydda individens liv. Enligt Gustafsson balanseras alltid sociala rättigheter mot andra intressen och gör dem underordnade negativa rättigheter.²⁹¹ Sociala rättigheter påverkas i stor utsträckning av ekonomiska och politiska beslut,²⁹² vilket påverkar svaret på en av uppsatsens frågeställningar som lyder: "I vilken utsträckning behöver staten tillgodose beredskap för att uppfylla sina åtaganden inom mänskliga rättigheter?".

²⁸⁹ Ibid, s. 482.

²⁹⁰ Ibid.

²⁹¹ H. Gustafsson, *Rättens Polyvalens,- en rättsvetenskaplig studie av sociala rättigheter och rättssäkerhet*, (Sociologiska institutionen, Lunds universitet, 2002), s. 293.

²⁹² Ibid, s.229.

De individuella rättigheter som diskuterats tidigare i denna uppsats kan kategoriseras som *krav* eller *kravrättighet* mot staten som i sin tur har en *plikt* gentemot individen. Åtminstone i teorin innebär det att individen kan ställa *krav* på staten att fullborda sitt åtagande att t.ex. tillgodose rätten till liv. I många fall utgör rätten till liv även en *plikt* för staten att tillhandahålla räddningsinsatser. Eftersom sociala rättigheter är beroende av ekonomi och politik för att fullgöras kan det ifrågasättas om sådana *krav* faktiskt får någon verkan i praktiken. Som redan konstaterats är individens rätt till räddningsinsatser främst stadgad i praxis men något svar på hur långtgående statens *plikt* sträcker sig i detta hänseende har inte urskiljts. Frågan som uppstår är om rätten till liv, vilket indirekt innebär rätt till räddningsinsatser, faktiskt är en *kravrättighet*? Istället för att staten åläggs en *plikt* att tillgodose individens nämnda rättigheter kan det argumenteras för att staten har en *frihet* att realisera individens rätt till räddningsinsatser. Om sådant är fallet innebär det att individen inte har möjlighet att ställa *krav* på staten, det vill säga individen har då ett *icke-krav*. På samma sätt kan det argumenteras för att staten besitter en *kompetens* som individen är *underkastad*. När staten t.ex. fattar beslut om i vilken utsträckning beredskapen ska stärkas utövar staten sin *kompetens*. När staten brister i sitt beredskapsarbete, vilket får särskilt negativa konsekvenser för personer med funktionsnedsättningar, behöver individen *underkastas* statens beslut och agerande. Vidare torde bristande beredskapsarbete innebära att staten indirekt missköter sin *plikt* att tillgodose individens rätt till liv. Rimligen lär någon form av beredskap implementeras för att på ett så effektivt sätt som möjligt skydda och varna befolkningen, ett krav som uppställts genom Europadomstolens praxis. Å andra sidan visar praxis att berörda stater brustit i sin *plikt* i att varna och skydda invånarna. Samtidigt förutsatte det att myndigheterna hade kännedom om och kunde förutspå händelsen. I den mån det funnits möjlighet att utforska frågan, verkar praxis inte ålägga någon *plikt* för staten att hålla sig underrättad. *Plikten* utgörs snarare av att staten är skyldig att skydda och varna befolkningen om myndigheterna t.ex. har vetskap om att en naturkatastrof lär inträffa.

Om en händelse får fatala konsekvenser innebär det att individen är *oförmögen* att sätta sig emot statens beslut som lett till bristande beredskap eftersom denne har berövats livet. Denna *oförmåga* har visats i de systematiska bristerna i samhällets beredskap och individens egna svårigheter att införskaffa förnödenheter eller evakuera till följd av just sin funktionsnedsättning. I praxis är det ofta anhöriga eller andra drabbade som för talan. Samtidigt är staten *immun* eftersom varken en naturkatastrof eller individens beslut avseende

beredskap påverkar staten i samma omfattning. De konsekvenser som uppstår när en stat drabbas av en naturkatastrof påverkar framförallt invånarna, inte själva staten.

Förutom de myndighetsrapporter som ligger till grund för denna uppsats har även media rapporterat om hur gruppen som bor hemma med funktionsnedsättning åsidosätts i beredskapsarbetet och saknar rätt förutsättningar att hantera en samhällskris. I ett reportage från P1 i Sveriges Radio demonstrerar Anita, som har en synnedsättning, hur svårt det är att få fram relevant information om beredskap.²⁹³ Hon efterfrågar bland annat information om lokala trygghetspunkter och vem som ska hjälpa henne om hon behöver evakuera sitt hem, men hittar ingenting när hon letar på kommunens hemsida.²⁹⁴ Det är först när reportern träffar en av kommunens kommunikatörer som berättar att det är Anitas hemtjänstpersonal som ska hjälpa henne om hon behöver evakueras. Exemplet visar hur svårt det är för en person med funktionsnedsättning att nå information som anpassats efter gruppen. Som diskuterats i avsnitt 5.5.1. utgör informationsfriheten i RF ingen *plikt* för det allmänna att utge information. Men information bidrar till att fatta välgrundade beslut i en krissituation vilket möjliggör att den enskilde kan åtnjuta rätten till liv. I detta fall har Anita ett skyddsnet i form av sina hemtjänstinsatser som ska hjälpa henne vid en samhällelig nödsituation, men för en person utan kommunala insatser lär det finnas ännu större behov av nödvändig och tillgänglig information. Eftersom gruppen med funktionsnedsättningar saknar information om bland annat vem som bär ansvar i en nödsituation riskerar det att försvåra deras möjlighet att ställa *krav* på rätt till liv, som i detta fall innefattar skydd, varningar och eventuellt förebyggande insatser. När det saknas information om ansvarsfördelning mellan relevanta aktörer inom krisberedskapen, försvårar det individens möjlighet att ställa *krav* på staten att fullgöra sin *plikt*. Detta leder till att rättigheter, som rätt till liv eller rätt till service vid en nödsituation, förblir abstrakta eftersom individen inte vet vilken aktör som är *förpliktigad* att tillhandahålla insatserna. Trots att rättigheterna talar sitt tydliga språk i konventionerna finns det risk att de inte får genomslag i praktiken, vilket det bristande beredskapsarbete riktat mot personer med funktionsnedsättningar visar.

Sociala rättigheter är beroende av politik och ekonomi för att realiseras vilket leder till att rättigheterna riskeras att främst utgöra mål eller policys. Frågan är då huruvida dessa

²⁹³ *PI Morgon*, Funktionsnedsatta drabbas extra hårt i krig. Sveriges Radio, (17/1 2026)
<https://www.sverigesradio.se/artikel/funktionsnedsatta-drabbas-extra-hart-i-krig> (hämtad 2026-01-28)

²⁹⁴ *Ibid.*

rättigheter kan *utkrävas* av den enskilde? Förutsatt att dessa rättigheter kan *utkrävas* finns det en risk att många i målgruppen saknar förutsättningar för att *utkräva* en sådan rättighet. Med tanke på att många saknar ekonomiska förutsättningar för att förbereda sig inför en kris finns det risk att det inte finns ekonomiska förutsättningar att driva en process.²⁹⁵ Om det enda sättet för individen att åtnjuta sina rättigheter är genom att *utkräva* dem kan det hävdas att staten *förpliktigar* individen att *kräva* sina rättigheter för att kunna åtnjuta dem. Genom att ställa upp sådana hinder för individen riskerar rättigheterna att inte få genomslag i praktiken. Många gånger är det alltså ekonomiska och politiska beslut som avgör huruvida individen har ett *krav*, *icke-krav* eller är *underkastad* samtidigt som staten har en *plikt*, *frihet*, eller *kompetens*.²⁹⁶

Som redan behandlats i uppsatsen är RescYou eller liknande funktion ett förslag för att stärka beredskapen riktad till personer med funktionsnedsättning. Delning av hälsouppgifter och plats innebär en möjlighet att på ett effektivt och förhållandevis enkelt sätt ge trygghet till individerna genom att säkerställa tillgång till räddningsinsatser. Trots att rätten till personlig integritet har ett starkt skydd finns två möjliga alternativ som behandling av personuppgifter kan grundas på, vilka har redogjorts för i kapitel 4. Dessa två alternativ grundas på behandling av personuppgifter till följd av samtycke eller att behandlingen krävs för att utföra uppgifter i allmänhetens intresse. Förmodligen är behandling baserat på samtycke det lämpligaste alternativet eftersom inte alla förutsättningar som krävs för att behandla personuppgifter i allmänhetens intresse har uppfyllts. Om staten erbjuder möjligheten för individen att samtycka till behandling av sådana uppgifter besitter individen en *kompetens* när denne väljer att samtycka eller inte. I ett sådant scenario är staten *underkastad* individens beslut. Alternativt kan användningen av RescYou och därmed inhämtande av personuppgifter anses vara en *frihet* för individen, särskilt med tanke på att samtycket måste vara fritt för att vara giltigt. Förutsatt att individen besitter en *frihet* att samtycka till behandling av uppgifterna motsvarar det ett *icke-krav* från staten. Individen kan dock fortfarande ställa *krav* på staten att fullgöra sin *plikt* om att tillgodose rätten till liv. En aspekt som belystes i mötet med stadsjuristen Christopher Runeberg är huruvida samtycke är en realistisk grund för behandling av den enskildes personuppgifter. Om ingen myndighet bär ansvar för att

²⁹⁵ Myndigheten för delaktighet, *Krisberedskap för alla: Om kommunal krisberedskap för personer med funktionsnedsättning*, s. 27.

²⁹⁶ H. Gustafsson, *Rättens Polyvalens,- en rättsvetenskaplig studie av sociala rättigheter och rättssäkerhet*, s. 292.

implementera en funktion som RescYou, varför skulle då staten lägga resurser på det?²⁹⁷ På grund av den maktobalans som uppstår när den enskilde samtycker till att staten behandlar personuppgifter, vilket diskuterats i avsnitt 4.1.4, kan det hävdas att det är bättre att använda den grund som tillåter behandling till följd av allmänt intresse. Som konstaterats i tidigare avsnitt bör RescYou, i likhet med SOS Alarms applikation, kunna basera behandling av uppgifter på samtycke förutsatt att samtycket är fritt. Eftersom 112-appen har implementerats bör det vara möjligt även för RescYou, trots att det inte är specifikt lagstiftat.

Om behandlingen däremot grundas på att staten behöver utföra uppgifter i allmänhetens intresse utövar den sin *kompetens*. Dessa åtgärder måste individen *underkasta* sig. Eftersom RescYou främst riktar sig mot personer med funktionsnedsättningar riskerar ett sådant intrång i den personliga integriteten drabba gruppen hårdare än resten av samhället. Genom att implementera RescYou skulle rollerna, inklusive dess skyldigheter och rättigheter, bidra till att framförallt statens åtaganden förtydligas. Det skulle innebära att statens *plikt* belyses och fullgörs genom att inrätta ett system som möjliggör effektivisering av räddningsinsatser som i sin tur ökar tryggheten för gruppen. Samtidigt blir individen den självklara rättighetsbäraren som genom att använda RescYou ställer motsvarande *krav* på staten. Förutsatt att samtycke fungerar som grund för behandling av personuppgifter skulle det ge individen en *frihet* att använda RescYou, samtidigt som staten *inte* kan ställa *krav* på individen att samtycka.

7. Slutsats

Lagstiftningen möjliggör behandling av känsliga personuppgifter, såsom delning av hälsouppgifter och platsdata, under vissa omständigheter. Däremot ställer lagstiftningen inom både mänskliga rättigheter och dataskydd höga krav för att staten ska få göra intrång i den enskildes personliga integritet vilket försvårar behandling av hälsouppgifter och platsdata. Flera bestämmelser ger emellertid möjlighet för staten att inhämta känsliga personuppgifter under en nödsituation, något som var aktuellt under coronapandemin. Då var det möjligt för staten att inhämta platsdata för att hindra smittspridningen. Ett sådant tillvägagångssätt förutsätter i praktiken att krissituationen pågår under en längre period för att det ska finnas möjlighet att implementera ett system och inhämta uppgifter. Krissituationer som översvämningar och pandemier skiljer sig åt i sin natur och behöver hanteras olika. Under en

²⁹⁷ Christopher Runeberg, Stadsjurist, Göteborgs stad, möte 18/12 2025.

översvämning är situationen än mer akut och behöver hanteras skyndsamt för att begränsa skador i jämförelse med en pandemi. Under en översvämning finns det alltså begränsat med tid att samla in data när situationen väl har inträffat. Lagstiftningen är framförallt användbar vid krissituationer som pågår under en längre period och verkar inte tillåta staten att inhämta personuppgifter i förebyggande syfte. För att kunna dra nytta av delning av hälsouppgifter och platsdata är det således fördelaktigt, om inte nödvändigt, att redan ha tillgång till personuppgifterna. Fördelen med att använda samtycke som grund för behandling av personuppgifter är att uppgifterna kan inhämtas på förhand. Då kan räddningsinsatser initieras i ett tidigare skede än om det är först när översvämningen inträffar som personuppgifter kan samlas in. Utöver detta är samtycke fördelaktigt eftersom det ökar självbestämmandet och delaktigheten vilket är eftersträvarvärt. Således utgör samtycke en lämplig grund för att använda för att behandla personuppgifter i relation till RescYou. Beredskapsregleringen ställer inga särskilda krav på hur räddningsinsatser, beredskap eller krisinformation ska utformas. Det innebär att delning av hälsouppgifter och platsdata skulle vara möjligt att genomföra i enlighet med relevant beredskapsreglering. Samtidigt har inte något stöd i lagstiftningen hittats som skulle möjliggöra insamlande av hälsouppgifter och platsdata i en funktion som RescYou.

Även krisinformationen har brister i relation till gruppen personer med funktionsnedsättningar. I praktiken är det svårt för gruppen att hitta den information de eftersöker, vilket beror såväl på bristande innehåll som på utformning av informationen. Detta kan hävdas grunda sig på att de bestämmelser som reglerar hur krisinformation ska offentliggöras inte ger några direkta instruktioner på hur information ska tillgängliggöras, varken på nationell eller lokal nivå. Risken är att både utformningen och innehållet av krisinformationen försummas i händelse av en kris vilket riskerar att få negativa konsekvenser för personer med funktionsnedsättning. Det är t.ex. viktigt för gruppen att ha tillgång till information om var det finns trygghetspunkter där individen kan få hjälp eller tillgång till el för att kunna använda eldrivna hjälpmedel. Således finns det utrymme för förbättring av både utformning och innehållet av krisinformation, något som RescYou skulle kunna bidra med.

Det är emellertid inte helt klart i vilken utsträckning staten behöver tillhandahålla beredskap för att uppfylla sina åtaganden inom mänskliga rättigheter. Genom Hohfeld's rättighetsanalys har rollerna förtydligats och många rättigheter visar sig snarare vara en *frihet* för staten att

uppfylla snarare än en *plikt*. En sådan skillnad får konsekvenser för individens möjlighet att ställa *krav* respektive *icke-krav*. Enligt Europadomstolens praxis verkar statens *plikt* att tillgodose rätten till liv infalla först när en särskild fara föreligger, däremot har några krav på en generell beredskap inte identifierats. Det tyder på att staten har en *frihet* att tillhandahålla generell beredskap och har en *plikt* att skydda och varna individen när fara föreligger. Det innebär i sin tur att individen endast kan ställa *krav* på att få skydd och varningar när fara föreligger. Samtidigt innebär det att individen *inte* har möjlighet att ställa *krav* på staten att tillgodose allmän beredskap.

8. Avslutande reflektioner

Inom ramen för denna uppsats finns det inte möjlighet att beakta all lagstiftning som kan tillämpas på RescYou eftersom det skulle utgöra ett alltför omfattande arbete. Det finns däremot ytterligare lagstiftning som bör beaktas förutsatt att RescYou faktiskt implementeras i praktiken. Lagstiftning som den nya Cybersäkerhetslagen och lagen om tillgänglighet till digital offentlig service. Vidare bör intresseorganisationer få vara delaktiga i utformningen av RescYou så att den kan uppnå sin fulla potential och anpassas efter målgruppens egna behov. Vidare behövs kompetent räddningspersonal som har erfarenhet av räddningsinsatser av personer med funktionsnedsättningar. Det finns redan utvecklade system som simulerar nödsituation för räddningspersonal vilket skulle kunna användas för att simulera insatser i ett sammanhang där det behövs kompetens att hantera personer med funktionsnedsättning. På samma sätt kanske AccessCity kan bidra till att personer med funktionsnedsättningar kan träna på krishantering genom att simulera t.ex. evakuering av sitt hem eller liknande.

Källor

Tryckta källor

Offentligt tryck

Sverige

Propositioner

Proposition 1975/76:209. Om ändring i regeringsformen

Proposition 2002/03:119. Reformerad räddningstjänstlagstiftning

Proposition 2005:/06:133. Samverkan vid kris för ett säkrare samhälle

Proposition 2009/10:80. En reformerad grundlag

Proposition 2016/17:188. Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken

Proposition 2017/18:105. Ny dataskyddslag

Proposition 2022/23:77. En ny lag om viktigt meddelande till allmänheten

Proposition 2024/25:89. En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter

Rättsfall

Budayeva med flera mot Ryssland, nr 15339/02, 21166/02, 20058/02, 11673/02 och 15343/02, dom meddelad 20 mars 2008

Öneryıldız mot Turkiet, nr 48939/99, dom meddelad 30 november 2004

Övrigt

Centrum för totalförsvaret och samhällets säkerhet, *Förutsättningar för krisberedskap och totalförsvaret i Sverige*, (Försvarshögskolan, 2023)

<https://fhs.diva-portal.org/smash/get/diva2:1805339/FULLTEXT03.pdf> (hämtad 2025-09-10)

Göteborgs Stad, *Göteborgs Stads plan för arbetet med civil beredskap 2024–2027*,

[https://www4.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/SamrumPortal.nsf/93ec9160f537fa30c12572aa004b6c1a/d36d28874a77259ec1258ae70038919e/\\$FILE/10.4.2%20Gotebor](https://www4.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/SamrumPortal.nsf/93ec9160f537fa30c12572aa004b6c1a/d36d28874a77259ec1258ae70038919e/$FILE/10.4.2%20Gotebor)

[gs%20Stads%20plan%20for%20arbetet%20med%20civil%20beredskap%202024_2027.pdf](#)
(hämtad 2025-10-22)

Göteborgs Stad, *Göteborgs Stads riktlinje för kriskommunikation*, (26/1 2023)
[https://www5.goteborg.se/prod/Stadsledningskontoret/LIS/Verksamhetshandbok/Forfattn.nsf/4D9AA1652F6F5B53C12580EC003211B6/\\$File/C12574360024D6C7WEBVCP4385.pdf?OpenElement](https://www5.goteborg.se/prod/Stadsledningskontoret/LIS/Verksamhetshandbok/Forfattn.nsf/4D9AA1652F6F5B53C12580EC003211B6/$File/C12574360024D6C7WEBVCP4385.pdf?OpenElement) (hämtad 2025-11-17)

Göteborgs Stad, *Göteborgs Stads risk- och sårbarhetsanalys 2023*
[https://www4.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/SamrumPortal.nsf/252E5E53663D04A7C1258A580049D5B4/\\$File/26_20231108.pdf?OpenElement](https://www4.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/SamrumPortal.nsf/252E5E53663D04A7C1258A580049D5B4/$File/26_20231108.pdf?OpenElement) (hämtad 2026-01-12)

Länsstyrelsen Västra Götaland, *Riskhanteringsplan Göteborg 2022 - 2027 Enligt Översvämningsdirektivet 2007/60/EC*, Rapport: 2021:42.
<https://www.msb.se/siteassets/dokument/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farliga-amnen/naturolyckor-och-klimat/oversvammning/riskhanteringsplaner-2022-2027/riskhanteringsplan-goteborg-inkl-bilagor.pdf> (hämtad 2025-09-22)

Myndigheten för delaktighet, *Krisberedskap för alla: Om kommunal krisberedskap för personer med funktionsnedsättning*, (Myndigheten för delaktighet, 2025)
<https://www.mfd.se/contentassets/550fcc2bd4844a21ad44923f2046ec1f/krisberedskap-for-alla.pdf> (hämtad 2025-09-10)

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, *Juridisk vägledning – Kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser*, (PM ärendenr 2020-02881)

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, *Nationell risk- och sårbarhetsbedömning (NRSB) 2025*, (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Enheten för strategisk analys och utvärdering, 2025) <https://rib.msb.se/filer/pdf/31068.pdf> (hämtad 2025-09-22)

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, *Om krisen eller kriget kommer*, (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 2024) <https://rib.msb.se/filer/pdf/30828.pdf>, (hämtad 2025-20-21)

Socialstyrelsen, *Internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa (ICF)*, Svensk version 2024 av International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF),

<https://www.socialstyrelsen.se/contentassets/545bf72b1de34af18e3e7ac9a790f513/2024-2-8921.pdf> (hämtad 2025-10-03)

Regeringsbeslut, Fö2024/01754 (2024-10-24). Uppdrag till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap att utveckla metodstöd till kommunernas arbete med att stärka det civila försvaret

SOU 2001:41. Säkerhet i en ny tid.

EU

European Commission, *Data Governance Act explained*, (11/10 2024)

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/data-governance-act-explained> (hämtad 2026-01-23)

European Commission, *Smart cities and communities. Directorate-General for Communications Networks, Content and Technology*. (2025).

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/smart-cities-and-communities> (hämtad 2025-09-12)

European Data Protection Board, *Guidelines 04/2020 on the use of location data and contact tracing tools in the context of the COVID-19 outbreak*, Adopted on 21 April 2020.

European Data Protection Board, *Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679, Adopted on 4 May 2020*,

https://www.edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-052020-consent-under-regulation-2016679_en (hämtad 2025-11-27)

European Parliament, Committee on Legal Affairs, *Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on harmonised rules on fair access to and use of data (Data Act)*, JURI PE736.696.

Europadomstolen

European Court of Human Rights, *Factsheet – Persons with disabilities and the ECHR*, Press Unit October 2024, https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/fs_disabled_eng (hämtad 2025-11-03)

European Court of Human Rights, *Guide to the Case-Law of the European Court of Human Rights - Data protections*. (31/8 2025)
https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_data_protection_eng (hämtad 2026-01-14)

FN

Committee on Economic, Social and Cultural Rights. *General Comment No. 4: The Right to Adequate Housing (Art. 11 (1) of the Covenant)*,
<https://www.refworld.org/legal/general/cescr/1991/en/53157> (hämtad 2026-01-09)

Human Rights Committee, *General comment No. 36 - Article 6: right to life, International Covenant on Civil and Political Rights*, (3/9 2019) <https://docs.un.org/en/CCPR/C/GC/36> (hämtad 2026-01-09)

United Nations, *General Comments*,
<https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/general-comments> (hämtad 2026-01-09)

UN Treaty Body Database, *View the ratification status by country or by treaty: Sweden*.
https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/TreatyBodyExternal/Treaty.aspx?CountryID=168&Lang=EN (hämtad 2026-02-09)

Litteratur

Bring, O. m.fl., *Sverige och folkrätten*, 7:e uppl., (Norstedts Juridik, 2025)

Bull, T. & Sterzel, F. *Regeringsformen - en kommentar*, 4:e uppl., (Studentlitteratur 2023)

Danelius, H. m.fl, *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis : en kommentar till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna*. 6:e uppl., (Norstedts juridik, 2023)

Dugard, J. m.fl, *Research Handbook on Economic, Social and Cultural Rights As Human Rights*, (Edward Elgar Publishing Limited, 2020)

Eka, A. m.fl, *Regeringsformen - med kommentarer*, 2:a uppl., (Karnov Group Sweden AB, 2018)

Gunnarsson, Å. & Svensson, E., *Rättsdogmatik - som rättsvetenskapligt perspektiv och metod*, (Studentlitteratur, 2023), s. 114.

Gustafsson, H., *Rättens Polyvalens,- en rättsvetenskaplig studie av sociala rättigheter och rättssäkerhet*, (Sociologiska institutionen, Lunds universitet, 2002)

Hennemann, M., Ebner, G.K., Karsten, B., Gregor, L. & Wienroeder, M. *Data Act - An Introduction*, (Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG, 2024)

Henriksen, A. *International Law*, 4:e uppl., (Oxford University Press, 2023)

Hettne, J. & Otken Eriksson, I, *EU-rättslig metod*, 2:a uppl., (Norstedts Juridik, 2011)

Johansen, T.O. *Krisjuridik: rättsliga befogenheter från olycka till höjd beredskap*, (Norstedts Juridik, 2024)

Lebeck, C. *EU-stadgan om grundläggande rättigheter*, 2:a uppl., (Studentlitteratur, 2016)

Lehrberg, B. *Praktisk juridisk metod*, 11:e uppl., (Iusté Aktiebolag)

Lenberg, E., Tansjö, A. & Geijer, U. *Offentlighets- och sekretesslagen - En kommentar*, (Norstedts Juridik, 2025)

Moeckli, D. m.fl. *International Human Rights Law*, 3:e uppl., (Oxford University Press, 2018)

Nääv, M. & Zamboni, M. *Juridisk metodlära*, 3:e uppl., (Studentlitteratur, 2025)

Peers, S. m.fl. *The EU Charter of Fundamental Rights*, 2:a uppl., (Bloomsbury Publishing 2021)

Voigt P. & von dem Bussche, A. *The General Data Protection Regulation (GDPR) - A Practical Guide*, (Springer International Publishing, 2017)

Warnling Conradson, W. m.fl. *Statsrättens grunder*, 7:e uppl., (Norstedts Juridik AB)

Åhman, K. *Grundläggande rättigheter och juridisk metod*, (Norstedts Juridik, 2015)

Öman, S. *Dataskyddsförordningen, (GDPR) m.m. - En kommentar*, 3:e uppl., (Norstedts Juridik, 2024)

Elektroniska källor

Tidskriftsartiklar

Ariyachandra, M.R.M.F.; Wedawatta, G. Digital Twin Smart Cities for Disaster Risk Management: A Review of Evolving Concepts. *Sustainability*. 15 (2023), <https://doi.org/10.3390/> (hämtad 2025-09-12)

Attaran, M. & Celik, B.G., Digital Twin: Benefits, use cases, challenges, and opportunities, *Decision Analytics Journal*, 6 (2023), <https://doi.org/10.1016/j.dajour.2023.100165> (hämtad 2025-09-29)

Fan, C. m.fl., Disaster City Digital Twin: A vision for integrating artificial and human T intelligence for disaster management, *International Journal of Information Management* 56 (2021), <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2019.102049> (hämtad 2025-09-11).

Grieves, M. Digital Twin: Manufacturing Excellence through Virtual Factory Replication. A White Paper, LLC. <https://www.researchgate.net/publication/275211047> (hämtad 2025-09-12)

Gustafsson, H. Taking social rights seriously (I): Om sociala rättigheters status, *Tidsskrift for Rettsvitenskap*, 118:4-5, (2025) <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3096-2005-04-05-01> (hämtad 2025-10-11)

Hohfeld, W.N. Some Fundamental Legal Conceptions as Applied in Judicial Reasoning, *The Yale Law Journal*, (23, 1913) <https://www.jstor.org/stable/785533> (hämtad 2025-11-07)

Mazzetto, S. A Review of Urban Digital Twins Integration, Challenges, and Future Directions in Smart City Development, *Sustainability*. 16 (2024) <https://doi.org/10.3390/su16198337> (hämtad 2025-09-04)

Medical Device Coordination Group (MDCG), *Guidance on MDSW intended to work in combination with hardware or hardware components*, MDCG 2023-4 https://health.ec.europa.eu/system/files/2023-10/md_mdcg_2023-4_software_en.pdf (hämtad 2025-11-26)

Strocchi, M., Hammersley, D.J, Halliday, B.P., m.fl. Cardiac digital twins: a tool to investigate the function and treatment of the diabetic heart. *Cardiovascular Diabetology* 24: 293 (2025): <https://doi.org/10.1186/s12933-025-02839-w> (hämtad 2025-09-12)

Åhman, K., 2 kap. RF, *Europakonventionen och EU:s stadga om grundläggande rättigheter — en jämförelse*, (SvJT 3016, 2016) <https://svjt.se/svjt/3016/460> (hämtad 2025-11-03)

Internetkällor

European Citiverses Uniting for Inclusiveness, *Citiverse*, <https://cu-project.eu/citiverse> (hämtad 2025-09-25)

European Citiverses Uniting for Inclusiveness, *Meet Jenny Lindström Beijar from Our Normal Association – WP2 lead in the project*, (1/10 2025)

https://cu-project.eu/video-viewer?video_id=1123569869 (hämtad 2026-02-10)

European Citiverses Uniting for Inclusiveness, *The European Citiverses Uniting for Inclusiveness project - FAQ*, <https://cu-project.eu/about> (hämtad 2026-02-10)

Försäkringskassan, *Intyg för sjukpenning*, (27/11 2025)

<https://www.forsakringskassan.se/halso-och-sjukvarden/sjukdom-och-skada/intyg-for-sjukpenning> (hämtad 2026-01-08)

Göteborgs stad, *Historiska skyfall i Göteborg*

(<https://goteborg.se/wps/portal/start/bygga-bo-och-leva-hallbart/vatten-och-avlopp/dagvatten-och-skyfall/goteborgs-skyfallssasong-2025/historiska-skyfall-i-goteborg>) (hämtad 2025-09-22)

Habilitering & Hälsa, *Flerfunktionsnedsättning*, Region Stockholm, (7/4 2021)

<https://www.habilitering.se/kunskap-och-stod/kort-om-funktionsnedsattningar/flerfunktionsnedsattning/> (hämtad 2025-11-18)

Habilitering & Hälsa, *Rörelsenedsättning*, Region Stockholm,

<https://www.habilitering.se/kunskap-och-stod/kort-om-funktionsnedsattningar/rorelsenedsattning/> (hämtad 2025-10-31)

Internet of things Sverige, *IoT – så funkar det*. <https://iotsverige.se/om-oss/iot-sa-funkar-det> (hämtad 2025-09-30)

Myndigheten för delaktighet, *Universell utformning*, (18/11 2025)

<https://www.mfd.se/utgangspunkter/funktionshinderspolitiken/universell-utformning/>

(hämtad 2026-02-07)

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, *Behörighet för att begära VMA* (26/9 2025)

<https://www.msb.se/sv/amnesomraden/krisberedskap--civilt-forsvar/befolkningsskydd/varning/behorighet-for-att-begara-vma/> (hämtad 2025-11-16)

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, *Det svenska civila beredskapssystemet*,

(Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 18/9 2025),

<https://www.msb.se/sv/amnesomraden/krisberedskap--civilt-forsvar/beredskapssystemet/det-svenska-civila-beredskapssystemet/> (hämtad 2025-10-20)

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, *Ladda ner eller beställ broschyren Om krisen eller kriget kommer*, (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 19/8 2025)

<https://www.msb.se/sv/rad-till-privatpersoner/broschyren-om-krisen-eller-kriget-kommer/ladda-ner-broschyren-om-krisen-eller-kriget-kommer/> (hämtad 2025-10-21)

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, *Översvämningsdirektivet*, (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 12/5 2025)

<https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farliga-amnen/naturolyckor-och-klimat/oversvamning/oversvamningsdirektivet/> (hämtad 2025-10-21)

Our Normal, *I want to go there now!*, (29/1 2026)

https://ournormal.org/wp-content/uploads/2026/01/Citiverse_CU_Inclusive-user-research_I_want_to_go_there_now.pdf (hämtad 2026-02-10)

PI Morgon, Funktionsnedsatta drabbas extra hårt i krig. Sveriges Radio, (17/1 2026)

<https://www.sverigesradio.se/artikel/funktionsnedsatta-drabbas-extra-hart-i-krig> (hämtad 2026-01-28)

Regeringskansliet, *Krisberedskap*,

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/krisberedskap/> (hämtad 2025-10-20)

Räddningsverket (SRV), *Utrymningssäkerhet för rörelsehindrade*, 2001,
<https://rib.msb.se/bib/Search/Document?id=17726> (hämtad 2025-11-28)

Socialstyrelsen, *Allt färre unga synskadade får rätt till ledsagning*, (Socialstyrelsen, 2023)
<https://www.socialstyrelsen.se/om-socialstyrelsen/pressrum/press/allt-farre-unga-synskadade-far-ratt-till-ledsagning/> (hämtad 2026-01-07)

Socialstyrelsen, *Stöd inom funktionshindersområdet*, Socialstyrelsen (2023).
<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/funktionshinder/> (hämtad 2025-10-03)

SOS Alarm, *Användarvillkor och integritetspolicy för appen SOS Alarm 112*, 9/6 2025,
<https://www.sosalarm.se/112-och-andra-viktiga-nummer/112-appen/anvandarvillkor/> (hämtad 2025-12-17)

SOS Alarm, *112-appen*, 13/6 2025
<https://www.sosalarm.se/112-och-andra-viktiga-nummer/112-appen/> (hämtad 2025-10-24)

SOS Alarm, *Frågor och svar*, 25/9 2025,
<https://www.sosalarm.se/112-och-andra-viktiga-nummer/112-appen/fragor-och-svar/> (hämtad 2025-10-24)

SOS Alarm, *Vårt viktiga uppdrag*, <https://www.sosalarm.se/om-oss/> (hämtad 2025-12-17)

Specialpedagogiska skolmyndigheten, *Rörelsenedsättning*, 19/12 2023
<https://www.spsm.se/funktionsnedsattningar/rorelsenedsattning/> (hämtad 2025-10-31)

Svenska Dagbladet, *Missade att kvinnan var vid liv i branden*, (30/8 2025)
<https://www.svd.se/a/5ExldX/fick-uppgifter-kring-mammans-dod-via-medierna> (hämtad 2025-10-09)

SVT Nyheter Helsingborg, *Kraftig minskning av ledsagning till synskadade – Riksförbundet kräver lagändring*, (12/11 2025)

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/helsingborg/kraftig-minskning-av-ledsagning-till-synskadade-riksförbundet-kraver-lagandring> (hämtad 2025-11-14)

SVT Nyheter Småland, *Kvinna på Öland brann inne – trots att brandkåren var på plats*, (29/8 2025)

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/smaland/tragedin-pa-oland-kvinna-brann-inne-trots-att-brandkaren-var-pa-plats> (hämtad 2025-10-09)

Västra Götalandsregionen, Risk- och sårbarhetsanalys Västra Götalandsregionen 2023–2026, <https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/rs10162-1596316381-317/surrogate/Risk-%20och%20s%c3%a5rbarhetsanalys%20V%c3%a4stra%20G%c3%b6talandsregionen%202023%20-%202026.pdf> (hämtad 2026-01-12)

Övrigt

Digitala möten 16/6, 23/6 & 8/10 2025 med Monica Ek, projektledare för CU-projektet

Digitalt möte 5/11 2025 med Karolina Celinska, rättighetspolitisk samordnare, DHR

Digitalt möte 25/9 2025 med Karl Holzwardt Kristiansson, utredare, Myndigheten för delaktighet

Möte 18/12 2025 med Christopher Runeberg, Stadsjurist, Göteborgs stad

Författningar

Nationell

Lag (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning

Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor

Lag (2023:407) om viktigt meddelande till allmänheten

Offentlighets- och sekretesslag (2009:400)

Regeringsformen (1974:152)

Tryckfrihetsförordningen (1949:105)

Europa

Den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen)

Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna

Europaparlamentets och Rådets förordning 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (allmän dataskyddsförordning)

Europaparlamentets och Rådets förordning om harmoniserade regler för skälig åtkomst till och användning av data och om ändring av förordning 2017/2394 och direktiv (EU) 2020/1828 (dataförordningen)

Europaparlamentets och Rådets förordning 2022/868 om europeisk dataförvaltning och om ändring av förordning (EU) 2018/1724 (dataförvaltningsakten)

Europaparlamentets och rådets förordning 2017/745 om medicintekniska produkter

Internationella

Internationell konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter

Internationell konvention om medborgerliga och politiska rättigheter

Internationell konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning